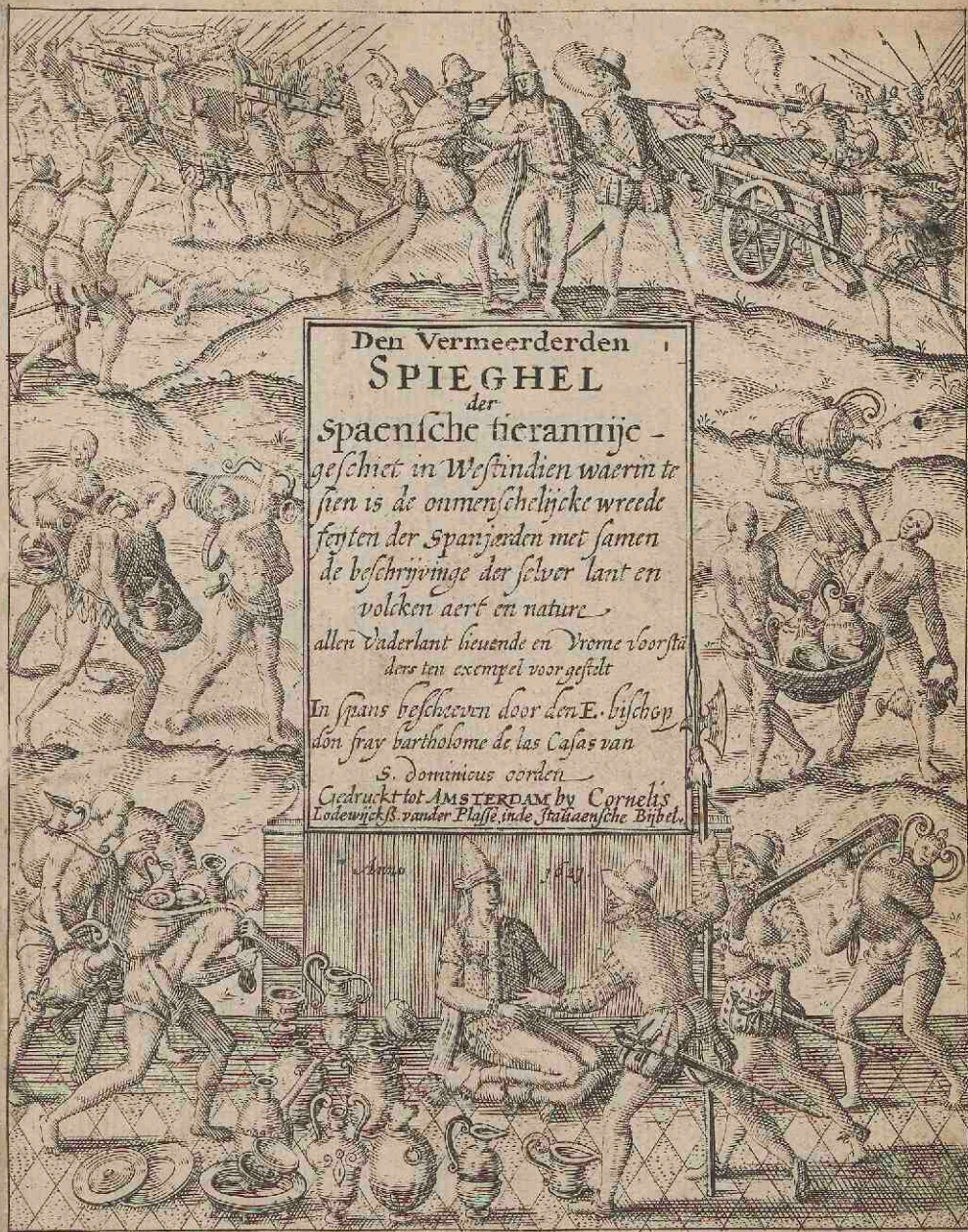




Den vermeerderden spieghel der Spaensche tierannije geschiet in Westindien waerin te sien is de onmenschelijcke wreede feijten der Spanjaerden met samen de beschrijvinge der selver lant en volcken aert en nature, allen vaderlant lievende en vrome voorstanders ter exempel voorgesteld

<https://hdl.handle.net/1874/44736>



Den Vermeerderden
SPIEGHEL
 der
 Spaensche Hierannijs-
 geschied in Westindien waerin te
 sien is de onmenscheijcke wreede
 seyten der Spanjerden met samen
 de beschryvinge der selver lant en
 volcken aert en nature
 allen Vnderlant lievende en Vrome voorsta
 ders ten exempel voor geselt
 In spans beschreeven door den E. bisschop
 don fray bartholome de las Casas van
 S. dominicus corden
 Gedruckt tot AMSTERDAM by Cornelis
 Lodewijcks vander Plasse in de Italiaensche Bihel.

HET SPAANS, PORTUGEES en IBERO-AMERIKAANS INSTITUUT
 Instituto de Estudios Hispánicos Instituto de Estudos Hispânicos
 Portuguesas e Iberoamericanas Portugueses e Ibero-Americanos

Handwritten text in cursive script, possibly a signature or name, with the year 1624 written below it.

Handwritten text in cursive script, possibly a date or reference number, appearing to be 1501.

DE ERENTFESTE, VVYSE

ENDE DISCRETE HEEREN,

Mijn Heeren de Bewindt-hebberen van d'Ooft-Indische
Compagnie, residerende binnen de vvyt-vermaerde
Koop-stadt AMSTELREDAM.

Heer	Doct. Dirck Bas, Ridder, oudt Burgermeester ende Tresorier deser Stede.	Heer	Hillebrandt Schellinger out Schepen.
	Frans Hendricksz. Oetjes oudt Burgermeester.		Andries Rickaert.
	Gerrit Jacobsz. VVirz Burgerm.		Dierick Hasselaer.
	Louys de la Beque.		Hendrick Brouwer.
	Ian Harmanz.		Doct. Ariaen Pau Ridder ende Pensionaris.
	Jacob Reepmaker.		Pieter de Schilder.
	Arent van der Burgh Schepen. Symon Jacobsz. Schoonhoven. Elias Trip.		Jacob Bicker. Jacob Poppen Schepen. Dirck Heyneck. Dirck Vlack.

Lucas van Essen van Gelderlandt. Bernardus van Oosterzee van Vriesslant,
Mr. Aert van Buchel Advocaet van VVrecht.

Goetgunstige Heeren: Alsoo ick onderhanden hebbe twee deelen van
de onmenscheijke Opranije der Spangiaerden / tegens de arme ongetwapende India-
nen die sy in plaetse van hun 't Christen gheloofde in te plantten soo tyzeedelijk by menichte
na duysent zielen oyt onchristeljkste vermooydt hebben / ende dat niet alleen betwesen aen hol-
waffene / maer aen sulcken menichte van Vrouwen ende cleene kinderen / ja die noch ongebo-
ren / ende lebendich uyt 't moeders lichaem geruet sijn / dattet wonder is / dat sulcke opran-
nen niet lebendich in d'aerde versancken / ende dooy Godes rechtbeerdige straffe daetlijk sijn /
ghetijk selfs ghetuycht den Geroewdighen Bisschop de las Casas, die het aen zyne Majes-
teyt geremonstereert ende te keunen gegeven heeft. En also ick doende ben mer het tweede deel
te stellen ende figuerlijk af te heelden / verstaend dat een ander uyt soeken de te onder-
cruppen / ende syn eegen profijt tot schade van sijn eben naesten maer inhaldende. Ghenoetdruckt
hebbe gheweest dit eerste deel daetlijk byder handt te nemen / ende te laten uyt- gaen / op die
maniere als het doen by een gheselt was. Maer dien Druk meest ten eynde zynde / hebbe
dit byt wat vermeerxt / ende hier by gheboecht kan wien ende wanneer dit volck ende
Gaur- rijk Landt ghehouden is / (te weten van den welerbaren ende loyt-beroeinden Ze-
delic Christoffel Columbus, die hier figuerlijk afgebeeldt staet.) Doch mede den aert ende
natiere van 't Landt ende Volckerten / van yunne handelinghe / Wetten / Ceremonien ende
hulliche Godsdiensten.

Welohe u G. mede metten eersten booy den dach te brengen mijn tweede deel / 't welck ick
onderhanden hebbe / daer inne boogder claerlijk beschreben en afgebeeldt is de boivere Op-
ranije by de bloetdorstige Spangiaerden bedreben op andere Spantien ende ghewonen in
West-Indien / die dese booygande in boosheyt ende mooyderpen ghelyck sijn. Bidde verhal-
ben dat u G. my booy gherecommandeert houde. Dit daende sal niet na laten mer alle byt
te herbozderen mijn booygenomen tweede deel. Bidde dat het gheboeder ende ghelien
mach werden by sulcke die tegens sodanige bloetdorstige Natie har lijf ende goet moeren
abontueren / denckende hebben sy dit ghebaen aen die arme ekenbighe ongetwapende India-
nen /

Wilt dat sullen wy beginn ons doen / dare akeede sententien ghegact is dat wy begaen
hebben Crimen laese Majestatis, ende over sulck als kitters gheen gheloofte behooven te
houden.

Hier mede de Wisse / hoorsienighe / seer discrete Heeren u E. bevelende in schut des Ma-
naghtigen, die u E. verleene een ghelucksalighe ende langdu- righe Pragotie ende handelins
sde.

V E. Onderdanighe, Dienst- bereyde
Cornelis Lodowijcksz vander Plasse.

Over-setter tot den Leser.

A Enmerckende hoe dat de gheschiedenissen van d'Indien, vvelcke
men America hiet, in diveriche talen, ende ooc inde Brabantsche
geschreven ende overgelet zijn, vveerdich boven alle anderen, gelesen
vworden, maer datter versuynt in dit particulier te verhalen de groote
ellende ende jammerlijcke destructie van het groot volck ende Lant, so
nochtans vvel van node soude syn dattet alomme vvel verstaen vvaer,
om te meer op de vvonderlycke vvercken Godts te letten, medelyden
met onsen naesten te hebben, ende voor haer te bidden, ende dat vvy
ons ooc beteren en bekeeren mogen, op dat over ons alsulcke plagen en
toorne Gods niet en comen, so hebbe ic geraden gevonden een Boecx-
ken dat int jaer 1542. daer af in Spaengien en in Spaensch ghemaeckt
is, ende niet veel meer te vinden en is in onse Brabantsche tale (vvaer
Godt oock zyn geessel laet vallen) over te setten, ende te laten Dru-
cken, ten eynde dat dit principael sluc gesien zynde, vvy doen als boven
staet, ende ooc dat de voorschreven Indische Historie volmaect zy.

Het Originael Spaensch is gedruet in Sivilen by Sebastiaen Trugil-
fo, in onse lieve Vrouwen van gratien, int laer 1552. Den Autheur is
een seer geleert, ende so nyt zyn schryven vvel blyckt, een heylich en
Catholijc Man, Bisschop van Chiapa in nieu Spaengien van Sinte Do-
minicus Oorden, een geboren Spaenjaert, genaemt Don Fray Bartho-
lome de las Casas, of Casaus, ende heeft geschreven met een grooten
yver en Christelycke vyericheyt, om te beletten de vvreetheydt, grou-
vvvel en Tyrannye, vvelcke int voorf. Indien door de Spaenjaerts gedaen
vvorde en voorghestelt is, ende heeft hem geadresseert (ende tot dien-
eynde nyt Indien expresselyck in Spaengien ten Hove comende) aen
Keyser Carolus S. M. ende Coninc Philippus zynen Sone, onsen Hee-
re, op dat hare Majesteyten daer inne versaghen, soo zy oock gheerne
souden hebben ghedaen, haddet haer eenichsins mogelyck geveest.

Prologhe



*Prologhe van den Bisschop Don Bartholome de las
Casas, oft Casaus, aenden seer hooghen ende seer
machtigen Heere, de Prince van Spanjen,
Don Philips onsen Heere.*



Ademael de Godlijcke voorsichticheydt heeft gheordineert inde vvereldt dat tot voorderinghe ende gemeyn profijt vanden menschelijken gheslachte, men stelde over de Landen ende't volck Coninghen, als (soose Homerus hiet) Vaders ende Herders, ende dat de selve by consequentien zijn d'edelste ende weerdichste leden vande Republiquen, men twyfeldt niet of men behoort immers met redene niet te twyfelen aen hare Koninlijke vromicheyt ende oprechten ghewisse. Ende oft schoon inden Regimente eenigh ghebreck ware, men moet ghelooven dat d'oorfaecke niet anders en zy, dan dat de Koningen dat niet en weten, ende so verre dat zy dat wisten, dat zy met alle neersticheyt, forchvuldicheydt ende arbeydt dat beteren ende wechdoen souden, sulcks schijnt dat de H. Schriftuere te kennen gheeft, daer Salomon in den Boeck van Proverbia seyt: Rex qui sedit in folio Iudicij, despat omne malum intuitu suo. VVant men also vande ingheboorne ende natuerlycke deucht, ende gheschiedtheyt des Koninx presupponcort, te weten; dat alleenlijck de kennisse oft wetenschap van het quaet dat in syn Rjck mach wesen, is suffisant ende genoechsaem om dat te stellen ende wech te nemen, ende dat hy niet eenen ooghenblick (soo veel als in hem waere) dat soude konnen lyden, Considerende dan, Ick, seer machtige Heere, het quaet, st hade, bederffenisse ende verlies, sulcx als men niet en denckt dat menschen souden konnen doen, alfulcke ende so groore Landen, ende om beter te segghen, seer woeste nieuwe vverelt van Indien; ghegheven ende bevolen van Godt ende zyn Kercke den Coninghen van Spanjen, om dat sy se souden regeeren, bekeeren, ende doen in alle vvereldlijcke ende Gheestelijcke ghelegentheyt prospereren, ghelyck de vyftich Iaer lanck, ende meer teghenwoordsch zynde, by experientie de Spanjaerts hebbe sien doen, ende dat wesende uwe hoocheydt van sommighe haer particuliere seyten onderricht, want zy en souden niet konnē gelaten aen syne Majesteyt met allen instantie ende opportuniteyt te bidden, dat hy sulcx niet en gunne noch toe en laete, welke de Tyrannen vonden, vervolchden ende deden, by haer gheheeren Conquistas (dat is de voorsz Eylanden door Crygh innemen) Nademael die ghedaen tegen alfulcken vreedsamē, ootmoedighen

ende soethertigen volcke, dat niemant en misdoet, syn onrechtveerdich, ty-
rannich, ende by alle natuerlycke, Godlycke ende menschelijcke vveten ver-
doemt, wederleyt ende vervloect. Ick hebbe ghedelijcereert om swyghende
niet schaldich te vveten zende bederffenisse ende verlies van so veel onsallicke
zielen ende Lichamen, welcke alfulcke conquisten cauferen, enige ende wey-
nighe stucken, welcke ick dese dagen voorleden vergaerde van onsallicke, die
ick metter waerheyf soude moghen verhalen, op dat uwe Hoocheydt die te
lichter mach lesen, in druck laten uygaen. Ende al ist saeck dat de Berts-bis-
schop van Toleden, meester van uwe Hoocheyt, als hy Bisschop van Charta-
gena was, de selve van my begheerde, ende aen uwe Hoocheyt presenteerde.
Nochtrans door oorfaecke van de langhe ende verde reyfen die uwe Hoo-
cheyt te Lande ende te vwater voornam, ende menich vuldighe occupatie die
hy hadde mach wel gebeurt syn dat uwe Hoocheyt die niet ghelesen en heeft,
oft dat zy nu vergeten syn. Ende den onredelijcken appetyt van de ghene die
niet en achten onbehoorlyck te storten soo grooten menichte van menschen
bloedt, ende verwoesten ende utroyen de natuerlycke inwoonderen ende bez-
sitteren, door slaende duyfent millioenen volck van alle groote Landen, ende
rooven onghelycke schatten ende Threfooren, twelck waft van dage tot dage,
importunerende by diuersche wegen ende gheeffingeerde couleuren, datmen
haer gheve of toelaete de voorz. conquisten (welcke men haer niet en soude
moghen gheven) sonder te schenden de natuerlycke ende Goddelycke vvet,
ende sonder uytnemende sware doot-zonden, weerdich alle afgryselijcke ende
eeuwighe penitie. Ick vinde wel te voeghen, ende uwe Hoocheyt te dienen
met dit cort summier van seer uytlopende Historie, diemen soude moghen
op den gruwel ende verwoestinge, dier gheschiedt zyn, maken. Ick bidde uwe
Hoocheyt dat hy 't ontfange ende lese met alfulcke goede genegentheyf ende
Conincklijcke goedertierenheyf, als hy plach de vvercken van synen dienaren
dewelcke oprachtelyck alleen om 'tghemeyn beste ende prosperiteyt van den
Conincklycken staet wille, begeeten te dienen, d'welck gesien hebbende, ende
verstaende de ledicheyt van de onrechtveerdicheyt, welcke desen onnoselen
volcke ghedaen wordt, dat bedervende ende verscheurende sonder oorfaecke
oft redene, dan alleenlyck door begheerte ende ambitie van de ghene die soo
schadelijcke wercken voor nemen te doen. Vwe Hoocheyt neme voort goet,
te bidden ende te persuaderen syne Majesteit, dat hy weygere den ghenen die
alfulcke schadelijcke ende boose conquesten sullen begeeren. Iac ghebiede,
belanghende dit helsch verfoeck, een eeuwich gheswyck op alfulcken pene,
dat niemant voortaan hem verstoote, niet alfeenlyck die te noemen. Dit is
een sake (seer hooghe Heere) uytnemelyck wel voeghende ende noodelyck,
op dat Godt doe prospereren, bewaere ende maecke gheluckich den ghehee-
len staet vande Konincklycke Croone van Castilien in't Gheestelijck ende
verweltlyck.

Cozt Sommarisch verhael

Hande ontdeckinge vande

Nieuuwe - VVereldt ende VWest-Indien ,

Door

CHRISTOFFEL COLVMBVS.

Tot in leydinge van het ghene hoe daer
namaels van de Spangiaerts is ghehandelt.



Et ghemeyn Spreek-woordt dat de ghene de
welck Bergen van Gout beloben/bzengt mede/
dat de sulche staet maken van saken die niet en
zyn te volbrenghen : Maer gheheel contrarie is
gheweest met desen Excellenten Pilote/dewelcke
hebbende beloost aen de Coninghen van Enghe-
lant, Portugael ende Spaignen sodanige Bergen/
heeft deselve oock in effect ghelevert aen den ge-
nen die synen wysen raedt heeft gheloobe gege-
ven. Desen vermaerden Pilot was ghebooren

Gheboort
placse van
Christoffel
Columbus.

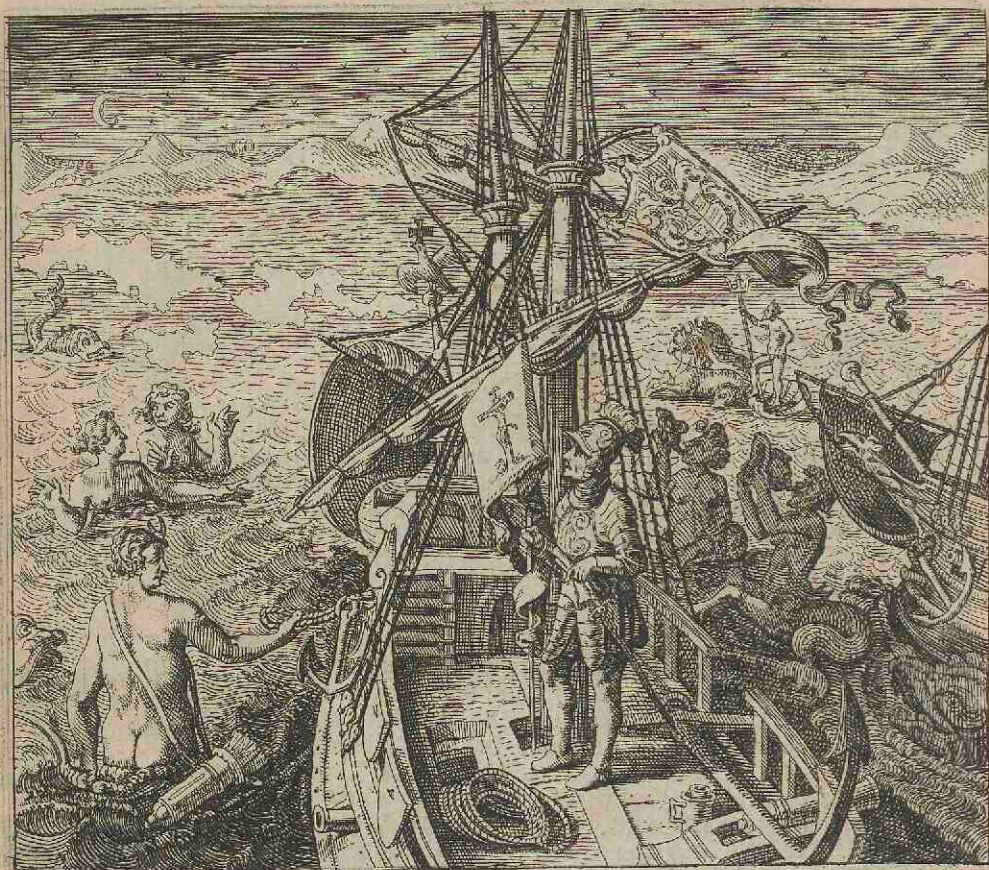
zolo een veracht klein Dorp op de Riviere van Genna, by Savonne. De
welcke trafiguerende in Portugael ende passerende de Strate Gibraltar
hadde acht ghenomen dooz lange experientie/ dat op seckere tyden van
den Jaere waeyden eenighe Winden wyt der Zee : wyt den Westen co-
mende / de welcke altydt ghelijckelich duerde sonder veranderinghe als
van eenen cant. Ende considererende/ dat dese Winden nergens van
daen en conden comen dan vant Lant/ 't welck dese Winden genererde
over Zee/ hy plante dese Imaginatie so diep in zyn hooft/ dat hy eynde-
lyck besloot dat te gaen vinden. Out zynde veertich Jaeren oft daer on-
trent/ als M. Vrbaen Chauveron en Petrus Martyr segge/ stelde hy zyn vooz-
nemē aende Signorie van Genna, presenterende te zeylen dooz de Strate van
Gibraltar ende te varen soo verre West-waerdtz/ dat hy eyndelyck soude
den Cloot der Werelt om vaeren ende arriberen inde Eplanden die de
Spereyden voozt bzachten. Hy beloofde dese Reysse te volbrenghen/ mits
datmen hem soude bestellen eenighe wel ghewaepende ende voozyne
Schepen. Soodanighen Kenflach scheen seer stout ende wonderbaer/
maer om den grondt te ondersoeken van dien en was gheen questie.
Daerom besloot hy ander Fortuyne te versoecken : hy trock in Portu-
gael /

Betrachtinge
de welcke
Columbus
hebden be-
mecht de
werelt t'ontde-
cken.

Columbus
eyst van de
Genehopst
Schepen om
de nieuwe
Werelt t'ont-
decken.

CHRISTOFFEL COLVMBVS

Vinder vande Nieuwe-VVereldt.



Wat trotster meenigh nu te gaen by *d'INDIANEN*,
En vvaermen elders van de *Nieuwe - Wereldt* leeft?
Dat hem *Columbus* roem, die ons den vvegh dorst baenen,
Doen niemand droomd', oft docht daer sulcx oyt vvaer
ghevveest.

gaet/ alwaer hy vant den Coninck Alphonfus de V van dien name/ ontes-
 dich/ met den Venflach van Afrijcken ende de Nabigatie op Oost-Indien.
 Den Coninck Ferdinand van Castilien vant hy geoccupeert met de Oorlog-
 ge van Granaden, van daer heeft hy sijn broeder Bartholomeus ghesonden
 in Engelandt aen den Coninck Henrick de VII, dewelcke niet tegenstaende
 dat hy was seer Ryck/ ende geen Oorloghe op den hals en hadde/ sloech
 dese aanbiedinge van soo groote gewichte inden mint als de andere / en-
 de sant de gemelde Bartholomeus wederom soo wijs als hy was gecome
 sonder yets te verkrighen. Als hem nu sijn sake was gefailleert in Enghe-
 landt, soo begonste hy te handelen met den Coninc van Portugal, by de wel-
 che hy soo wel wert onthaeft/ als sijn broeder was gheschiet in Engelandt.
 Want op die tijt was aldaer eenen Bisschop van Viseo, eenen Meester Ro-
 drigo met eenige andere, die hen selven lieten voorslaen datter niets hen
 onbekent was de Cosmographie betreffende/ dese dan met een harde teges-
 sprykinge sochten desen armen Genevoys misnoedich te maken / willende
 staende houden dat int Westen niet en was / noch en conde wesen eenich
 Sout noch anderen Ryckdom/ als Columbus wilde bewyisen / dewelcke
 nu hadde de reputatie vercregen by de Genevoysen van een groot leughe-
 naer, by Engelsen van een Sot/ ende by de Portuguesen van een rasende
 ende herffeloos mensch. Dese onweerdicheyt en conde hem den moed niet
 doen verliefen/ maer deden hem zepl maken nae Paly de Moguer, alwaer
 hy sijn secreet openbaerde aen Iohan Perez, Minne-broeder van Rubida,
 een seer beroemt Cosmographie, de welcke hem raet gaf / dat hy sijn sake
 soude te kennen geben aen Henrick Hertoch van Medina-Sidonia, en daer
 nae aen Lowijs Hertoch van Medina-Seli, by de welcke hy niet meer en
 voerde dan hy hadde ghedaen tot Genua in Engelandt ende Portugael.
 Waer door hy veroorzaecht wert te trecken in Castilien int Hof des Co-
 nincks Ferdinandi ende der Coninginne Isabella, berhoonende aen hare
 Majesteften sijn voornemē/hen remonstrerende dat hem niet en resteer-
 den dan middelen om werck te beginnen. In den eersten aenval vout hy
 hem wel onthaeft nae sijnen wille ende door tusschen-spreken der Conin-
 ginne/ en de recomandatie vā Alphonfus Quiota-Villa Groot-Crefoziet
 des Conincks by Don Pedro Goufales de Mendozze Ertz-Bisschop van
 Toledo: de Coninck Ferdinandus nae dien hy ordre hadde ghestelt op den
 Ruyck van Grenade, die hy noch op den hals hadde/ heeft Columbus sijn
 verzoek geronsenteert/ hem toefeggende in gifte het thiende deel der Re-
 ten en Conincklike Tribuyten in alle de Landen die hy soude vinden
 ende ontdekken. Ende also de Coninck doormarck ouvoorsien was vant
 gelt tot desen Tocht/ heeft hem sijn Secretaris ghelent seventghen duysent
 Ducaten, Columbus dit gelt ontfangen hebbende/ heeft toegerust een
 groot Schip ende twee Caravelen/ en selde op dese Schepen 120 man-
 nen/ soo Boots-volck als Soldaten. Vant eene selde hy Overste Marthin
 Alphonse Pinzon opt andere Francoys Vincent ende Eneas, broeders van
 den voorsz Marthin, hy selve was Capiteyn vant groot Schip / met hem
 nemende sijn broeder Bartholomeus. Hy is afgebaren van Paly de 3 Au-
 gusti in den jare 1492: Maer also hy vele moeyten heeft gehat om eenige
 te vren-

Sent sijn
 Broeder in
 Engelandt,

Sijn handes
 singde in Por-
 tugael.

Conditien en
 middelen des
 Coninck ferd-
 dinandi geac-
 cepteert aen
 Columbus.

Eerste Waert
van Colum-
bus nae de
nieuwe Lan-
den.

te hzenghen tot sijn boornemē / soo heeft hy noch veele meer teghenspoet
gewonden op de Reyse / soo wel van die hem verselchappen / de welke
ware opt punt om sijn persoon aen te tasten / door gebzee vande Dictalie /
ende nae dat sy al waren gecomen ter gewenschter Haven / en conden sy
hem noch niet liden / ter oorzaken vande strengheyt die hy gebzuyekte te
gen de gene die hen qualick dzoegen. Maer als hy nu eenige dagen noch
hadde gesept ende datter geen Lant en wert ontdeckt / begonsten de Sol-
daten eerst te murmureren. Maer nae zeplagie van noch vyf en dertich
dagen muptineerden sy met sware dreygementen tegen Columbus. Twee
seer verbaest maeecten desen armen Genevoys, de welke in plaetse van
ghelt haer niet en wiste te aenbieden / dan een bede van haer te begheeren
van een noch een wepnich de patientie te willen nemen: maer den tijt viel
soo lang / dat hen t'voet water seer begonste te gebzeken / doe begonsten sy
veel luyder te roepen / hem dreygende / ten ware dat hy wederom keerde
sy wilde hem inde Zee werpen. Desen armen Capiteyn also geperst sijn
de / belofde haer wederom te keeren so sy geen Lant en ontdecken in drie
dagen. Des anderen daechs liet Columbus de Zeplen neder halen / twyfs-
felende dat hy niet verre van Lant en moeste wesen / ter oorzake vande
soetheyt des Lichts / ende de cleyne Wolckskens diemen sach als de
Sonne opginch seer leeghe by der Herden. Den naest-volgenden nacht
r'wele was den 11. November 1492 / is inde groote Meerse van een van-
de Schepen geklommen Rodrigo de Lepe, een erclent Zee-varende man /
de welke begonste te roepen Couragie / Couragie / ick sie vier daer op Sal-
sede, een Dienaer van Columbus an'woozde dat sijn Meester den Admi-
rael alrede t'selbe hadde gesept. Twee uyzen nae mid-nacht te voze had-
de hy geroepē aen een Spaensche Edel-man / Camer-dienaer des Coninck /
hem seggende mede dat hy byer sach / ende nae sijn advijs / dat sy niet ver-
re van Lant en waren. Het eerste dat sy saghen was Guanabay, ene van
de Eplanden Lucayos ghelegghen tusschen Florida ende Cuba, als waer sy
haestelick gingen nemen de besettinge van de Nieuve-Verele. Van daer
sijn sy gebaren nae Barucon, een Havē van Cuba alwaer sy grepē eenige
Indianen, ende wederom te rugge keerende in t'Eplant Hayti, wierpen het
ancker by de Haven de welke Columbus dede noemen Royal: alwaer sy
hen haestelick te Lande begaven / also het groot Schip hadde tegen een
Hotse gestooten / en was leeli geworden. De Indianen waren soo verbaest
siende de Spaignaerden inde Schepen / blixemde van soo verre / dat sy de
Zee strandt verlieten ende vluchteden opt Geberchte. Een Vrouw al-
leenlick wert berrapt, dewelcke wert gegeven Broot / Wijn / ende Con-
sfiuren desgelijcks een hembe ende ander Cleederen. Dit veroorzaecte
de ander Inwoonders weder te keeren en te loope na de Spaignaerts, met
de welke sy mangelden Paternosters / Spiegelkens / Bellen ende ander
clepne Tramerijen / teghen Gout / Vogelen / Broot ende andere dinghen.
Christoffel Columbus ende Guanacari een van de Caciques ofte Obersten
des Lands / deden mallanderen duysent omhelsinghen ende Presenten
over en weder. Onsen Genevoys die seer verlangde om den Coninck ende
Coninginne te verhalen sijn avonture / dede aldaer bouwen met consent
vanden

Columbus
ontdeckt alder
eerste de nieu
Werelt.

Columbus
inrede in de
nieuwe Wes-
reit.

vanden gemelden Cacique een sterckste oft Casteel van aerde en hout/ ende
 fiet tot bewaringe vant selve 38 Spaignaerden onder den Capiteyn Ro-
 drigo d'Arma van Cordua: het Casteel volboudt zijnde / hy nam met hem 18
 Indianen, 140 Papegaven/ vele Schild-padden, Conynnen ende diverse
 andere saecten/ verscheyden vande onse/ de welcke hy t' Schepe liet bren-
 gen met al het Gout/ t'welck hy hadde vermangelt tegen de Inwoon-
 ders vooz syn Cramerjen: Doorts is hy in vijftich daghen in Spaignen
 gekomen. De Coninck ende Coninginne hebende verstaen datter mid-
 del was om dese Landen te conquesteren ende van daer te trecken on-
 weerdelicke schatten/ ten aensien vanden over-bloet des Gouts/ t'welck
 vloot vande Bergen aldaer/ hebben derwaerts gesonden een veel mach-
 tiger Armade als te vozen/ onder t' ghebiedt van Columbus, de welcken
 sy bevestighden syne Privilegien inde Stadt Barcelone den 28 May in den
 jare 1493. met dese Schepen sonden sy Gheestelicke personen / Want
 werckers/ Beerden/ Coepen/ Schapen/ Septen/ Derkens ende Eselinne,
 om t' Landt daer mede te voozsien: met dese Armade is Columbus van
 Calis Malis geboven den 27 September 1493/ met veel meerder blyfchap
 als de eerste Voyagie: maer hy was wel bezogen / want zijnde gecome
 int Eplant Hayti, nu genaemt Hispaniola, beront hy dat de 38 Spaignaer-
 den die hy aldaer int Fozt hadde gelaten onder den Capiteyn Rodrigo,
 waren alsamen omgebracht dooz de Inwoonders/ en dat om de groote
 Violentien die de Spaignaerden hadden bedreven/ niet alleen in hare Goe-
 deren/ maer oock aen hare Lichamen/ ende principaelick aen d'erbaer-
 heyt van hare Vrouwen. Columbus en vout niet gheraden vooz dese tyt
 de Indianen te castijden/ maer behielt dat op een ander tyt. Aldaer te Lan-
 de gekomen zijnde / houde hy aldaer een Stadt die hy noemde Isabella,
 daer nae houde hy noch een Sterckte by de Gout-mijnen van Cibao, om
 hem te beschermen tegen den aen-loop der Indianen, latende syn broeder
 Bartholomeus Gouverneur desselven Eplants. Ondertusschen ondeckte
 hy met drie Caravelken de Zuyt-custe van t' Eplandt Cuba, Iamca ende
 andere. Van daer keerende int Eplant Hispaniola vout aldaer een Haven
 seer beguam/ t'welck hy noemde S. Nicolaes. Hy hadde vooz genomen tyt
 te roepen de Caribes: Maer wert dooz syn sieckte belet / als oock dooz de
 myrtinatie inde Stadt Isabella, ter saken vande groote moet-willicheyt/
 over-daet ende onbehoozpliche handeligen der Spaignaerts int selve Ey-
 landt: waer dooz de Caciques ende Ingesetenen seer qualic te vreden wa-
 ren. Om de selve weder in syn vrientschap te brengen/ dede hy stercken als
 te de Spaignaerts, de welcke Ruyters ware van desen op-loop. Dese In-
 stitie over de Spaignaerts, maer boven al van Gaspar Treis d'Arragon, dien
 hy hadde doen hangen/ verdoot soo seer de andere/ dat soo haest den Ad-
 mirael was genesen/ hy hem in alle haest nae Spaignen begaf / om hem te
 purgeren vande lasten ende Crimen, daer mede hy was beschuldicht: de
 Coninck hadde alreede gesonden synen Camerlinck Aquado om Colum-
 bus nae Spaignen gevangen te senden. Hy arriveerde tot Medina del Cam-
 po, alwaer het Hof was: Hy presenteerde den Coninck ende Coninginne
 syn presenten/ en leverde over de processen der geerecutterde Spaignas de,

Columbus
 heer nae
 Spaignen,

Tweede Gys-
 se van Colum-
 bus.

Mysterie tot
 Isabella.

Columbus
 comt weder in
 Spaignen.

de welke soo wel waren beleyt tot sijn Justificatie/ dat die Coninc hem
verklaerde gheabsolueert/ ende liet hem van nieuws toerusten acht Sche-
pen/ om andere Landen te gaen soecken/ twee vande selve Schepen ghe-
laden met victualien en amunitie sant Columbus boozt upt/ met de andere
ses/ is hy gevaren van S. Lucas de Barrameda den 28 Mey 1497/ nemen-
de sijnen cours nae Madera, van daer sant hy drie Schepen den rechten
wech nae t' Eplant Hispaniola met drie hondert Banditen, met de andere
drie Schepen passeerde hy Capo Verde, ende nam van daer sijnen cours
nae Indien, seer nae den Equinoctiael, aldaer gearriveert zijnde ende comē-
de inden Anham van Parda, wierp t' Ancker by t' Eplant Copagua, twelc
hy noemde t' Eylant vande Peerlen. Columbus hebbende gehadt verschey-
den Aen- slagen tegen de Ingesetenen des Lands/ ende nieuwe Eplan-
den ontdeekt ende gebonden hebbende/ wert benicht vande Spaignaerts, al-
so dat Roldan Ximenes Groot- Potestaet oft Rector/ hebbende ontfan-
gen Brieven vanden Admirael/ inhoudende hem te stellen onder sijn ge-
hoozsaemheyt/ weggerde sulcx/ ende ginck met 70 mannen myntieren/
verlatende Columbus, tot Siragua, schryvende ontalliche quaet- heden van
hem ende sijn broeders aenden Coninck/ dewelcke seer broevich was/ dat
de saken van Indien alsoo gingen/ ende sant derwaerts Francoys de Boval-
dilli Ridder/ om aldaer Gouverneur te zyn. Dese arriveerde int Epland
Hispaniola met vier Caravellen inden jare 1499: de welke na dat hy In-
quisitie hadde gedaen inde Stadt S. Domingo sandt Christoffel Columbus,
Bartholomeus ende Diego sijn broeders ghebanghen nae Spaignen met de
pfer s aende beenen. Maer als sy waren gehoozt vanden Coninc/ deselve
hebant de beschuldigen soo weynich ghefondeert/ dat hy kennende de
getrouweyt van Columbus hem nae drie jaren weder sant met vier Ca-
ravellen om nieuwe Landen te soecken. Als hy nu weder was ghecomen
int Eplandt Hispaniola soo en wilde Nicolaes d'Ovanda hem niet late co-
men inde Stadt S. Domingo. t'welck hem seer verdroot/ te meer/ om dat
hy selve de Stadt geboudt hadde. Ende hem keerende West- waerts/ hy
ontdeekte het Eplant Guanaxo, seer nae het vaste Land/ t'welck de In-
woonders des Landts noemen Higuera, ende de Spaignaerden de Cape de
Honduras, ende varende boozts langs de Custe Oost- waerts/ vont het
Lant van Varagua: hy trat te Lande inde Eplanden Zorobaro, de welke
niet verre en zyn vant vaste Eplandt/ ende hem wert gheseyt vande In-
woonders/ dattet gheheele Quartier van Veragua seer rijck was van
gout. Op dit rapport passeerde hy voorder altyt neffens de Custe tot
aen de Golfe van Vraba, aldaer hy te Lande trat/ ende hadde kennisse op
verscheyden plaetsen van de Zuyt- zee. Van daer keerde hy weder nae
Cuba ende boozts tot Iamaica, alwaer hy twee Galeyen verloor/ ende met
de ander twee socht hy noch nieuwe Landen: maer dit en gheschiede niet
sonder eerst uptgesaen te hebben veel swaricheden ende perijckelē: want
eenige vande sijne werden cranck/ ende de Spaignaerden selve bekrichden
hem/ daermede de Indianen seer wel wisten haer proffijt te doen: siende dat
Franciscus de Poraz Capiteyn van een Galeye/ ende Diego de broeder van
Columbus hadde genomen eenighe Barquen om te varen nae t' Eplandt
Hispaniola.

Columbus
derde Reys.

Columbus
met sijn Broe-
ders gheban-
gen in Spaign-
en ghevoert.

Derde Reys
van Colum-
bus.

Hispaniola, Columbus vant hem soo benant dooz dien hem te Dibzes ghe-
 braken/ dewelcke hem onmogelick waren te verkrijgen dooz wisselinghe/
 dooz bidden/ noch dooz vrientschap/ soo werplich als met ghevelt. Ende
 also de noot de deure opent tot alle inventien/ soo beval Columbus datmen
 tot hem bzingen soude eenige vant naeste Oryp / de welke hy dreychde/
 indien sy hem niet en versaghen van lyf-tocht dat Godt in cozte tijt hen
 soude een straffe senden vanden Hemeis/ also datse alle een quade doot sou-
 de sterben/ ende tot een teycken souden sy sekerlick sien terstont de Mane
 vol bloets/ soo sy daer acht op wilden nemen. Als nu d'Indianen de Mane
 soo bloedich sagen (dooz den Eclipsus) als den Admirael hadde voorsept/
 gingen sy hem halen Vicinalie ghenoech/ ende besozehden hem over bloe-
 dich van alles dat hem van nooden was / soo langhe als hy int Eplandt
 bleef hem noch biddende dat hy haer misdaet wilde vergheden/ ende niet
 meer te willen gram op hen zyn. Eyndelick nae vele arbeys wert desen
 experten Pilot oberballen van een siechte daer vā hy sterf tot Vailadolid
 den 8 Mey 1506. Volgende sijn Testament / wert sijn lichaem begraven
 tot Sevilien, int Convent der Monicken van de Corrofa.

Grote listie
 heyt van Co-
 lumbus om
 Dierlike te
 verkrijgen.

Doot vā Co-
 lumbus.

Hy heeft nae-gelaten twee sonen/ Don Diego, de welke troude Maria de
 Toledo, dochter van Don Fernand Groot-Commandoz van Leon: sijn an-
 der sone Don Fernand sterf onghetrouwt: dese hadde een Librarye van meer
 dan van twaelf duysent Volumien: de welke tegenwoordich is int Con-
 vent van S. Dominicus tot Sevilien: een weerdighe memozie dooz de Sone
 van sulck een Vader.

Erfelicke
 Librarye.

De eere van het op doen van dese nieuwe Landen wert den selven Co-
 lombo van veele ontnomen / segghende dat sulcx voozmaels hy anderen
 soude sijn by der hand genomen/ van wien (soo sy dichten) Columbus van
 des soude onderrecht weesen / dan alsoo wy hier niet van meyninge sijn/
 omme sijn persoon int langhe te verdedighen/ als alkene soo veel tot ons
 vooznemen dient sijne reys ende wederbaren te beschryben. Maer om
 int hozt den mont te stoppen van dese beyders / en wil ick niet anders
 doen/ dan t'gene dat Columbus selve heeft gedaen op een Banket aen ve-
 le Spaensche Edel-lynden / dewelcke dividerende vande ontdeckinghe der
 Indien, geraecten so verre in yzoposs / dat hy om hen te contenteren/ hem
 dede bzingen een Ey/ ende hem voegende tot het geheele Geselschap: sey-
 de/ datter niemant van hun allen en was / die dat Ey conde over eynde
 doen staen/ als hy hem vermat sonder steunsel te doen. Als nu veggelijck
 sulcx hadde versocht/ nam hy het Ey / ende croochtet wat aen een eynde/
 ende steldet also recht op de Casel.

De Spaige
 naerden wille
 Columbus
 veroben van
 de eerste hndru-
 ghe der West-
 Indien.

Corte

Corte Beschryvinge der landen ende Provintien van America of West-Indien. met de conditien ende manieren der Inwoonders voor de aencomste der Spaignaerden.

Indianen con-
ditien hoor de
aen comste
der Spaigna-
naerden.

De volkeren van West-Indien hoor de aencomste der Spaignaerden
ware wonderlyc Barbar ende wilt / so wel van natueren als van
leven. Zoven al de Afgoderpe ende den dienst van den duyvel
regeerde hier op een vzeemde maniere / ende op sommige plaetsen
was geen kennisse van eenighe religie een groot deel en vzeeden niet als
den donder ende boosen Geest diese temteerde op verscheyden manieren.
Sy en hadden gheen cleederen van Lynwaet/wolle of syde / anders dan
eenige henden ende cledekens van Cotton / of van vellen der beesten / of
van plummen der vogelen. Men en wiste by haer niet van lese oft schyp-
den / al haer wetenschap bestont inde memozie / haer contenterende te lee-
ren vanden Vader op den sone / de daden van haer voorszaten / deselve re-
kenende by honderden manschynen / in sonderheyt in haer crygen (want
dit was haer principael oogmerk) synde nergens becōmert by na als met
druinken / eten / danssen / slapen / jagen ende visschen / onder haer en wistme
niet van wetenschappen ofte vype consten. De Peruanen behielpen haer
niet coozden van diverse coleuren / geknoopt in diverse plaetsen / ende
gewochten door een sonderlinge konst : door welcken middel sy eygentlyc
genoech wisten te discouweren van verscheyden vrozeden dinghen. In
dien onder haer gebonden waren eenige ingenieuze geesten (ghelyc onder
ander syn bevonden eenige wercken van Gout / hebbende de gelykenisse
naturel van eenige visschen / dieren ende vogelen des Lants / ende ande-
re frapicheben) sulcx er is niet geschiet door leeren / maer door eenighe le-
vendicheyt des geests / particulierlyc gegheben aen sodanighe personen /
God hem niet willende onbetuycht laten onder dese volkeren. Maer
eben wel de meeste deel was versoncken in een Afgroot van onweten-
schap van alle eerlyche ende goede saken / alle haer deucht stellende in
hoererpe ende Noozdt.

Daer en was niemant onder haer die gheerult hayz droech / sommige
droeghent achter t'voorste wtsoeckende / maer boven al het hayz vanden
baert / maer in plaetse van dien vercierden sommige haer lippen / kaken
ende kinne met gecoleurde steenen / in t'vleesch vast gemaect.

Wilde natue-
re der India-
nen.

De Polygamie oft veelheyt der vronwen / regneerde door dit gheheele
lant / al waermen oock menschen offerde op diverse plaetsen : cortelyck
het scheen dat hier was als het wtbaechsel des werelts / so moest ende
vredelyck was de Naturel deses volcx. Cis wel waer dat de Ingesete-
nen van Europa, Asia ende Africa syn als noch / als oock van ouden tyden
verwonen vanden hoochmoet / giericheyt / ongheregeltheden ende ander
faullen / daermen ter contrarie onder dese Barbaren heeft veele gebonden
syder van alle hoovaerdie / makende wepnich wercx van eenige goede-
ren / wesende sober ende matich. Maer de gratien die Godt genepn heeft
gemaect de volkeren van herwaerts over / de redelycheyt ende deucht
waer

Maer dooz veele personen ghelept worden / insonderheyt den costelycken
schat van Gods woort / beghoont dat de andere syn wonderlyc misdeelt /
ende dat die van Europa boden alle andere hedens / daechs wonderlyc spr
verbonden aen de barmherticheyt Godts / wiens oordeel ende straffe sy
niet en sullen ongaen / indien sy niet af en laten boozt te gaen in hare on-
goddelycheeden / ghegeneralyc mach men segghen / dat dese arme Indianen in
haeren tyt syn gheweest inde aller armste conditie van alle de nacomelin-
ghen van Adam.

Glende der
Indianen.

Dooz hare ontdeckinge en hadden sy geen munte / mate oft ghewichte /
sonder dewelcke alle menschelycke handelinge ende gemeynschap qualyc
can bestaen / hare Trafic bestont in mangelinge van hare nootsakelyche-
den. Sy en hadden gheen Cozen / wyn / was / peerden noch muylen noch
Carwe: de boucnist / en was in geen gebryck onder vele vande selve / en
de siende Schepen en condon niet begrepen wat die waren oft hoe swa-
ren gebout. Dooz gebreck van Ossen / peerden ofte dierghelpcke beesten /
houden ende bearbeyden sy de Werde met haer hande / lebende vande vis-
schen / vzychten / wortelen ende oock van menschen vleesch op diuersche
plaetsen / als mede van Spinnekoppen / wormen ende andere onbeguame
dingen: eenige andere aten ooc Serpentes vooz haer grootste leckernys.
Sy schilderden haer lichaem met diuersche colouren. Haer wapenen syn
Bogen met Pylen van Palmboomen / dewelcke vele onder haer vergif-
ten / ende in plaetse van yser bestaen sy deselve met vis beenen. Die int
suyden na de Zee bonden hare woninghen op hare boomen / teghen dewelcke sy
vzeefe der inundation als mede om hare vanden / teghen dewelcke sy
vochten met stedende water ende vper / so sy wilden de boomen bestoem.
Hare visschen / viervoetige dieren ende vogelen en hebben geen ghelpe-
nis met de onse / noch hare vzychten noch minder.

Haer Spise

Wapenen

Woninghen

Belanghende Peru, gheleghen tusschen Westen ende zuyden / is gheest-
meert het aller ryeste van alle lande der Werelt. Het is daer dat de Spa-
jaerden hebben geerpycht tegen malcanderen / also wel als tegen de Indi-
anen / om te versadighen haer giericheyt. In dit lant syn veel vyzendiche-
den / onder ander twee straten / daer van de eene lanck was 600. mylen /
ende vzeet 25. voeten / aen beyde syden ghesloten met mueren. De ander
was gehouden int geberchte / ende oock als de andere beset met mueren.
Maer het aller merckelyste is / ten tyde des Keyfers Carel de 5. de vzae-
tycken der Spanjaerden tegen Atabalipa ende Guascar gebroeders / want
hebbende geruwineert den eenen dooz den anderen / hebben sy eyndelyck
onder t'beleyt van Francisco Pizarro crych aengenomen teghen Atabalipa
Coninck des Lants Peru, den welcken sy ghevanghen cregghen / vanden
welcken sy trocken een ober groote Somme tot rantsoen / ende souden
meer gehat hebben so sy patientie hadden gehat. Also het gout en Silber
daer na vele wert gesoncken Pizarro liet het wegeit. Men bevant 252000.
pont Silbers / ende Gout 126500. Pesos. Elck Pesos is weerdich ten
Castiliaen, oft anderhalbe Fransche Croone. De Keyser hadde het vyfde
deel van alles. Elck Peerderuyter hadde vooz syn deel 8000. Pesos in
Goudt / ende 670. pont Silbers, de voethnechten hadden vder 4150. Pesos

Atabalipa
Coninck van
Peru,

Grootē schat
van gout ende
Silber.

in Gout/ ende twee hondert tachtich pont Silbers: de Capiteynen hadden 3000 pont Silbers/ ende 40000. Pesos in Gout/ Francisco Pizarro hadde de meeste deel/ ende als Capiteyn Generael: hy nam noch boven dien/ de Gulden Casel daer Atabalipa op sat in syn Titiere oft Orbaer / de welke moech 25000. Pesos in gout. Popt en waren Soldaten so rypck/ in so wcpnich tpts/ ende niet so cleyn perypckel/ maer de meeste deel hebben de selve niet lang beseten. De Vader van Guascar ende Atabalipa was wonder rypck van Gout/ want boven de noot sakelycheden syn huys (de welke al van Gout ende Silber waren) hadde hy in syn Cabinet Statuen van Gout/ gebootsert van negen oft thien voeten hooge. Hy hadde ooc van alle soozten van Dieren van deselve materie ende satsoen / na hare grooten/ te weten alle viervoetige dieren ende Voghelen: Item alle Boomen ende Crupden van syn Landt: Alle de visschen so wel ter Zee als van de soete wateren: In somma daer en was niet in syn Landt dat hy niet en hadde van Gout en Silber. Men segt daerenboven dat dese Coninghen hadden eenen hof / in een eplant / in dewelcke was van Gout en silver/ alles waimen soude comen stellen in eenen hof / als Crupden bloemen ende boomen: Eene inventie ende mogentheyt / die niet en is ghevonden vooz oft na die tpt.

Maer boven allen desen hadde hy tot Cusco noch een onepndelycke quantiteyt van Gout ende Silber/ om int werck te stellen / twelck alles verhozen wert dooz de doot van Guascar, om dat de Indianen het selve verberchden/ siende dat de Spanjaerden t selve wilden voeren in Spanjen.

De Indianen dienen ende aenbidden verscheden geschilderde oft ghebootserde Afgoden/ gemaect van hout/ Nerde oft Silber. In Peru wordē de selve voozgestelt vooz Figuren van Vogelen Tigren Hertē ende andere gebiertē. Sy hebben noch hedensdaechs Priesters die dese Afgodē offeren/ maer seer secretelyck in de holen en Cabernen/ dooz vrese vande Spaensche Priesters/ Sy onderbzagen de selve by hare namē/ wat middelen sy moeten gebzuycken om de Chyistenen te dzynen wt het gheheele Landt. Naē de maniere der oude Afgodendienaers / hebben sy patroonen ende klepne Goden vooz alle dingen.

Dit is de memozie weerdich dat de inwoonders vant Eplāt Hispaniola hedensdaechs genaemt Sint Domingo waren veradverteert dooz hare Afgodē lange tpt eer de Spanjaerden van de Indien wisten/ dat de vzeemde lingen soude comen ende benemen haer de religie en bypheyte t samē. Hare Priesters stelde dit Orakel in syn/ ende songen het selve alleenlyck op dagen van droeffheyt/ Den tpt heeft daer na de sake waer gemaect.

Dit is int cozt so vele aengaet de zeden/ Godsdiensten ende gelogentheden der Landen van America oft vvest-Indien/ genomen wt de Spaensche Historischyppers / welke Landen niet tegenstaende bele recontra der Indianen de Spangnaerden hebben onder dienstbaerheyt ende slavernye gebzacht / Maer hoe ende in wat manieren sal den curieuse Leser vinden in verscheden Schyppers/ onder ander oock dese Barcholome de las Casas, een Visschop van hare Paetrie / die op dusdanighe manier begint:

Grooten Ey-
dom ende
Magnificen-
tie der Conin-
ghen van P:
54.

Religie der
Indianen.

Orakel der
Indische Af-
goden.

Cozt verhael vande Destructien van Indien.



Als het Indien werde ontdeckt/ in 't Jaer 1492.
Het Jaer daer nae quamen daer / om te stichten
ende te besetten de Chyftenē / te weten de Spaen-
jaerts / inder voeghen dattet gheleden zyn 49 ja-
ren/ datter groote menichte van Spanjaerts gū-
ghen/ ende 't eerste daer sy aen Landt quamen om
het seyt van stichten ende besetten/ was het groot
ende uptnemende geluchich Eplandt Espannola/
dwelcke inde rōnde heeft ses hondert mylen. Daer

Het Eplandt
Espannola is
600 mylen in't
rōnde/ seft ges-
bonden / *Amo.*
1492.

Sijn ander seer groote ende ontalliche Eplanden van allen syden ontrent/
dewelcke wy alle sagen/ ende waren meer bewoont ende vol van nature-
len volcke/ te weten/ Indianen/ dan mach wesen eenich ander Landt in
de Weerelt. Het vast Landt/ d' welck lept van dit Eplandt/ ten naesten
200 ende 50 mylen/ luttel meer begrepen vande Zeecant/ meer dan thien
dusent mylen/ al ontdeckt ende daghelijcks ontdecktmen meer/ also vol
van volck/ gelijk een Byscop vol Byen. Soo veel belangt dat men ont-
deckt heeft totten jare dusent vijf honderdt ende een-en-dertich / schy-
nende dat Godt in het woosjs. t' seffens uptstorte / den grooten hoop ofte
meeste menichte van al het ontalliche Menschelijcke gheslacht.

Alle dit ontallich volck van alle sooyten / schiep Godt simpel / sonder
erheyt noch eenighe dobbelheyt/ uptnemende ghehoorsaem/ ghetrou aen
hare natuerlijke Heeren/ ende den Chyftenen die sy dienen/ ootmoedich/
patientich/ byetsaem en stil/ sonder kyven/ troublorē/ beroerē/ niet quel-
lich/ niet krackeelachtich/ sonder rancuet/ sonder haet/ sonder wraecke te
begeeren/ meer dan ander ter weerelt zyn. Oock sijn sy delcater/ teeder/
en weecker van complexe/ ende die min mogen teghens den arbeyt / ende
die eer sterben van wat siechte dat het zy. Jae de kinderen vande Prin-
cen en Heeren onder ons opgeboert en opgetrocken in alle delcraet leue/
zijn niet delcater dan zy en sijn / hoewel dat sy oock zyn vande ghene die
van arbejders af komen. Sy sijn oock seer arm/ en die min besitten noch
en begeren te besitten het tijtelijck goet/ en daerom niet hoveerdig/ niet
ambicieus/ niet begierlyc/ haer leuen is sulcx/ dat het gene vande heylige
Waders inde woestijne schijnt niet strenger geweest te hebben/ noch min
onlustich/ noch arm. Sy gaen ghemepulijck naect / ghedeckt alleenlijck
hare schijnelijcheydt / ten hooghsten decken sy haer niet een kleedeken van
kattoen/ van ander half elle/ ofte twee ellen in t viercant. Sy slapē op een
Sargie/ ende die doen sy veel in een hanghende netteken / welck sy in het
Eplant Espannola heeten Barnacas. Sy hebben oock supber onbelam-
mert ende levende verstant / seer begriypende ende leerbaer tot alle goede
leere seer bequaam om aen te nemen ons heplich Catholyck gheloode/ en

Wat de Jor-
anen voozys
den zyn.

Wertelet hier
denederheyt/
ghaembeyt/
en dat goede
genoenen van
dese lieden.

Haer niet daer
sijn slapen
deer Barnacas

Cort verhael vande destructie van Indien.

haer te hercieren met deuchdelijcke manieren/ ende de ghene die min be-
 letsels daer toe hebben/ dan ander die God schaepte inde werelt/ ende zy
 zijn so ingozum / achter dien dat sy eens beginnen kennisse te hebben
 vande saecken vanden gheloope/ om die te volweten en te oeffenen / ende
 gebruycken de Sacramenten vande Kercke/ ende God te dienen / dat ick
 mach segghen/ dat de Kerckelicken wel van noode hebben om haer te ver-
 dragen/ dat Godt haer begabe met seer merkelycke gabe van patientie.
 Evidelijck hebbe ick hoorzen segghen van vele wereltlijcke Spanjaerts
 ober veel jaren ende menichmael / niet conuende loochenen de goetheydt
 die sy inde Judianen saghen/ voorwaer dit volck soude het gheluckichste
 vande werelt wesen/ kenden sy alleenlijck God.

Onder dese tammie ende sachtmoedige Schayen/ en vander qualiteyt
 als voren/ van God haren Schepper also begaeft/ vielen de Spanjaerts
 terstont als spse kenden / als wytnemende felle ende van veel dagen hon-
 gherighe Wolven/ Tigren/ ende Leeuwen/ ende sy en hebben albaer van
 ober veertich jaer tot nu toe / anders niet ghebaen / ende doent noch he-
 den daechs dan die verscheuren/ dooden/ beuauwen/ affligeren/ toymen-
 ren ende bederven/ niet vzeende/ meulwe/ diuersche/ ende minnermeer
 dier gelijcke gesien/ noch gelesen/ noch gehoorde maniere van wyetheyt/
 waer af eenighe luttelc hier onder sullen gheseyt worden/ inder voeghen
 dat daer waren in 'r Eplandt Spannola boven drie milioenen zielen/ die
 wy sagen/ nu ter tijt daer niet en zijn vande ingeboorne/ 200 personen/
 het Epland Cuba is by na so lanch/ als van Valladolid tot Doornen/ ende
 is hedendaechs t' eenemael verwoest. Het Epland van sint Juan / ende
 dat van Yamayca/ Eplanden seer groot en seer geluckich/ ende playsant/
 zijn beyde desolaet. De Eplanden Lucayos/ welke palen aen het voorz.
 van Spannola ende Cuba/ in 'r Noordten/ zijn meer dan t' sesstich in ghe-
 tale/ met de gene diemen heet de Gigantes/ en ander groote ende kleyne
 Epland ende daer af het slichste is vruchtbaerder ende playsanter dan
 den Hof vanden Conuck van Sebulien/ ende het ghesontste Land vande
 werelt/ daer sime waren meer dan vijfhondert duysent zielen/ daer en is
 op dit pas niet eene creature alleene. Sy doodense al / soo seye upt hare
 Landen trocken/ ende brochtense int Eplandt Spannola/ achter dat zy
 sagen dat de naturele daer failleerden/ gaende derwaert is een schip ober
 vij jaren/ om te soecken ofter yet overghebleven was (so een goet Chri-
 sten wert beweeght door compassie) om te bekeeren diemen soude mogen
 binden/ men vouter maer elf personen die ick sach. Ander meer dan der-
 tich Eplanden ghelegen by dat van sint Juan / zijn desert ende verlaten.
 Alle dese Eplanden te lande / maechen meer dan twee duysent mylen/
 die alle geabandonneert ende uptgheforwen zijn.

Eplandt Cu-
 ba is by na so
 lanch als van
 Valladolid tot
 Doornen.

In 'r vasse
 tant weert ver-
 niet groeter
 sijn dan t' dit
 Spanyten.

Van het groot vast Landt zyn wy verseeckert dat onse Spanjaerts
 met hare wyetheyt en boose seften/ hebben hernielt en uptgeroep/ ende
 die hedendaechs biyben te niere/ gheweest hebbende/ vol redelijck volck/
 meer dan thien Kijcken groeter dan heel Spangien/ al gingen daer me-
 de in Aragon ende Portugal / ende meer Landts dan tweemaal van

Sed.

Cort verhael vande destructie van Indien.

Sebilien tot Jerusalem/ d' welck meer is dan twee duysent mylen.

Wy sullen seer secker en warachtige reeckeninge geven / datter ge-
storben zijn inde voorsz. veertich jaren door de voorsz. tyrannie en helsche
daden vande Christenen/ onrechtveerdelick en tyranuelijk/ meer dan 12
milioenen zielen/ mans/ vrouwen en kinderen/ en voorsz. waer ick geloohe
sonder dat ick meyne my te vergrype/ datter is meer dan 15 milioenen.
De 12 milioenen maken twaelfmael thien hondert duysent/ oft hondert
mael hondert duysent/ ende twintichmael hondert duysent. De vyfthie
milioenen maeken hondertmael hondert duysent / ende vyfthienmael
hondert duysent.

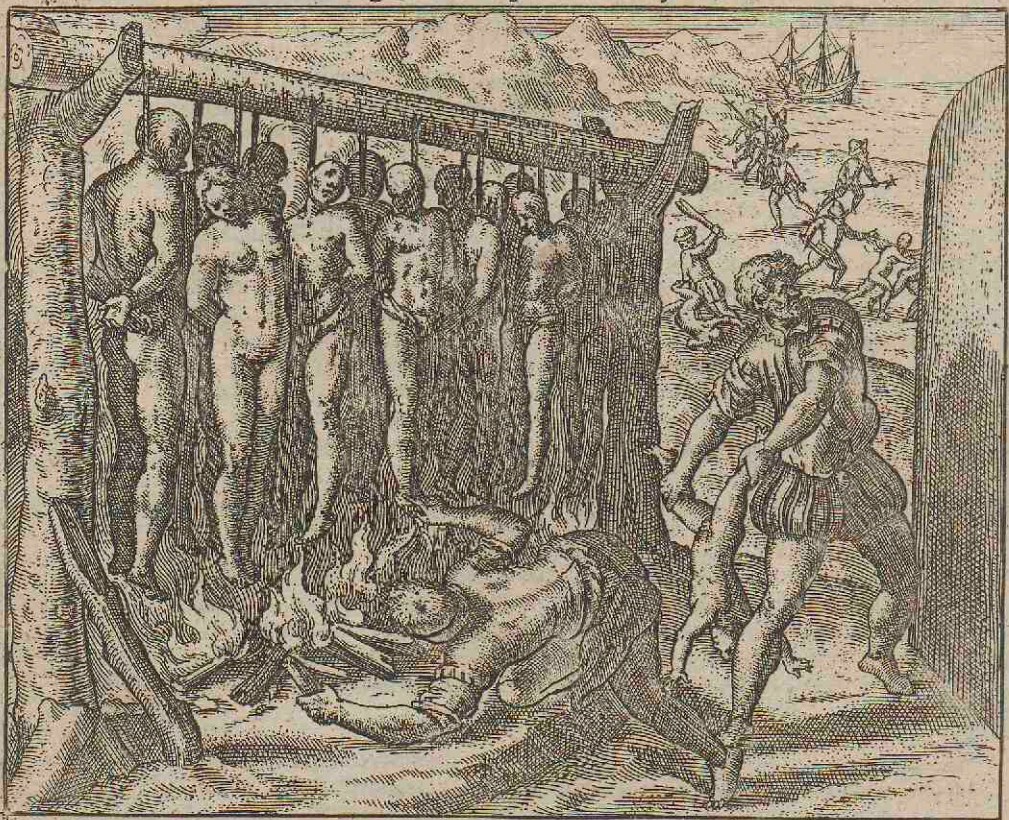
Dyferent
reekeninge te
doen, datter
beruelt sijn
meer dan 200
milioenen gis-
ten.

¶ Twee generale ende p̄ntipale manieren hebben ghehadt de gene die
daer ginghen en haer heeten Christenen/ om upt te wortelen en vanden
bodem des aertrijck wech te nemen de voorsz. miserable staten/ d' een
door onrechtveerdighe/ wreede/ ende bloedighe tyrannische oorloghen/
d' ander/ nademael sy ghedoot hebben/ alle de ghene die hadden moghen
hygen/ suchten oft pypsen/ opte vyfheyt ende liberteyt vanden Landen/
of om upt de toynenten diese leden/ te geraeckē (sy dooden alle de Heeren
naturele/ ende die mannen/ want ghemeynlick en laten sy inde oor-
loghe niemant leven/ dan de kinderen ende vrouwen/ verdrucken sy al
de reste mette swaerste asgr̄pselickste ende scherpste slaverijje/ daer in
men opt menschen oft beesten soude connen gheleggen. Onder dese ma-
nieren van helsche tyrannijje/ worden ghebrocht als ten hoofde alle d' an-
der soorten/ om te vernielen al dat ontallijk volck.

Laten sint oer-
logen niemant
leue dan vrou-
wen en kinde-
ren/ en altemē
niet.

De oorsake waerom de Christenen hebben ghedoot en verdestruert
so vele en sodanighe zielen/ heeft geweest alleenlick om dat sy voor haer
leste eynde achten het gout/ ende haer wilden in seer roeten tijt vervul-
len met rijckdom / ende opklimmen tot hooghe staten/ sonder proportie
van haere persoonen/ te weten/ om de onversaerde begeerte ende ambi-
tie die in haer was/ de welke heeft grooter geweest/ dan inde werelddt
mach wesen. Wesende de voorsz. Landen so geluckich ende rijk/ ende het
volck soo ootmoedich/ so patientich ende so licht om te onderwerpen/ den
welcken sy niet meer respects en hebben ghedraghen/ noch sy luden en
hebbende oock niet meer wercy afghemaeckt. (Ick segge de waarheyt/
so ick wete/ ende alle de voorsz. tijdt ghesien hebbe.) Ick en segge anders
niet dan van Beesten (Godt gawe dat syse hadden ghetraecteert ende ge-
acht als Beesten) maer gelijk ende min dan den dyck ende slijk opter
straten. Ende alsoo hebben sy sorghe gedragen voor haer leden ende zie-
len/ ende daeromme hebben al dat volck ghedoot sonder gheloohe/ ende
sonder Sacramenten. Ende dit is een seer notoire geveerficerde waer-
heyt/ dat alle menschen/ al zijn 't oock de Tyrannen ende Moorders sel-
ve/ weten ende bekennen dat noyt d' Ind ianen van alle het Indien/ den
Christenen eenich quaedt deden/ maer dat syse hielden/ als oft sy upten
Dinck ghecomen waren/ so lange tot d' at sy of hare gebueren eerst veel
reysen/ veel quaets/ roovens/ doovens / ghewelt ende quellighe van
haer ontfinghen.

Af-beeldinge vande Spaensche Tyrannije.



DEr wreede Spangiaarts, haar onmenschelijke handel,
Haer woede rasery, haar Goddeloose wandel,
Int West-Indische Landt in voortyden gheschiedt,
Ghy hier in juyste form wel afghebeeldet siet.
Derthien onnoosel lien, dese Ziel-moorders vinghen,
Die zy tot Godes eer en zijn Apost'len hinghen ?
Het snootste laster, lacs ! datmen ter werelt weet
Wert met Godts heyl'ghe naam bemantelt en bekleet.
De kleene kind'ren sy teghen Steen-klippen smeten;
God sal in zijn gherecht dien grouwel niet vergeten.

Van het Eyland Espannola/leggende aende Noort-zijde de Linie Equinoc- tial/ op 29. graden.

In het Epland Espannola/ welck was d'eerste (soo wy gheseyt heb-
ben) daer de Christenen in quame/ begost de groote destructie/ ellen-
de ende bederffentisse van desen volcke/ de voorszeyden Spanjaerts
nemende de vrouwen ende kinderen vande Indianen om hen te die-
nen/ en die te misbruycken/ etende het ghene dat sy niet veel sweets ende
suieren arbeyt kosten by een gherapen/ niet te vreden weseude met t gene
dat sy hent nae hare macht/ die altydt cleyn is (Want sy en plegghen niet
meer te hebben/ dan dat hem ordinaerlijck van noode is/ ende bereyden
niet cleynen arbeyt) geerne gaven/ waer in te noteren staet/ dat het gene
dat ghenoech is voor d'z hupsen van vertich persoonen t' samen voor een
maent/ een Christen eet ende ver niet in eenen dach/ ende aenrechtende
vele fortsen/ ghewelt ende oberlast. Inder voegghen dat d' Indianen be-
gosten te verstaen/ dat alsulcke menschen niet en kosten getomen zijn upt
den Hemel/ ende sommighe berchden haer eetwerck/ ander haer vrou-
wen ende kinderen/ vele vloten op t' gheberchte/ om haer te schepden
van dien volcke/ ende van sulcke rouwe ende gruwelijcke conversatie.
De Christenen gaven haer sussen/ smeten hen met buyste ende stoc-
ken/ sonder te myden de Deeren/ ende het quame so verre tot sulcken tem-
tertept ende onbeschaemthepdt/ dat een Capiteyn vande Christenen de
hupsvrouwe vercrachte vanden grootsten Coninck/ Heere vanden ghe-
heelen Eplanden.

Groote son-
der heyt des
Indianen.

En Span-
Capiteyn
derf vercrach-
ten de hups-
vrouwe van
hare grootste
Conincken.

Hierom begastend' Indianen te soecken middelen om de Christenen te
berdyppen upt haer Lant. Sy stelden hen in wapenē/ welke seer weerk
zijn en van cleyn offentie ende resistentie/ ende min defentie: (daerom
dat alle haere ooglogghen luttel meer zyn dan hier te Lande Juegos de
Cainas/ ende noch van kinderen.) De Christenē met de peerden/ sweer-
den en lancien beginnen te moorden en vreeinde wreetheden onder haer
te doen. Sy vielen inde steden ende Vlecken/ ende en lieten noch jonck
noch out/ noch groot gaende vrouwen/ noch die int kinder hedde laghen/
die sy den buyck niet op en rockten en verscheurden/ alleleens oft eenen
hoop Lammieren in hare kroyen rustende hadden gheweest. Sy wedden
wie een mensch met eenē sachs totten middel slooven soude/ oft het hooft
af snyden/ oft het ingewant ontdekken. Sy namen de jonge kinder kens
vande borste haers Moeders by de beenen/ ende sloegen die metten hooft-
de teghen de steenrotten/ ander wiertense van achter over de schouderē
inde rivieren/ lachende ende geckende/ ende alse vielen int water/ riepē
sy/ dobbelt by op/ Cuerpo de tal, sommighe dooden sy metten sweerde/
t' samen met de moeders/ niet al dat sy voor hen vonden. Sy maecten
seckere Galghen/ dat de boeten bynae op d'eerde raecten/ en van der-

De Christenē
te heere con-
nen de India-
nen niet was
verstaen.

Sy namen de
kinder kens/
die teghen de
steenrotten
de beenen in
gaende.

Van het Eylandt Espannola.

thien tot dertien/ter eeren ende reberentie van onsen Verlosser ende de
twaelf Apostelen/ brenghende hout ende vper/ verbrandense lebendich/
ander bonden ende besetten al het lichaem met droogh stroo / ende alsoo
ontstekinghe/ verbrandense. Sommighe / ende alle de ghene die sy wilden
het leven behouden/ hiewen sy beyde de handen af / ende beghinghense
daer mede/ segghende: Gaet henen met brieven/te weten/draecht de ty-
dinghe aenden ghene die op 't ghebercht ghebloden zijn. Ghene pulyck
dooden sy de Heeren ende Edelen in deser manieren: Sy maecten seker
rosteren van stocken op vortkens/ ende bondense daer op/ ende sy stook-
ten daer kleyn vier onder/ op dat sy allenghe eschreuwende en luytsche-
de/ in alsulcke desperate toyment/ haer droeue Zielen uytsteeuen souden.

Officieren
sijn soo doode
so de Heeren
ende Edelen
by dese wyse
maniere.

Officier bo-
ser ende wy-
der dan den
Becker.

Ick sach eens op de Kloosters vyden / vier of vijf principale Heeren/
(Ick meyne oock datter waren twee of dry paer Kloosteren / daer noch
andere op laghen om te roosten) ende want sy door vyne seer riepen / het
welck den Capiteyn sijn slaep belettete/ soo beval hy datmense wozghen
soude/ ende den Officier die booser was dan den Becker / die se verbran-
de/ ick weet wel hoe hy genaemt was/ ende oock so kenne ick sijn maech-
schay te Sebilien en wilde se niet wozghen/maer hy stack haer monden
vol hout/ op dat sy niet roepen en souden/ ende stookte het vper/ om dat
sy van lauyt/ soo hy wilde/ vyden soude. Ic sach alle dese voorsz. dingen/
ende ontalijcke meer andere/ ende al het volck dat wech kost loopen/ ver-
berchde hem inde Bergghen/ vliede van alsulck onmenschelyck gescheyt/
ende sonder compassie/ felle beesten: Ja uytroepers ende Capitael vyden
van het menschelyck gheslacht. Ende sy leerden Wasevinden ende
ander wyse de horden/ dat siende eenen Indiaen dien sy verscheiden in
eenen crede/ ende grepe beter aen/ ende aten hem op/ gelijk oft een bere-
ken hadde geweest. Dese horden maecten groot jammer en verscheu-
ringe/ ende om dat somtijts/maer seldom ende luttel/ de Indianen dooden
eenighe Christenen met goede redenen ende heylighe Justitie/ sy maec-
ten eene ordonantie onder haer/ datmen om eenen Christen die d' Indi-
anen dooden soude/ sy daer tegens hondert Indianen ombrengen souden.

De Rijcken die in 't Eylandt Espannola waren.

In 't Landt
Espannola wa-
ren eenighe
rijcke groote
Rijcken.
Een effen
bet 30 mijlen
ten lauck.

In dit Landt Espannola waren vijf seer groote ende principale Rij-
cken/ ende vijf Coninghen seer machtich / den welcken vydens overdi-
eerden alle ander Heeren van sommighe verscheden Prouintien / die
sonder ghetal waren/ ende en kenden geenen superieur. Een Rijck hiet
Magua/ d' welck wil seggen het Rijck van den Velde/ of de la Vega. Dit
Velde is een vande schoonste ende wonderlijckste dinghen vanden we-
relt/ want het duert tachtentich mijlen vander Zee/ die men hiet del Zur,
tot die van Noort. Het is breed vijf mijlen / ende met achtien hooghe
Bergghen van allen zyden/ daer komen dertich duysent Stieren in / on-
der dewelcke zijn twaelf soo groot als Chzo ende Quero/ ende Guadal-
quebre

Afbeeldinghe vande Spaensche Tyrannye.



WIe heeft van grooter quaat sijn leven hooren segghen:
Den rijcken Adel sy op houte Roosters legghen,
En blaackeren haer doot, op langhsaem pijnlijck vier,
De Spaensche Gout-sieckt den Indiaan staet dier,
Sy stieren handeloos de Mannen en de Vrouwen
Als Booden van haer macht, die dit verconden souwen
By haar ghevluchten hoop : een ysselijcke sacck;
Ach dit onnoosel bloedt roept van den Hemel wracck!

De Rijcken in 't Eylant Esparñola.

quebir / ende alle die Rivieren die vallen van eenen Berch die staet int Weste/ende zijn twintich of vijf en twintig duysent/ en zijn uytnemede rijck van Gout. In welck gheberchte wort begrepen de Probinctie van Cuba/daer of men sept de Nynen van Cubao / daer af komt dat uytgelesen ende opghelourenen Gout/dat herwaerts ober vernoemt is.

Den Coninck en Heere van desen Rijcke/ is genaemt Guarionex/ hy hadde Heeren voor Vasallen/so groot dat een van haer opbrocht seftien duysent Mannen in oorloghe/om te dienen den voorsz. Guarionex/ ende ick kenne sommighe daer af. Desen Coninck was seer ghehoorsaem/ deuchdelijck ende vreedsaem van naturen / ende toeghebaen de koningen van Castilien/ende zijn volck/gaf seker jaren deur sijn bebel / elcken persoon die huys hiel / het hol van een Belle vol gouts / ende daer nae niet konnende de voorsz. velen Belle vol maken/ so sneed sy die in 't middel af / ende gaden de helft vol. Want d' Indianen van dat Eylant hebben seer luttel/ oft gene wetenschap om gout uyt de Nynen te graeven/ desen Catique sefde ende presenteerden den Coninghen van Castilien te dienen/ende op te rechten een Ackerwerck oft Landbouwinghe/ welke sich strecken soude van 't Eylant Isabella(welcke was d' eerste wooninghe vande Christenen) tot de Stadt van S. Dominicus / 't welck zijn vijftich groote Nynen/ op conditie dat sy hem geen Gout en souden eyschen/ seggende metter waerheyt/dat sijn Ondersten dat niet en wisten te winnen. Het Ackerwerck dat hy sefde op te rechten / weet ick dat hy kost ghevoerlijck doen/ ende dat het den Coninck jaerlijcks soude ingebracht hebben inde d'z. millioenen Castilianen / ende dat daer deur / benessens in 't voorsz. Eylant/ heden daeghs wesen soude vijftich steden soo groot als Sicilien. Den loon ende betalinghe die sy desen goeden ende grooten Coninck deden ende gaeden / was / dat sy hem onterden door sijn Huysvrouwe/dewelcke vercracht worden door een quaet Christen/die een Capiteyn was. Hy die de tijt hadde moghen gade slaen/ende sijn volck vergaderen om hem te waken / resolbeerden alleen wech te gaen/ ende sterben ballinck van sijn Rijck ende Staet / in een Probinctie diemen hiet de los Siquayos/daer Heer af was eene van sijne Vassalen. So haest als zy hem misen/en kost hy niet verborghen blyven / sy gingen oorlogghen teghens den Heere die hem hadde/daer sy grooten mooydt deden / tot dat sy hem kregghen / ende niet lieten ende boepen ghebaughen zijnde/ setten hem in een Schip om wech te voeren nae Castilien/waer deur vele Christenen verzoeken / ende groote quantiteyt van Gout/daer onder was het groot greyn dat 3600 Castilianen woerch/om dat Godt sulcken onrecht waken soude.

Het ander Rijck wert ghenaeemt Del Darien/daer nu de Conincklijcke haven is/als Cabo de la vela/totten schoonden / ende grooter dan Portugael/hoewel voorwaer veel geluckigher ende weerdiger om bewoont te worden/hebbende vele ende groote Berghen ende Nynen van Gout ende koper/seer rijck/waer af de Coninck hiet Guacanagari / onder de welcken waren veel ende seer groote Heeren / van de welcke icker veel hebbe

In wederste van Cuba. Dat is de Gout.

Desen Coninck is so machtyck dat sijn Heere die hem onderbaen waren/ 26000 mannen

Catique sien de 't Gout minderen/ sefde te achteren om daer mede uyt te sijn.

Woez alle gode die deucht brachten sijn sijn huysvrouwe.

Daer verborghen vele van dese Coninck.

De Rijcken int eylant Espannola.

hebbe ghesien ende ghekent. Men het Landt van desen voorsz Coninck quam eerst den ouden Admirael die d' Indien ontdeckte/ welke d' eerste reyse de voorsz Guacanagat / als den Admirael het Eplant ontdeckte/ ontfinck met alsulcke beleeftheit ende liefde/ ende alle d' andere Christenen die hy hem waren/ hielp ende addeesseerde (verloozen gaende aldaer het Schip daer den Coninck ooyt ginck) dat hy in zijn eygen Vaderlant ende van zijn eygen Gaders niet beter onthjaelt hadde moghen worden/ dit hebbe ick upten monde vanden voorsz. Admirael. Desen Coninck bliende ont het moorden en wreetheit vande Christenen/ verdestruuert ende gheuyveert van synen staet/ verloozen zynde/ stof int gheberchte/ ende alle d' ander Heeren synen onderfaten verginghen inde tyrannie ende Nabernye/ die onder sal berhaelt worden.

De Coninck
de Indianen
woyt haer quade
ghelouent.

Het derde Rijck ende heerschappye was la Magnana/ een wonderlijke seer ghesont ende vruchtbaer Landt/ daer nu ghemaecht woyt het beste supcher van dien Eplande. De Coninck hiet Caonabo/ ende in macht/ staet ende graviteyt/ ende Ceremonien van hem te laeten dienen/ ginck alle ander te hoven. Sy vinghen hem met een groote subtylheit ende quaetheit/ wesende sonder achterdencken in syn hups/ sy woopen hem in een Schip/ ende sonden hem nae Castilien/ ende liggende inde haven ses Schepen om te vertrecken/ soo wilde Godt toonen dat dit niet d' ander was eene groote onrechtveerdicheit ende onghelijck/ ende sont dien nacht groot onweer ende tempeest / dat alle de schepen soucken met alle de Christenen weder in waren / ende met den voorszzeven Caonabo beswaert met ketenen ende boepen. Hy hadde by of vier yvome Broeders/ ghelijck hy was/ welke gesien hebbende alsulcke onrechtveerdige ghevancemisse van haren Broeder ende Heere / mitsgaders de destructie ende moorderijen / welke de Christenen in d' ander Landen deden/ besonder als sy wisten dat de Coninck haren Broeder doot was / namen de wapenen om de Christenen met secker peerden (welck de schadelichste wapen is/ diemen tegens d' Indianen ghebruycken mach) gaen tot hemwaerts / ende moorden in sulcker manieren/ dat sy verwoesten/ ende vertelden de helft van het heel Rijck.

Den Coninck
Caonabo ge-
vangen nae
Castilien gys-
selen / her-
sacken alle.

De Broeders
vanden Co-
ninch willen
haer wreken.

Het vierde Rijck/ is tghene dat ghenaeint woyt de Faragua/ dit was ghelijck het merck of het hol van het gantsch Eplant/ het was staper in tale/ beter ghepoliceert / ghemanert ende gheordineert/ ende passeerde in menichte ende rusticheydt van Edeldom (want daer veel Heeren ende Edelen waren) mitsgaders in netheyt ende schoonheyt van allen den volcke/ waren sy de meeste. De Coninck ende Heere hiet Behechio/ hy hadde een Suster ghenaeint Anacoana. Dese twee ghebroeders deden aen den Coninghen van Castilien groote diensten: ende weldaden aen de Christenen/ die verlossende upt groote periculen des doodts/ ende nae den doot vanden Coninck Behechio / bleef int Lant syn Suster Anacoana. Daer quam eens de Gouverneur die het Eplant regeerde/ met tseftich te Peerde ende drie hondert te voete/ en die te Peerde saten waren sufficient om te bederven het heel Eplant metten vasten Lande/ ende daer

Den Coninck
Behechio
doet de Coninck
van Castilien
bael diensten.

De Rijcken in 't Eylant Espannola.

daer quamten sonder achterdencken t' spuen be-roep / meer dan vyf hon-
 dert Heeren / vande welke hy door bezoch dede setten in eē groot stropē
 huys / de grootste / ende dede haer levendich verbzanden / alle d' ander met
 het ander volck dooliepen sy met hare Lancien ende Messen / ende zy
 hinghen / om haer meer te eeren) de Princesse Anaraona. Het ghebeurde
 dat eenighe Christenen door compassie ofte begeerte / sommighe kinder-
 lens namen / om te beschutten dat se niet ghedoot en souden worden / ende
 setten se achter op haer Peerden. Als daer nu eenen anderen Spanjaert
 dit van achteren ghewaer wert / nam sijn Lance ende dooliep hem / een
 ander siende het kindeken op d' aerde / sniet hem de beenen af metten
 Sweerde. Sommighe van dien volcke die vlien costen van dese onmen-
 schelijcke wreetheyt / trocken ober in een kleyn Eylant / dat daer by lept /
 acht myle inde Zee / ende de voozsz. Gouverneur conde meerde alle dese
 (die alsoo verliepen) vooz slaven / om dat sy haer niet en lieten doot slaen.

De Princesse
 schandelick
 ovghehangen.

Wreetheyt
 ober de kinde-
 ren.

De Coningin-
 ne van 't Eylant
 van Higuey
 wort op ghes-
 hanghen.

Het vyfde Ryck hiet Higuey / daer een oude Coninginne Higuavama
 heerschappie ober hadde / dese hinghen sy / ende ick sach ontallijck veel
 volck levendich verbzanden ende verscheuren / ende diversche en meulwe
 manieren van dooden ende pijnen te tormenteren / ende alle de ghene die
 sy levendich namen / waecten sy alle tot slaven / want de particularitey-
 ten die in dit mooyden ende vernielen van desen volcke zijn gheweest / zijn
 so veel / dat men se in veel schrijvens niet en soude konnen begripen (want
 inder waerheyt ic geloove wel hoe veel dat men sepde / dat men van duy-
 sent deelen niet een en soude konnen uytbrucken.) Ick wil alleenlijck in 't
 gene dat het voozsz. seyt van ooyloghe raect / beslupten / segghende / ende
 affirmeerde vooz God ende in myne constentie / dat ic vooz seker houde
 dat tot alle dese onrechtveerdicheden ende boosheydt (ende andere die ick
 late ende wel soude konnen ghesegghen) d' Indianen niet meer oofsaecke
 en gaben noch schult en hadden / ghelijckmen soude moghen gheven een
 convent van goede ende wel ghereguleerde religieusen / om hem te roo-
 ven / doot te slaen / ende d' oberblyvende stellen in een eeuwighe ghevanc-
 kenisse ende slavernie. Meer affirmeere ic dat totter tijt dat al de groote
 menichte van volcke / van dit Eylant doot ende verwoest was / dat sy
 teghens den Christenen niet een doot-zonde (welcke vooz den Menschen
 strafbaer soude zijn) en deden / ende de ghene die alleenlijck zijn gherefer-
 veert vooz God / geelijck begeerlijcheyt van wreake / haet en rancour / welc
 sy tegens alfulcke Capitaal vanden / ghelijck hen de Christenen waren /
 souden hebben moghen draghen / dat viel ghebove ick / in seer luttel per-
 soonen / ende waren luttel meer hittich ende scherp (soo ick wete door de
 groote experientie die ick van haer hebbe) dan de kinderen van thien of
 twaelf jaen / ende ick weet sekerlijck ende ontwijfelijck dat d' Indianen
 altyt seer rechtveerdighe ooyloghe teghen den Christenen hebben ghe-
 voert / en dat de Christenen eene noch geene die rechtveerdich was / te-
 gens d' Indianen noyt en hadden / maer wel warens alle duyvels / ende
 seer onrechtveerdich / ja veel meer danmen soude konnen segghen van
 vrelijgen Tzan ter weere / ende van ghelijcken affirmeere ick van allen
 den

Den Rancour
 onrechtveerdich
 de Indianen.

De Indianen
 hebben wel
 rechtveerdich
 haer ooyloghen
 tegen de Chri-
 stenen ghe-
 voert.

De Rijcken in 't Eylandt Espannola

den geenen die so alomme in Indien ghedaen hebben.

Als mi de oorlogghen ende 't dooden vande Mans / oberblyvende ghe-
meenlyck de jongers / Vrouwen ende kinderen een eynde hadde / so depl-
den sy de woosjs. oberblyvende onder hen / gevende aen eenen dertich / aen
een ander veertich / aen sommige hondert / ende twee hondert personen /
soo een pegelijc wel metten Obersten Cayan / die sy Gouverneur hieten /
stant / onder dit couleur / dat hyse soude leer en inde sake vanden gheloo-
waerin de Chyistenen gemeenlyck selve Idioten zyn / wyerde menschen /
uynemende gierich / luxuricus / ende en weten van gheen ander Ziel-soz-
ghe / dan dat sy de Indianen / die hen ghegheben ende bevolen zyn / met
namen de mans / seynden inde Mynen om Gout uyt te graben / d'welck
is eenen onpdelijcken arbejdt / ende de Vrouwen inde Schuyren ende
Landthuyfen / om de Lantneeringe te doen / arbejden vooz seer stercke
Mans / sy en gaeben noch den eenen noch den anderen niet ' eten dan
cruyt ende dinghen van gheender substantie / het welck verbroochden de
Vrouwen inde Woosten / en also storven in corten tijt alle de kinderkens /
en om dies wil dat de Mans verre vande Vrouwen waren / en die nem-
mermeer en sagen / de generatie vergint / de Mannen storven van arbeyt
ende honger inde Mynen / ende de Vrouwen van ghelijcken in 't Lant-
werck / also verginck in dat Eplandt sulcken grooten volck / 't welck ooc al-
omme inde werelt soude gheschiet hebben / haddet alomme soo ghetweest.

Om te segghen de sware lasten va dyne ende vier Arobas (Arobas is
25 pont) die sy haer opleyden / ende d' Indianen droeghen die hondert
ende twee hondert Mijlen / ende de Chyistenen dedent haer draeghen in
Hamacas / twelck sijn ghelijck netten / want syse altijt gebuyckten als
Muylen / inder voegghen dat sy weeren op de schouderen hadden / ghelijck
seer verweerde ende ghematteerde Beesten / oock met geesselen / strocken /
soffelletten / buysten / bloecken ende ander buysent soorten van toymenten /
die sy haer in 't arbejden aendeden / inder waerheyt het en soude in veel
tijts ende pampiers niet comen verbaet werden / ende het soude de men-
schen verbaeren ende doen verschrieken. Het staet te noteeren dat het be-
derben van desen Eplande ende Landen begoft / van datmen daer wiste
van d' alychicheyt vade deurluchtigste Coninginne Isabel d' welc was
in 't Jaer 1504. Want tot die tijt toe haddemen alleenlyck dooz onrecht-
veerdighe oorlogghen / in dit Eplandt eentighe Provintien verdestruuert /
marc niet teenmael / ende dit worde by nae meestendeel vooz de Conin-
ginne verborghen. Want de Coninginne (die in glozie sy) droech sonder-
linghe zorghe / ende hadde een wonderlijcke puer tot de behoudentisse ende
prosperiteyt van dit volck / so wy weten / die d' effect met onsen oogen ge-
sien / ende handen getast hebben. Men moet voock eenen anderen regel hier
in teekenen / dat de Chyistenen in allen canté van Indien daer sy gecome
sijn / van dage tot dage / hoe sy daer langer geweest sijn / altijt hare wreet-
heden / verbrockinghen en abominabelen overlast niet getwelt over dat on-
noosel volck gingen vermeerderen / en haer quellende met nieu manieren
van toymenten / want God lietse teenmael valle in eenen verkeerde sin.

De Arme
oberblyvende
ghen woort
ghebeet.

Mus mus
et ghebeet ghe-
sicht vergaen

De arme
Indianen
worden in
placse van
Muylen ghe-
buyckten / om
sware packen
te draeghen.

De herwoe-
singhe begoft
als de woos-
luchrige Con-
inginne Isabel
d' welc sy
droech zorghe
vooz dit arme
me volck.

Afbeeldinghe vande Spaensche Tyrannije.



DE Gier'ghe Heb-lust groot, de Karsten maeckt onchristen,
De Spaansche duyvels snoot, die locken loos met listen
Drie honder Heeren slecht, in eenen stroyen Hut,
Dees werden door den brant het leven uytgheput.
Ancoan die Princes wiert levendich ghehanghen,
De vluchtelinghen sy als wilde Dieren pranghen,
Het overschot van 't Volck wert kommerlijck versmacht,
Den Spaengiaert meer het Gout als d'edel Ziele acht.

Van d'Eylanden van sint Juan/ ende Jamayca.

De Spaenjaerts quamen inde voorsepde Eylanden van sint Juan ende Jamayca / welcke niet dan vol schoone Hoben ende Wyckorven waren / int Jaer 1509. met alfulcken propooste / en ten eynde als sy waren gheweest in't Eylant van Spannola / sy deden daer van gelicken grooten oberlast ende sonde / ende meer andere seer notable en grote wyetheyden / meer doobende / brandende / ende brayende / werpende voorde selle Hondē / en daer na verdruckende / toymenteerende en quellende in de Mynen ende anderen arbeyt / tot dat sy consumeerden ende te niet deden alle dat ongheluckich onnoosel volck. Daer waren in beyde de Eylanden meer dan ses hondert duysent Zielen / ende ick geloove wel meer dan een Milioen / en daer en zijn hedensdaechs in elck niet twee hondert verfoonen / d'ander zijn al verlozen sonder gheloove ende Sacramenten.

Van een milioen Indiaanen gesien 400. overgebleven.

Van het Eylant Cuba.

In't Jaer 1511. quamen de Spanjaerts in't Eylant Cuba / welck ick geseyt hebbe / so lanck is alst soude mogen zijn van Valladolid tot Hoornē (daer groote Provintien ende volck in waren) sy begosten en leynden op sulcker wijs als hoben staet / ende veelmeer / ende niet meerder wyetheyt / hier ghebeurden vele notabele sturken. Eenen Cacique ende principalen Heere die ghenaeint was Hatnep / ende was overcomen van't Eylant Spannola tot Cuba / niet veel van zijn volck om te ontgaen de calamiteyten ende ommenschelijcke quade daden van de Christenen / ende wesende in't voorsz Eylant van Cuba / ende hebben verstaen dat de Christenen daer arriveerden / vergaderde veel oft al zijn volck / en seyde haer / ghy weet nu hoe datmen seyt / dat de Christenen hier overcomen / ende ghy hebt by experientie bevonden hoe dat sy ghetraecteert hebben alfulcken / ende alfulcken Heeren / ende het volck van Hayti / welck is Spannola) het selfde comen sy hier doen. Weet ghy waerom sy dat doen? Sy antwoorden neen / dan dat sy van natueren sel ende boos waren. Hy seyde: dat zyt alleen daerom niet en deden / maer om dat sy eenen voor haer Godt houden die sy aenbidden ende seer lief hebben / ende om die van ons te crygen om te aenbidden arbeypden sy om ons te onderweypen ende te dooden. Hy hadde by hem een kofferken vol Goudt ende Gesteenten / ende seyde: siet hier den Godt van de Christenen / laet ons hem (dunchet u goet) Areptos maken / 't welck zijn danffen / ende moghelijck het sal hem aenghenaem zijn / ende hy sal haer bevelen dat sy ons gheen quaet en doen / sy riepen al / 't is goet / sy danstender voor tot dat sy al moedē waren / ende daer seyde de Heere Hatnep: Siet hoe dat het zy in gebal dat wy hem bewaren / so sullen sy / om hem te krijghen / ons te lesten doo-

Cens Casique / ende beyde grootste Heeren van Hispaniola vlucht ghende op Cuba / ende de Christenen daer comende heeft volck daer verstante haer roomende een doofe hof Goudt ende edel Gesteenten: segghende dit is den Christenen Godt / dien soeken sy niet oock te loeren / niet als dese boose luyden weder staen.

Van het Eylandt Cuba.

den/dus laten wy't in dese kibier werpen / sy waren al van adbyse datmen dat doen soude / ende alsoo woopen sy het kofferken in een grooten kibier die daer ontrent was.

Dese selfden Carique ghebaugen zijnde / en een de stae bast om te vanden / quam een Meligicus van s. Franciscus / vercondichde hem de Hemel hy soude Christen worden / daer naegte waer de Christenen boeren / in sepelinden Hemel / daer seps ick en besceer hy de Tyrannen niet te zijn.

Dese Carique ende Heere bluchte altijd voor de Christenen van dat sy int Eplant van Cuba quamen / als eene diese wel kenden / en verweerde hem als hyse ghemoete / ten lesten wert hy ghevanghen / ende om dat hy alleendick bliede voor so boose ende wreede mensche / dessendeerde hy hem tegens den geuen die hem wilden doode / ende met allen zijn volck totter doot verdrucken / lewendich verbrant. Als hy gebonde stont aenden staer / eenen hepligen Man / Religieus van S. Franciscus / die daer was / seyde hem sommige dingen van Godt ende van onsen geloove (die hy noyt gehoort en hadde en mochten genoegh zijn in dien clepne tijt die den heuker hem gaf / en so verre hy dat wilde gelooven dat hy inden Hemel (daer de eeuwige glorie ende ruste was) gaen soude / en in gheval niet / dat hy inde Helle varen soude / en lyden d' eeuwige tormentē ende pyne / hy een luttel pepensende / vnaechde oft de Christenen inden Hemel gingen / de Religieus antwoode: Jae / maer de goede: De Carique replicerde terstont sonder meer te dencke / dat hy daer niet en wilde wesen om by sulcke Tyrannigen volck te zijn. Dit is de fame ende eere die Godt ons Geloove doorden Christenen / die in Indien gegaeu zijn / hebben gewonnen.

Dese wreecheit en sach ick noyt.

Ens komende een menichte van Indianen / ons vriendelick met spysse thien Maen berre van een groote Welcke te gemoete / ende gehende ons seer veel visch / groot kost / niet al dat sy vermochten. De duyvel besat subtytelick de Christenen / en sy vermelden metten zweerde in myne tegenwoordicheyt / sonder redene of oorsake die sy hadden / meer dan drie duysent sielen / die daer voor ons saten / Mannen / Vrouwen ende kinderen / daer sach ick sulcke wreecheit / dat noyt ymant diergelpelic en sach / noch en dacht te sien.

In Habana zic Heeren en Carique geuanghe willeide daer met dooy gaen.

Op een ander mael / luttel dage daer na / liet ick wetē niet versekeringe dat sy niet vreesen en souden / alle de Heeren vande Provintie de la Habana / want sy van myn credit hadden hooren seggē / dat sy haer niet en souden absenteren / maer dat sy ons tegen komen souden / en datme haer niet ruisdoen en soude / want overmits het boozleden moorde was het geheel Landt verhaert / ende dit dede ick niet advijs vanden Capiteyn. Als wy mi daer ontrent waren / quamē ons ontfangen een en twintich Heeren en Cariquen / en de Capiteyn vinnchse terstont allegader / bhekende de versekeringe die ick haer gegeve hadde / ende wilde se t' sandertdaegs lewendich verbrant / seggende: het waer goet datmense verbrant / want sy metter tijt souden mogen eenich quaet doen. Ich vant my wel beladen ende in groote pyne om haer lieder te salveren / ten lesten zy ontquamen.

De Indianen zijnde dese wreecheit vreesen haer selven onden Hals.

Mademael dat alle d' Indianen van de Lande / van dit Eplant waren geset inde slavernie en calamiteyt van die van Spanmola / siende dat tet al sturf ende verginck sonder remedie / sommige begosten te bluchten na de Bergen / ander wyt desperatie haer te verhangen / jae Mannen / Vrouwen ende kinderen t' saanen met haer / ende om de wreecheit van eenē Spanjaert

Afbeeldinghe vande Spaensche Tyrannije.



Siet hoe de Spangiaerts hier bloetgierich fel vernielen
Tot op twee hondert man, ses hondert duysent zielen,
Cafique van Cuba t' Eyland als Voocht besat
Dees kend' den Spaenschen aard, dus drencten hy zija schat,
Als desen Heer Hatney int vlamlich vyer was staende
En hem een goeden Man, van d'Hemel veel vermaende
Van 't eeuwich blyde Rijck en van de Helsehe pijn
Wou liever in de Hel dan by de Spangaarts zyn.

Van 't Eylandt Cuba.

jaert die een groot Tyran was (welken ick kenne) verhingen haer wel 200. Indianen/ende by dese maniere bedurf veel volck.

In dit Eylant was eenen Officier van een Coninck/ welke sy gaben inde beplinghe drie hondert Indianen/ende ten eynde van drie Maenden hadde hier gedoot/in't arbeypden van de Wijnen/twee hondert en tseventich/ inder voegen datter hem maer bleven dertich/te weten het thiende deel/daer na gaven spet hem noch eens soo veel ende meer / ende van gelijcken dede hyse sterben/zy gaverder hem altijt meer/ende te meer vermelde hyer/tot dat hy ooc sterf/en de duyvel nam hem en sijn ziele wech.

Dre ofte vier maenden was ick daer tegenwoordich/so dat daer sterven van honger / overmits dat de Vaders ende Moeders inde Wijnen ghebeven waren/meer dan seken duyzent kinderkens.

Ander schrickelijcke dinghen sach ick / daer na ginghense d' Indianen die op de Berghen ghebloden waren / jaghen / daer zy een wonderlijcken grouwel bedreben / alsoo verdestruerden sy het voorsz. Eylant / welke wy nu onlanx saghen / ende 't is een groote deernisse te sien / hoe dattet verwoest ende desolaet gheworden is.

Van den vatten Lande.

In 't jaer 1514. quam in 't vast Lant eenen onsaligen Gouverneur / welck eenen wreeden Tyran was / sonder eenich medelijden ofte wijsheyt / ghelijck een instrument van Gods thoonne / seer bequaent om daer te stichten ende te besetten met vele Spanjaarts / ende hoe wel dat sommighe Tyranen op 't vast Landt geweest hadden ende seer genoot / oock geschandaliseert veel volck / het en hadde nochtans maer aen de Zee-kant gheweest / afwoypende ende roovende 't gene dat zy konsten/maer desen ginck alle d' ander (die vooz hem oock in d' Eylanden geweest hadden) te boven / soo oock alle sijne boose daden / voozgaende abominatien ende grouwel overwonnen / niet alleenlijck aen de Zee-kant / maer oock in groote Rycken ende Landen. Hy verwoeste / doode / ende wterp upnemende groote menichte van volcke inde Velle. Hy verwoeste veel mijlen boven del Darien tot het Rijk en Provincie van Nicaragua ingesloten / d' welck zijn meer dan vijfhondert mijlen / ende het ghesluckichste en bewoonste Lant datmen inde weereit vint / daer veel groote Heeren waren / ontallijcke ende groote Plecken / wonderlijcke rijck ha Gout / want tot die tijdt toe en was nergghens so veel boven d' aerde ghebleken / want al ist alsoo dat d' Eylant Espannola byna Spaengien hadde verbult met Gout / ende dat sijnder / soo wast nochtans door d' Indianen upt het diepste vander aerden vande voorsz. schreben Wijnen / daer sy (soo gheseyt is) starben.

Dese Gouverneur met sijn volck bonden nieuwe manieren van tormenten ende wreetheden om dat zy haer het Gout ontdecken ende geven souden. Daer was eenen van zyn Capiteyné / die in een inkommen (welcke hy dede

Sterben
meer dan 270.
Indianen.

Daer komen
omt den hal
meer dan 700
kinderen.

Sy jaghen de
Aenichsen
als men het
Wilt doet.

Hoe wel E.
spannola
Spaengien
met Gout
ghevult had
de ble Provincie
van Jalta
gyn heeft
meer.

Van den Vasten Lande.

hy dede dooz zijn bevel/om te rooben en het volck uyt te roven/vermooyden meer dan heertich dursent zielen/die vernielende met de sweerde/lewendich verbrandende/woypende dooz de felle honden/en tormenterende met diuersche tormentē/welck een heiligeus/Boeder Franciscus van S. Roman/ met haer gaende/ met zijn doghen aensach.

Ende de boose blintheit die alijt tot noch toe inde gene die d' Indien/ gereert hebben/ is geweest int seyt vande Indianen te bekeertē ende te behouden (dewelck sy alijt/ dit segghe ick met waerheyt/ belangende de daet en effert hebbe geposponeert en nagelatē/ hoe wel dat sy met wooyde anders hebbe getoont/ gecolozert en gesinnuleert) is tot sulckē diepte gecomen/dat sy hebben gemagineert/gepractiseert ende bevolen datmē den Indianen vermanen soude/dat sy het geloobe aennemen/en den Coningen van Castilien d' obediētie geuen souden/ ja dooden en vangen als oft de Sone Gods/die dooz elck een gestorvē is/in zijn wet bevolen hadde/ als hy seude: docete omnes gentes, datmē de vredsame en stille heydenen/die in haer eygen Land zijn/versoeken ende aengeben soude/om het Christen gelobe aen te nemen/en so verre sy sonder ander Predicatie ofte leere dat niet doen en wilden: noch haer alsoo onderwoyzen onder de heerschappie vanden Coninck/ die sy uoyt hoorzden noch en sagen/ ende besonder wiens volck ende bootschap seer wzeede/ onberuhtertige ende grouwelijcke Tyrannen zyn/ dat sy daerom verbeuren soude haer gout Lant/Liberteit/Wyphen/ Kinderē/ en het leven/d welck is een absurd ende sot dinc/weerdich alle lasteringe/spottinghe ende helle. Als dan nu desen boosen en onsaligē Souverneur instructie hadde/ dat hy de wooyz vermaninghen doen ende versoeken soude/om de selve meer te justificeeren/wesende andersins van haer selvē onredelijc/absurd ende uytter maten onrechtbeerdich/ behal/oft de wooydenaers die hy sondt/bedent van haer selven/dat sy/alste gingen inde nacht afloopen ende berooven renige vleckē daer sy wisten dat Gout was/ende d' Indianē wesende in haer huyphen sonder achterdencken een halve niple van daer/ onder haer selvē vercondichden oft lasen de wooyz vermaninghe oft versoek/ segghende: **C**arique ende Indianē van dit vast lant van alsulcke vleckē oft plaetse/Wy laten u weten/datter een God is/eenen Haus/ en eenen Coninck van Castilien/welcke een Heere ober dese Landen is/contt ter stont om hem obediētie te gheuen/doet ghy't niet/weet dat wy u met ooyloghen vervolgen sullen/dooden ende vangen. Ende tegens den dageraet stiepe de onnoosele met hare Vrouwen ende Kinderē/doen vielen sy inde vleckē/stekende vier inde huyphen/welcke gemeynlijck van stroo waren/ en verbranden de Kinderen ende Vrouwen lewendich/ende veel sloegen spredoot eer sy wacker worden/ die ghene die sy wilden het leven behouden/dooden sy met pyngen/om dat sy haer seggen souden van ander contreyen daer Gout soude mogen zyn/ oft van meer Goudts dan sy daer vonden/de reste sloegen sy in't yser ende maectense slabe/daer nae wesende het yser geepnt en gebluft/gingē sy het Gout/dat inde huyphen was soeken. In sodanige werken occupeerde desen verlozen mensch/met alle de

Om het Gout
meer dā d'andere
zielen leere
mooyt

verwooyt

Carique of
Indianen wy
laten u weten
datter maer ee
Godt en is en
eenen Haus en
eenen Coninck
van Spaen-
gen/ sy die
uier geloobens
de oft daer na
wreude/woy-
den beroof/
doot gestant
enno gebant.

Van America.

boose Christen die hy hadde/van het jaer 14. tot het jaer eenentwintich of tweentwintich toe/ schijnende in sulckē intreen vijf of ses en meer die- naers/ voor de welcke sy soo veel deelen (boven het gene dat hem compe- teerde als Capiteyn Generael) van al het Gout/ Peerlen en Juweels die sy roofden en slaven die sy maechten/ assigneerden ende gaben. Van ghe- lijcken deden d' Officiers van den Coninck/ sendende derwaerts so veel knechten als sy kosten/ en den eerste Bisschop van dat Rijck sont oock de syne om deel inde voorschreven Comanschap te hebbē. Sy roofden op dē selven tijdt (nae dat ick kan oordeelen) meer dan een millioen Castilianen Goudts/ noch meyne ick dat ick te luttel segge/ en men sal niet bevinden dat sy den Coninck meer ghesonden hebben/ van drie duysent Castilianē/ van alle dat sy gheroofst hadden/ ende sy hadden meer dan acht honderdt duysent zielen vernielt. D'ander Tyrannen ende Gouverneurs die daer nae volchden tot den jare driendertich/ dooden ende ghedoochden datmen doode/ door de tyrannische slavernije/ welke d'oorloge mede bracht/ de gene dier noch restreerden.

Onder ontalliche boose stucken die dese dede/ en lieten doen ten tyde dat hy Gouvernerende was/ dat gevende hem een Cartigue oft Heer gewil- lich oft door vreesse (so geloobelijcker is) neghen duysent Castilianē/ daer mede niet te vreden wesende/ vingen den vooz3 Heere/ en bondē hem aen eenen staeck/ sittende op de aerde met uytgereckte voeten/ en deden daer byer aen/ om dat hy meer gouts geben soude/ hy sont tot zynen hupse en liet ander dyp duysent Castilianen brengen/ sy pynichden hem wederom en niet meer gevende/ want hy niet en hadde/ oft want hy ooc niet meer geben wilde/ wert in sulcker manieren mis- handelt ende gerooft dat het merck uyt zyn voeten liep/ en stozf also. Op dese wyse dooden ende pynghden sy seer dickmael de Heeren/ om van haer Gout te hebben.

Op eenē anderē tijt/ gaende seker compagnie Spanjaerts om te robē en dooden/ quamen aen eenen Berggh daer in veel Volck gevlucht en ge- bozge was/ om te ontgaen sulckē afgrijselickē handel vande Christenen/ en ontberstiens haer overvallende/ namen 70 oft 80 jonghe Dochters en Vrouwen/ doot blyvende/ veel die sy costen doot slaen. Esanderbaeghs quamen by een veel Indianen en ginghen tusschen de Christenen/ vech- tende om hare Vrouwen wederom te hebben/ en de Christenen siende dat sy gedrongen en verniestert werden/ en nachtaens niet willende den roof verlaten/ staken haer sweerden inde buycken vande voorschrevē vrouwe en dochteren/ ende en lieten niemant leven. De Indianen die het herte crimpde van woedom en droefheydt/ maechten groot misbaer/ en riepen/ O boose menschen/ wreede Christenen/ a las yras matays? dat is te segge/ doot ghy de Vrouwen (sy heeten in dat Lant de Vrouwen Pras) als of sy wilden segghen/ 't is een teecken van abominable ende wreede beeste- lijcke menschen/ datmen de Vrouwen doot.

Whien of vijftien mylen van Panama/ woonde een groot Heere ghe- naemt Paris/ seer rijck van gout/ de Christenen gingen derwaerts/ en hy out sinclise al/ oft syn broeders gewerck hadde/ en beschonck den Capiteyn met

Wese armen
Indischen hee-
re alsoo om
door ghep-
nicht/ dat
merck uyt
zjn voeten
liep.

De Spanen-
jaerden sleude
dat sy haven
roofvande/Jan
ghe berstien
ende vrouwen
niet conuen
houden/door
staken die.

Wrouwen te
wilden by de
Indianen een
grouwel.

Paris eere-
lijk
Heer in Pana-
ma was de om
zjn misbruy-
ke roof/ dan
verlamt de
Indianen ende
neemt haer
den roof we-
drom.

Vande Provintie van Nicaragua.

met 50000 Castilianen / de Capiteyn en Christenen lieten haer duicken : dat de gene die so veel gewillich gaf / groote schatten most hebben (d'welc d' eynde en vertroostinghe van hare arbeet was) sy dissimuleren en seggē dat sy willen vertrecken / en inden dageraet keeren sy wederom / en valle inde vlesche daer geen achterdencken en was / sy dooden ende verbanden veel volck / en roofden wel 50000 ander Castellanen / en de Carique ontquam. By vergaderde terstont het meeste volck dat sy cost / ende binnen twee ofte drie dagen achterhaelde sy de Christenen / welke vroegen haer hondert en dertich / oft veertich duysent Castilianen / en sloecher vromelijck in / ende versloech vijftich Christenen / ende nam haer al het Goud / d' ander wel ghequetst zynde / ende de vlucht nemende / ontquament.

Daer na quamender veel Christenen wederom / ende verdestruerden de woortschyden Carique / met ontallijcke menichthe van zynen volcke / en de reste dooden sy inde gewoonlycke slaverijge. Ander voegē dat heden daeghs daer geen boestappe noch tecken en is / dat daer eenighe vlesche gheweest is / oft mensch ghebozen in dertich mylen / die al vol van volck van heerschappye waren / dit en wort niet gereekent onder de moordrijen ende destructien / welke desen onsalighen mensch met sijn gheselschap inde Lande die hy verwoeste / dede.

*De woortschyden Carique
den slyden
haer moetter
al wederom
misgeben.*

Vande Provintie van Nicaragua.

In't jaer 1522 quam ter quader uren desen Tyran verduckē de seer geluckige Provintie van Nicaragua : Wie soude rommen dechryfere het geluck / ghefontheyt / lusticheyt / prosperiteyt van dese Provintie / ende frequentie en stichtinghe van haren volcke? Het was boowaer een sake om te verwonderen / te sien hoe beset van steden ende Vlecken / welke tyrans inde lenghde drie of vier mylen duerden / vol van woonlijcke Woongaerden / welke causeerde uptnemende groote menichthe van volcke / dit volck (want het effen ende plat Land is / daer sy haer met en costen borren inde Bergen / en lieffelijc en lustich / dat sy 't qualyck costen laten / daerom sy oock veel persecutien leden / ende hadden geleden / ende so veel alst haer moghelijck was / verdroegen de tyrannen ende slaverrijen bande Christenen / en om dat sy van natueren soethertich en vreedsaem zijn) dede desen Tyran / met de Tyrannen sijn medegesellen die hem hadden het gantsch ander Ryck helpen destrueren / soo vele schaden / soo vele moorderpen / dat geen menschen tonge dat soude comen ghesegghen. By sonter vijftich te Deerde / en dede af reinnē een heel Provintie / groeter dā het Graeffschap van Russelon / sonder daer te late leven man noch vrouwe / noch ouders noch kinderen / om seer clepne saecke / te weten om dat sy so vroech niet en quamen als hyse dede roepen / oft en brachten so vele lasten Mayz (welck is het rozen van dien Lande) oft so veel Indianen om hem oft ander van sijn gheselschap te dienen. Want aenghesien dat het land effen was / niemant en cost voor de Deerden en zyne hellsche graun-

*rusticheyt be-
ter Provintien*

*Wlecken by
mylen talle.*

** 't is niet
roughen niet
te senghen alle
de moorderpen
en ende wzeert
heben hier ges
daen.*

Vande Provintie van Nicaragua.

Itemant con-
de haer om
haer heer den
ontloopen.

Indianen hars
vriemen van
4000 die huer
pucken droegē
die heeren geē
brev tot haer
Ditren weder g.

Broote elag-
ze der India-
nen als sy op
moeren om
der Christenen
pucken e hjar
ghen.

En. Moeder
mer van honger
baer hint.

De Indianen
heeren ende
anderen mer
de Spanjaerts
dienen tot de
kinderken tot

Wassen niet
de laden met
puckē de swa-
ger zejonwen.

Schap blieden. Hy sont Spanjaerts om intreen te doen/ dat is om te gaē roooven en moorden Indianē in ander Provintie/ en liet de moorders en roovers wech leyden/ so veel Indianen upt vredelycke Vlecke/ ende die hem dienden als sy wilden hebben/ de welke sy sloegen int yser/ om dat sy niet verlaten en souden de lastē van dyp Krobas (ēē aroba is 2 5 pont) die sy haer opleyden/ en het ghebeurde te meer reysē dat hy dat dede/ dat van vier duysent Indianē niet ses levendich wederom tot haren huysē en heerden/ sy lieten se al doot lancr de wegen liggen/ ende als sommighe moede waren/ en bespeterden om de sware lastē die sy droegen/ en werden krank van honger/ arbeyt en weerscheyt/ om de ketenen niet te ontdoene/ sy sueden haer neffens den half-bant het hooft af/ welc viel op d'ēē zyde/ en het lichaem op d' ander. Datmen nu bestene wat d' ander geboelē die die hoor en achter gingen/ ende also/ alsmen gelijcke bevaerden aen- nam (so d' Indianen wel hadden geexperimenteert/ datter niemant wederom en quam) als sy van huys gingen kretense en suchtense/ seggende: dit is den wech daer lancr wy gingen den Christenen dienen/ en al wast dat wy seer arbeyden/ ten lesten quamen wy na eenigē tijt thuyt by onse huysvrouwen en kinderen/ maer nu gaen wy sonder hope van minner- meer wederom te comē/ noch haer te sien/ noch meer te leben. Eens om dat hy wilde nieu uptdeplinge doen/ want hem so luste (en dock septmen om die te nemen die hy niet lief en hadde/ ende te gheven dien hem goet dochte) was oorfake dat d' Indianen dien saeptijt niet en saeyden/ ende also datter geen Woot en was/ namen de Christenen den Indianen af so veel Wapz als sy hadde/ om haer en hare kinderen te onderhouden waer door van honger storven meer dan twintich of 30000. zielen/ en het ge- beurde dat een Moeder haer Sone van honger at.

Also de vlecken/ welke sy bewoonden/ waren als eenen lustigen Hof/ de Christenen loeerden daer haer deel viel/ oft (so sy't heeten) haer incomende ghegeven was/ ende dreyen daer hare lantneringhe/ haer onderhouden vanden armen cost vande Indianē/ en also namen sy haer particulier Lant en Hoven daer sy op leefden. Inder voegen dat de Spanjaerts in hare huysen hadden/ alle d' Indianen/ Heeren/ Ouders/ Vrouwen/ kinderen/ en sy moesten haer dienen nacht en dach sonder rusten/ jar kinderen/ so vroech als sy haer op te beemen connen houden/ soo occu- perense een pegelijck int gene dat sy ran doen/ ende in meer dan sy ver- nach/ ende also hebben syse gecousneert hedsdaerhs/ de luttel dier overghebleven sijn/ niet hebbende noch moghende hebben eyghen huys noch dinck ter werelt/ daer in sy te boven gaen/ de onrecht veerdicheyden van deser soortē/ dienen int Eplandt Spanmola dede.

Sy hebben veel volcy in dese Provintie beswaert ende verdrucht/ ende sijn oorfake geweest van hare vroege doot/ doende haer dragē het hout- werck van bertich mylen totte Haven toe/ om Scheyen te make/ en Ho- nuch ende Was inde Bergen/ daer sy vande Tigren ver slonden worden/ te soecken/ ende sy hebben geladen/ ende laden nu/ de Vrouwen die groot gaen/ ende die eerst ghebaert hebben/ ghelijck als Weesten.

Dafgrp-

De Provintie Nicaragua.

D'afgrijfelijcke Pestilentie/welcke principalijck dese Probintie heeft ghebestruert/heeft gheweest/ dat de Gouverneur toeliete den Spañaerts dat sy slaven aende Caciquen ende Heeren vande steden en Wlecken eyschen souden/ een peghelijck begeerde alle hier of vijf maenden oft so dickwils als de Gouverneur dat gedoochde oft gunde / vijftich slaven met dreyghementen/in ghevalle sy die niet en gaven / dat syse levendich verbranden souden/ oft vooz de felle Honden werpen / ende alsoo de Indianen ghemepulijck gheen slaven en hebben (ten hoochsten een Cacique oft Heer dyp oft vier) de Heeren ginghen ende nauwen eerst alle de Weesen/ende daer na eyschten sy aen de ghene die twee soonen hadden / eenen die dyp hadden/twee/ ende by desen middel volmaechten de Caciquen het ghetal d'welck den Tyrann begeerde / met groot schreyen ende kermen van den volcke (want het is volck dat schijnt hare kinderen boven ander seer lief te hebben/also sy dat soo dickmaels deden/berwoesten zy vanden jare dyp-en-twintich af/tot den jare twee-en-dertich/al dat heel Landt/want sy souden ses of seben jaer lanck / vijf of ses Scheyen om alsulcken Coopmanschap/wechnemende alle die groote menichte van volcke/ende verkochtense vooz slaven te Panama ende Peru / daer sy al ghestorven zijn/want het is dupsentmael geverificeert ende geexperimenteert dat wechnemende d' Indianen upt haer Vaderlandt/sy terstont te lichtelicker sterben/want syse niet alijt t'eeten en gheven/en en schoonense niet in den arbept: gelick syse niet en verkoopen/noch d' ander coopen dan om t'arbepten. By dese maniere hebben sy meer dan vijf hondert dupsent perfoonen upt dese Probintie gerocken/ende slaven gemaecht / wesende so vry als ick. Dooz de helse ooyloghen die de Spañaerts haer hebben aenghedaen/ende d'afgrijfelijcke seruituyt daer syse in setten/hebbender tot nu toe ghedoodt/ meer dan vijf of ses hondert dupsent/ende noch alle daghen doen. Binnen veertich jaren is alle dese ellende ghedaen gheweest/daer en zijn nu inde gantsche Probintie van Nicaragua niet boven vier of vijf dupsent personen / die sy dagelijcx dooz de ronthuele diensten ende verdrukkinghen oock vernielen/ het was/ soo gheseyt is/ een vande meest bewoonde Landen vande werelt.

Daer kommen alle jare big oft ses Scheyen die t'Landt van t'volck blooten ende vooz slaven wech nemen.

Dooz dese helse seruituyt is volck in 20 jaer van 60 hondert dupsent ghemindert op vijf dupsent in 14 Jaer.

Van nieu Spaengien.

I n't jaer 1517. wert nieu Spaengien ontdeckt/ende in t'ontdeckt werden dooz de gene die t'vonden/onder den Indianen groote schaddalien ende moorderpen ghedaen. In't jaer 1518 ginghen dese / die haer Christenen heeten / daer vanden moorden / hoewel dat sy seggen dat sy gaen om te sichten ende besetten/ende van dit jaer 18 tot het jaer 1542. is overghestort ende ten hoochsten gekomen alle de boosheyt/al d'ourechtveerdicheyt / alle de oberlast en Tyrannie die de Christenen in Indien ghedaen hebben/want zy hebben t'eenemael verloozen alle vreesse van Godt en den Coninck/ende sy hebben hen selven verghe-

Alle t'genue ergens ghebaen/et niet te gelijcken de Tyrannie hier bedruyden.

Van nieu Spaengien.

ten/want den oberlast/wzeetheyt/groutwel/mooyderijen/destructien/berwoestingen/roooverijen / ghewelt ende tyranmien / in sulcke ende 300 vele vaste Landen gheperpetreert/300 so boven maten ende excessijf/dat al 't gene dat wy gheseyt hebben/ niet en is in comparatie van het ghene dat hier ghedaen is.

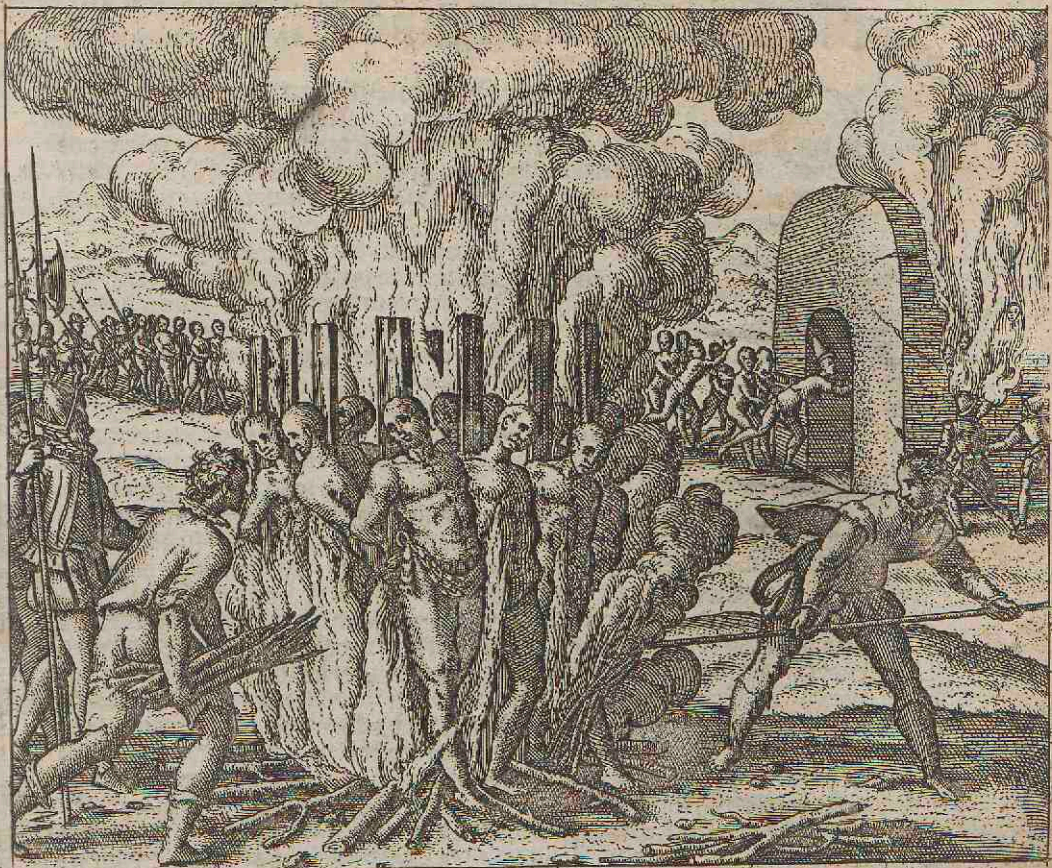
Want al sepden wy 't al/wesende ontallick 't gene wy laten te seggen/ ten is niet te gelijcken by dit/dat sedert de jare 1518 tot nu 1542 gedaet is geweest/en heden daegs inde maent van September wert noch mer met alle abominatie ghedaen en voorts gekeert/op dat den regel/ die wy te voozen getekent hebbe/waer sy/te wete:dat altyt van het beginsel af/ alle quaet ende boosheyt is voort gewassen/en meerderende in allen jaenmer en helse daden: In dier voegen dat d' incommen vande Spaenjaerts in nieu Spangien/d'welck was den 18 April An. 1518/totte jare 1530 welc waeren twaelf jaren/duerde het mooyden en groutwel/welc de bloedighe en wzeede handen ende Messen vande Spaenjaerts continuelijck bedreben in vier hondert en vijftich mylen / bycrans rontomme Mexico en daer ontrent/daer in begrepen vier en vijf Rijncken so groot ende veel beter dan Spangien. Alle de Steden waren volder van volcke dan Toledo/Sivilien/Valadolid/en Caragora t'samen met Barcelona/want daer en is / noch noyt en was inde voorschreven steden so vele Volck als Godt sette/ende was inde voorschreven vier hondert ende vijftich Mylen/welck in 't ronde uptbrenght/dyrsent acht hondert mylen.

De Spanjaert binnen de voorszwaelf jaren / ende inde voorschreven vier hondert vijftich mylen hebben ghedoot metten sweerde/lancten/levendich brandende/Wrouwen ende Kinderen/ouders ende jongers/meer dan vier milioenen zielen /duerende(soo gheseyt is)'t ghenedat sy heeten conquistas, sijnde fortseijliche inhastien van wzeede Tyrannen / sy verdoemen niet alleen by de Wet Gods/maer oock by alle menschelijcke ordonantien (wesende booser dan de Turck die de Christen Kercke soecht te destrueren) behalven de ghene die sy hebben verniet/ ende noch dagelijcx vernielen inde voorschreven Tyrannische slavernie/ verdrukkinghe ende continuele veratte/geene menschen tonghe/geleertheyt noch kloeksheyt en waer suffisant / om partierlijck te verhalen de groutwelicke seften/welcke verscheyden / t'samen in een / ende eenighe nae haer circoustantien/ende qualiteyt/diese beswaren/geconsidereert/twelck dese gemeeyn openbaer vanden handen menschelijcken ghesachte aldaer in dien verbanck hebben ghedaen ende aenghericht. In der waerhepdt men en sguide nau niet groote meerstichepdt / tijt / ende schryvens / volkomeelijck konnen upt legghen / nochtans sal ick eenighe segghen onder protestatie ende eet/ dat ick niet en meyne dat ick sal noemen een deel van duyfsent.

Dit landt is
int'outgaen
2800 mylen.

En tonghe
noch ghesaert
heyt soude dit
alleronnen
verhalen.

Afbeeldinghe vande Spaensche Tyrannijs.



DEn Spangiaart die doet hier wel hondert Heeren branden,
Doch den hoochsten van al, brack uyt de Spaensche bandē,
Vloot na den Tempel toe, in aller yl bevreeft,
Maer laçy, die is korts in lichten brandt gheweest.
Dit sach den Capiteyn met een alsulck vermaken
Als Nero, die eertijts Roomen met vreuchd' sach blaken,
Den slappen Indiaan heel-madt en afgheslooft,
Wert om sijn Ketten secht, al levendich onthooft.

Van nieu Spangien.

Inde Stadt
Culula 3000
der moort.

De Spaen-
jaerts maniere
is in haren
we ste beginsel
den straffe
moort te doen/
om dat sy van
de reste ghe-
breeft souden
ghen.

Indianen toe
haer gheboden
staende woort
mer noch ghe-
moort

De Capiteyn
van vanden

Haren Heere
ende Tempel
weerende/
moort met
Tempel al
verbrande.

Onder ander moorden deden sy dese in een Stadt / groot zijnde dertich duysent inwoonderen / gheheeten Cholula. De Heeren vander Stadt comen de Christenen te ghemoeft / ende eerst de Priesteren metten opper Priester in processie / ende met eerbiedinghe ende reuerentie / ende leydende de selve in 't midden / ende logerense inde Stadt / ofte inde Hupsen vande principael Heeren. De Spaenjaerts delibereerden aldaer een Moort / om (soo sy spreken) straffe aen te rechten / ende in het Landt alomme vreesse te jaghen ende hare fierheyt te bewysen / want dit was algtjt hare maniere van doen alomme inde landden daer zy in quamen / te weten / sy deden een wrede ende notabele moort / om dat de sachtmoedighe Schapen voor haer souden beben. Onder voeghen / dat sy tot dien eynde eerst deden roepen alle de Heeren ende Edelen vander Stadt / ende van al haer ondersaten metten Principalen Heeren / ende also sy quamen den Capiteyn spreken / werden terstont / sonder dat verraandt tydinghe cost ghebraghen / aenghetast ende ghebanghen. Sy hadden haer gheerscht vijf of ses duysent Indianen om haer packen te draghen / die terstont al quamen / ende werden inde plaetse van den hupsen gheset. Het is om groot medelyden ende deernisse te hebben / te sien dese Indianen als sy haer ghereet maken / om op te laden de lasten ende packen van de Spaenjaerts / want sy komen naecht / alleenlyck ghedeckt hebbende hare schamelheyt / ende met een netteken op deschouderen met haren armen rost / sy vallen huckende op knien ende hielen / ghelijck seer tannne Lamieren / wesende al vergadert t' samen op de plaetse met meer ander volc datter om stont / de Spaenjaerts in wapenen wesende / besetten de Hoozte vande plaetse / om te wachten / ende alle d' ander dier meer waren smyten met hare Sweerden en Lancien / bzingen al dese Schapen / datter niemant af en quam om den hals. Twee ofte drie daghen daer naer / quamen veel Indianen heel bebloet / die haer verborghen hadden onder de dooden te voorschijne / sy ginghen al rijtende voor de Spaenjaerts / haer biddende om ghenade / dat syse niet dooden en souden / waer mede sy nochtans gheen compassie en hadden / noch ghebruykten zentighe Mifericordie, maer so sy hoort quamen / hieutwe syse in stucken. De Capiteyn beval / datmen al de Heeren / die meer dan hondert waren / welke sy ghebonden hadden / levendich aen staecken verbranden soude. Nochtans een die moghelijck den principaelsten was / ende Coninck vanden Lande / vont middel om hem te ontbinden / ende vertrock met ander twintich of dertich of veertich inden Tempel die sy daer hadden / ende was ghelijck een sterchte die heeten Quil / ende verweerde hem daer eenen laughen tijt vanden dach / maer de Spaenjaerts die niet en vyden noch en myden / besonder onder dat onghe- wappent volc / staecken het vier inden Tempel ende verbrandese / seer schreulwende vande roepende : O boose Menschenen wat hebben wy u lie- den

Af-beeldinghe vande Spaensche Tyrannije.



DEn Spanjaart kan geë deuchd' maer lang hetquaet gedenkē
Hy acht, noch Eer, noch Eed, noch giften, noch geschenckē,
Noch vriendelijke Ionst, of lieffelijck onthaal,
Hy loond de hoochste Liefd', met Coord', met Vyer, met Staal.
Onmenschelijck gheslacht! ghy doet u schricklick vreesen:
Ghy foeckt hier Goudt rijck wel, maer salich niet te weesen,
De Heb-lust, en Eer-sucht betoov'ren uwen gheest,
Ghelijck hy mach verstaen, die dit verwollich leest.

De Spaenjaerts eerste incomen tot Mexico.

den ghedaen? waerom doodt ghy ons? Gaet henen/ ghy sult te Mexico gaen/ daer onser aller Heere Motencuma ons van u sal wreken.

Wazert.

Men seyt dat terwyl de wooschreben moorderge int huys geschiede/ dat de Capiteyn vande Spanjaerts vast sonck in d'aerde. Mira Nero de Tarpeja a Roma come se ardia, gritos dan nimos yuelos, y el de nadase dolia, dat is soo veel te seggen: Nero sach van zijnen Paleyse scoomen in branden/ de kinderen schrepen ende d' Ouders/ ende hy en was niet droevich/ noch beclaefde des niet.

De Stadt Tepeaca gauen niet Wp.

Sp deden een ander groote moort inde Stadt van Tepeaca / die veel grooter was/ ende ghepeupleerder van volcke/ dan de wooschreben daer sy metten sweerde ontallick veel volck met sonderlicke particulariteyt ende wreetheden dooden.

De Spaenjaerts eerste inkomen tot Mexico.

Motencuma soue dus senten beley presenten den Christens te gemaet/ ende ontfanghen haer wel/ noch naemen sy hem ghevanghen.

VAn Cholula gingen sy na Mexico/ ende sendende de groote Koninck Motencuma met duysenden presenten / Heeren / volck ende feestereus op den wech/ ende inden tuganch vande Cassie van Mexico/ welck is ontrent twee Mylen/ schickten hy synē eygen Broeder verselschapt met veel groote Heeren/ en groote presenten van Gout/ Silver ende Cleederen/ ende in't inkomē vande Stad quam hy selue in persoone in eenen goulden Rosbaer / met alle syn groot Hoff haer ontfanghen / ende verselschaptese totte palleyen daer hy bevolen hadde dat men se logeeren soude. Opyten selven dach so my sommige/ vande ghene die haer daer bonden gheseyt hebben/ met secker discumulation wesen de sonder achterdencken / vinghen sy den grooten Koninck Motencuma ende setten hem wachte van tachtentich Mannē/ ende daer sloegen sy hem int Hser ende boepen. Maer dit overslaende/ overmits daer groote saken van waren te vertellen/ wil ick alleenlick een notabel stuck dat de wooschreben Tyrannen daer deden verhalen. De Capiteyn vande Spanjaerts ghegaen zynde nae de Haven vander Zee / om aen te tasten eenen anderen Capiteyn die teghens hem quam/ ende ghelaten hebende een seekere Capiteyn met luttel min dan hondert Mannen / tot bewaernisse van den Coninck Motencuma / resoluerende de wooschre Spanjaerd/ dat sy een ander notabel seyt / om haer breefe int gantsche Lant te vermeerderen/ bestaen souden/ ende is een practique/ so ick seyde / die sy dickmaels hebben ghebruyckt. De Indianen/ volck ende Heeren vande gantsche Stadt ende hof van Motencuma / en becommerde haer in gheen ander dinc dan in geneuchte haren ghevanghenen Heere aen te doen / ende onder ander seesten die sy hem deden / was dat sy tsavonts op alle straten vander Stadt hare ghewoonlijcke dansen (die sy Mitotes noemen/ gelijk in d' Eplanden Areptos) dansen/ daer sy brenghen

Afbeeldinge vande Spaensche Tyrannijs.



IN 't midden vande vrechd', in't midden vande weelden
Als d'Edelinghen bly, dansten, en lustich speelden
Om haer ghevanghen Heer, yets te verquicken wat,
Al inden Kercker groot, daer hy ghekluyftert sat.
Wert 't Eel weerloos volck met scharp-snydende swaerden
Ghekerft, ghemodtst, ghedoot, van die felle Spaengiaerden:
Conings-Soonen twee duyst, die wierden daer vermoort:
Wie heeft van wreeder stuck zijn leven oyt gheboort!

Haer moort binnen Mexico.

Weyt groo-
ter moort van
dese/overbal-
sende al den
Eedel van ban-
den Lande/
ende voorsz.
signe.

gen alle haer fray dingen en rijkdom / ende daer mede behangen sy haer
tegenmael / want 't is de principael manieren van feesteren die sy hebben/
en d' Edele Ridderen van Conincklijcken bloede / danste na hare qualiteyt
en graet naerder den Hups daer haer ghevanden Heer was / aldermaest
het voorsz Valleys Waren bat dan twee duysent zonen van Heeren / welc
was de fleur vanden Edeldom vanden heelen Lande en Rijke van Mo-
tencuma. Herwaerts ginc de Capiteyn met een Compagnie Spanjaerts
ende sount ander met ander Compagnien op alle ander plaetsen vander
stadt / daer mē dese voorsz. seesten hiel / geveynsende als oft sy 't ginge sie /
en beval dat sy al op een seker ure daer in slaen souden. Hy ginc terwylē
dat sy droncken waren / en sonder achterdencken dansten / riep hy S. Iago
en Aellos, dat is / S. Jacob en op haer / en beginnende mette bloote mes-
sen te vernielen dese naechte en delicate lichamen / ende te stozen dat Edel
bloet / ende lieten niemant leven. Van gelijcken deden d' ander op d' ander
plaetsen / dit was een sake welcke al dat Rijke en volck versloegh / benau-
de ende verbitterde / ende so langhe als de werelt staet / ende niet vergaet /
sullen sy niet laten te lamenteren ende singhen in haer dansen / by maniere
van rijmen en versen (soo wy hier segghen) de voorsz groote ellende ende
verlies vanden stamme van haren gantschen Edeldom / daer van sy over
so veel jaren haer op beroemen. Gesien zynde by de Indianen sulckē on-
rechtveerdigen wyreden ende noyt meer ghesien stuch / onder soo veel on-
nosse sonder schult geperpetreert (de gene die haddē patientelijck verdra-
gen de ghevanchenisse / niet min onrechtveerdich / van haren Coninck /
want hy selve beval dat sy de Christenen niet overvallen en souden / noch
bevechten) nemen nu de wapenen al omme / die sy konnen vinden / inde
stadt op / ende vallen op de Spanjaerts / ende van haer hede gequetst zyn-
de / ende ronden qualijck dit selfde ontkomen / quamen den Spanjaerts /
settende een Dongiaert op de bozste vanden ghevanden Motencuma, hem
also dwingende dat hy boven op de Galerye soude gaen / ende den India-
nen bevelen dat sy het hups niet meer bestozmen en souden / ende sy souden
stil sitten / t welck hy dede / maer zy en wilden hem nergens in ghehoor-
saem zyn / ende spraken t' samen om eenen anderen Heere en Capiteyn /
die haer genwoeren soude / te kiesē. Ende want de Capiteyn die ghegae
was teghens den anderen / wederom victorieus quam / ende brocht veel
meer Christenen mede / het stozmen hiel by ofte vier dagen op / tot dat hy
inde Stadt was / maer cozts daer nae vergadert hebbende van alle het
Lant vele ontallijck volck / vochten sy al t' samen in sulcker manieren /
dat de Spanjaerts vresden dat syer al doot souden blyven / vonden gera-
den s' nachts upter stadt te trecken / t welck d' Indianen vernomen heb-
bende / sloegender op de Bugghe van 't water niet seer rechtveerdighe
ende heplighe oorloghe (om de goede rechtveerdighe sake / die sy / so gefeyt
is / hadden / en alle rebelijcke ende oprechte menschen sullen justificeren)
veel doot. Daer na volchde het bestozmen vande stadt / ende hebbende de
Christenen d' overhand / deden ober d' Indianen wonderbare ende
bzeende wyretheden / dootslaende ontallijck volck / ende levendich ver-
bzanden

De Indianen
spreeken om
sen ander Hee-
re.

De Span-
jaerts worden
op de Bugghe
gheflaghen /
welck de Indi-
anen qualijck
besquam.

Innemen van Mexico.

bydende veel ende groote Heeren.

Na de uytnemende groote ende abominable tyrannien die sy deden in de stadt van Mexico ende ander meer/die daer ontrent thien/vijftien en twintich mylen gheleggen zijn/daer ontallick veel volck doot bleef/doe ginch dese tyrannische pestilentie voort/ende inferteerde ende verdestruerde de Provintie van Panuco, ende was een wonderlijck dinct te ziene de menichte vanden volcke datter was/ende den grouwel ende moort die sy daer aenrichtten. Daer na bedorvense oy ghelycke wijze de Provintie van Tucutique, ende daer na de Provintie van Spilcingo, ende oock die van Colima, wesende elck een groter Landt dan het Coninckrijck van Leon en van Castilien. Het waer sonder faute onmogelijck te seggen / ende te moepelijck om te hoorzen / den mooydt / oberlast ende wreethypt die sy in elck besonder bedyeben hebben.

Sp bedyeben
oberlast in
dese groote
Provintien.

Hier staet te noteren dat den tytel daer sy met in quamen / ende daer dooz sy begosten te verdestrueren al dat onnosel volck / ende verwoesten de voorszreven Landen (daer de warachtige Chyftienen van dese groote ende ontallicke bewoonde Steden ende blecken/die sy vonden/haer hadden behooren te verblyden) was dat sy seyden/dat sy komen souden/haer onderwoyzen en obedieren den Coninck van Spangien / in gheval van wepgeringe dat syse doot souden slaen/ende tot slaven maken/ende de gene die niet ter stont en quamen te volboen/achtervolghende hare onredelijcke ende soete bootschappen/souden haer gheven in handen van sulcke boose/ felle / ende beestelijcke menschen / hietende haer rebellen ende ooghewoyzen teghens den dienst van zijne Majesteit/ ende alsoo schreyben sy 't herwaerts ober aen den Coninc onsen Heere/ ende de blintheypt van de gene die in Indien regeerden en begreep noch en verstont 't gene niet dat in hare rechten klaerder dan eenige hare eerste beginselen uptgedruet staet/te weten/datter niemant rebel en is/oft can gheheeren worden/ten sy dat hy eerst ondersaet zy.

Sp komen in
een schyn van
subijert / om
te maken dese
ander ouder
de Coninckrijcke
Majesteit

Dat nu de Chyftienen considereren/ ende die wat van God/van redene/en oock vande menschelijcke rechten weten/hoe de herten gestelt mosten zijn/van wat volck dat het sy/ dat sonder achterdencken in haer Lant sit/en weet niet dat sy pemande yet schuldich zijn/ dat haer natuerlijcke Heeren hebben/en hoogende dese nieu maren die sy alse subptelijc haer seyden: onderwoypt u onder eenen vzeenden Coninck / die ghy noyt en saecht noch en hoorde spreken. In gebal neen: weet dat wy u ter stont in strucken houwen sullen/en by experientie siende dat sy ter stont so dede/en dat het gruwelijcke is/ dat sy de gene die metter daet obedieren/ setten in uytnemende sware slavernie/daer sy met hare vrouwen/kinderen/ende gantsche generatie in ongeloofticken arbeyp ende toymenten/ die langher dueren dan de gene diese metten sweerde dooden / ten lesten verlorē gae. En oft schoon dooz de voorsz vzeese en vzeppementen dit volck of eenich ander inde werelt comen obedieren / en kinnen de heerschappye van eenē vzeenden Coninc/ so en sien de blinde en dooz ambitie en duyvelsche begeerte getranspoytende Spanjaerts niet/ dat sy daerom niet een pruncken

Hoe vzeent
lypt dit/dat de
se moeten abee
dieren eenen
Heere die sy
niet en kinnen
noch gesien ont
hebben.

De Landen ghelegghen op 't Meyre Del sur.

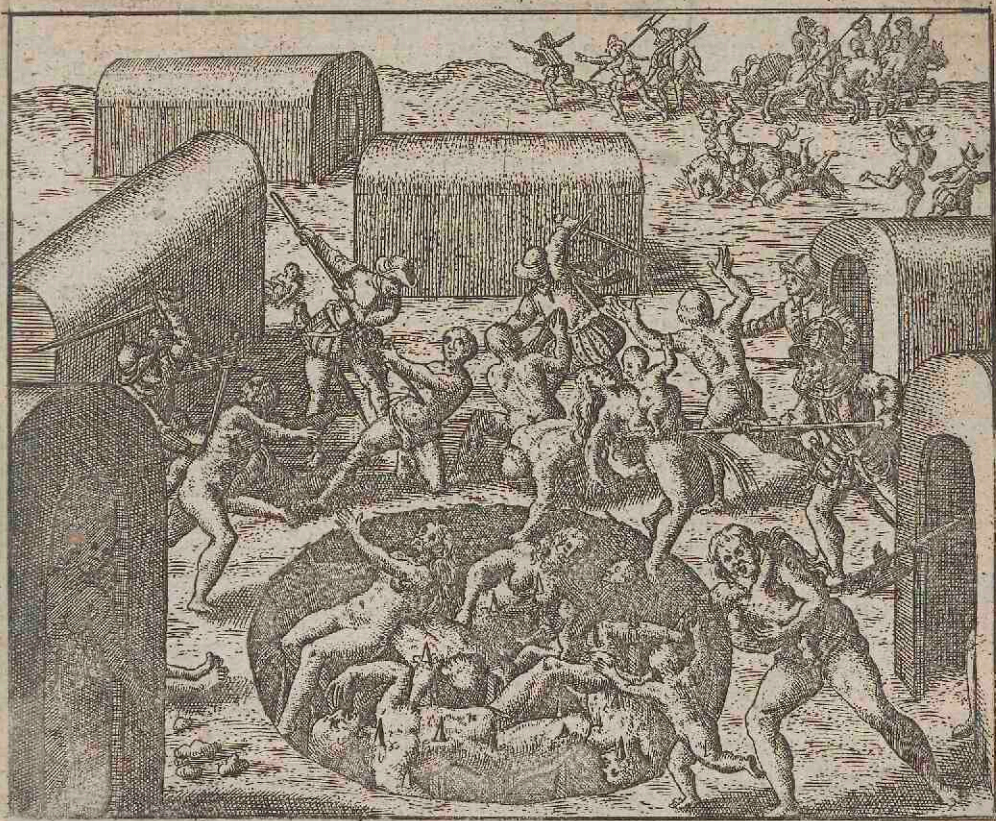
ken rechts en winnē. Nademael voozwaer dat het zijn vreesen die ballen in d' alder constantste Mans/welck na het natuerlyck/menschelijck ende Godlick recht gedaen zijnde om yet te opereren / geen plaetse en hebben/ ten waer inde aenlachte ende schult die haer toefact in 't helsecke vper/en oock daer sy letten ende schade doen den Coninghen van Castilien / ruynerende hare Landen / ende te niete doene (soo veel als in haer is) al het recht dat sy in allen d' Indiamen hebben/ende dit zijn diensten/ en anders gheen/ die de Spaenjaerts haren voozschreiben Coningen inde voozschreiben Landen hebben ghedaen/ende noch heden doen.

Met dese so rechtveerdigen en geapprobeerden titel sout de voozschreiben Capitepu Tyran/ander 2 Capitepuen Tyrannen veel vzeeder/ felder/boosser en van minder barmhertichept dan hy en was/nae de groote seer flozerende en gheluckige Rijcken / upter maten vol van volcke/ende behoout/te weten dat van Guatimala/d'welck ghelegghen is aende Zee diemen heet Del Sur,ende d'ander van Naco ende Honduras oft Guaymura, d'welck is aende noort Zee/d'een tegen d'ander over/ en de welke paelden ende sticten beyde drie hondert mylen van Mexico. Den eenen depe-scheerde hy te Lande/ende den anderē ter Zee/met veel volcy te voete en te peerde. Ick segge de waerhept dat van 't gene dat sy beyde bedreuen/ende bysonder den ghenen die trock na Guatimala, want het ander volck een quade doot sturf/ men soude mogen by een rapen soo veel booshepts/ soo veel greulwels/so veel moordens/so veel verwoestens/so veel ende so felle onrechtbeerdicheden/dat het de teghenwoordighe ende toekomende werelt verschrieken soude/ ende dat men daer mede eenen grooten Boeck hullen soude / want hy ginck te boven allen den anderen die ghepasseert en tegenwoordich zijn in menichte en getale/soo vande abominatie die hy dede/als vande volcke die hy verderf/en Landē die hy verwoeste/twelc ontallick was. Den anderen die te Schepen was/roofde upter matē veel en maerchten grooten schandael en perplexitept opten Zeeant/niet tegēstaende dat sommige hem tegē gingen met presentē in 't Rijck van Iucaran, welck leyt inden werch van het voozs Rijck van Naco en Guaymura, daer hy ginc. Gearriveert sijnde/sont Capitepuen en veel volcy door het heel Lant/die roofden/moordden ende destruerden al datter was/ende bysonder eenen die hem op wiery met 300. Mannen/ en trock kinneis Lants tot Guatimala toe / afloepende ende vrandende alle de Vlecken die hy vant/roofende ende dootslaende het volck/ende hy dede dat mer willenē/ door ruse ende behendichept / meer dan over twintich mylen / te weten/ om dat de ghene die ghesonden worden om haer te versiquieren/d' Lant verwoest ende in beroerte vanden souden / en datse d' Indiamen dootslaen souden om haer te vzeerken vande schaden ende destructien die hy ghedaen hadde. Cozte dagghen daer nae sloegen sy doot den pauptalen Capitepu die hem ghesonden hadde/ende tegghens wien desen hem op wiery. Daerna volchden meer ander uytneemelijcke vzeede tyranen/welcke met moorden en afgrijselijcke vzeethept en met slaven te maken ende die te verkoopen opte Schepen/die haer wijn/kleedereu ende ander dinghen

Daer werden
twee Capitepu-
en gesonden
naer de vzo-
dientie Guati-
malasende
Meyre Del
Sur/onden eenē
te Schepen/en
d'ander te
Lande/maec-
kent sijn wier
da. alvande.

Verhoopen
die Indiamen
aan die haer
wijn en an-
ders vzeeyens
ghen.

Afbeeldinghe vande Spaensche Tyrannije.



Wat wilt ghy dulle Mensch u selven gaen doot vechten!
Wat can een naackten hoop, op Wapen volc uytrechten!
In gheener wyse niets: hierom ghy vruchtloos slaaft,
Den Indiaan tot wraack, verholen putten graaft.
Die hy toch loos en loos, met Aerde dicht besmachte:
Daer die vervolghers woest, met Man en Paart in sackte:
Maer den fortsche Spangiaart, trots, die wreedt hem wel hier af,
En jaacht den banghen Moor, al levend' in zijn graf.

Vande Provintie ende 't Rijck Guatimale.

dingen brachten / ende met de tyrannische ghelwoonlike dienstbaerheyt vanden jare 1524 tot het jaer 1535. verwoestē de Provincien ende Rijcken Naco ende Honduras/ welke inder waerheyt gebleken is/ een Paradijs van wellust/ ende waren volcker van volcke/ van het meest gepuyleert Lant dat inde werelt soude moghen wesen / ende nu passerende daer lanc/ sagen wy die so teenmael sonder volck/ en so gerupneert/ dat een pegelijck hoe hert dat hy waer/ daer ober schreumen soude. Sy hebben binnen dese elf jaren ghedoot meer dan twee Millioenen sielen/ ende en hebben niet ghelaten/ in meer dan hondert mylen int tuerant/ twee duysent personen/ ende deselve dooden sy noch dagelijcx inde voorszeyden dienstbaerheyt.

Keerende totten grooten Tyran Capiteyn / die ginck int Rijck van Guatimale/ ende (so geseyt is) passerde alle de voorgeende/ ende die noch heden int wesen zijn. Hy roofde/ moorde/ brande/ verdestruerde (vande Provincien af) welke palen aen Mexico/ ende zijn lanc den wech/ daer hy trock soo hy selver schreef aenden principalen die hem soude / van het Rijck van Guatimale/ vier hondert mylen/ allen het lant daer hy quam/ onder het voorszeyden pyteryt/ te weten: haer seggende dat sy haer souden onderwerpen onder de Spaenjaerts soo onrechtveerdighe wreede Menschen / inden name vanden Koninck van Spaengien (die haer onbekent was/ ende daer sy noyt af en hadden ghelooft/ welchen sy achten veel onrechtveerdigher en wreeder te wesen dan de voorszeyden Spanjaerts selve/ sonder tijt te gheven om haer te moghen beuyesen/ ende bynae soo vroech als de bootschap daer was / begonnen sy te branden / te moorden/ ende haer te overvallen.

Vande Provintie ende 't Rijck Guatimale.

Ghearricheert zynde int voorszeyden Rijck/ sloegen int inkomen veel volcker doot/ ende dien niet teghenstaende/ quam hem tegen den Principaelste niet veel ander Heeren vande Stadt van Dlatlan/ Doost vant geheel Rijck/ met veel Trompetten ende feestereys/ ende dienden hem van al dat sy hadden/ ende bysonder ghebende haer te vollen t'eten/ ende wat sy meer vermochten.

De Spaenjaerts logeerden dien nacht buyten de Stadt/ want haer dochte datse sterck was / ende dat sy daer binnen hadden moghen in perijckel zijn. S' anderdaechs roept hy den principaelsten ende beel ander Heeren/ ende gekomen syde als tinnie Schape/ vinnichse al/ ende eyshten selter lasten Gouts/ sy antwoorden dat sy geen en hadden/ want daer geen Gout en viel/ hy beval sonder ander schuilt noch Proces/ noch Dounis/ datmense terstont verbranden souden. Rae dien dat de Heeren van alle de Provincien saghen dat sy den voorszeyden Heere ende andere groote Personagien/ om niet anders/ dan om dat sy gheen Gout en gaven/

De Princ
aelste ende
Heeren vander
Stadt Dlatlan
doen de spaen-
jaeren groote
deyden/ daer
noy alle de
Opperste ghe-
door worden
als sy gheen
Gout te gheben
hadden.

Vande Provintie ende 't Rijk Guatimale.

ben/ verbrant hadden/ soo bloden sy van daer inde Berghen/ ende be-
ten allen haer volck ende ondersaten/ dat sy tot de Spaenjaerts gaen sou-
den/ haer dienen als Heeren/ maer dat sy niet segghen en souden waer sy
verbaren waren. Al het volck vanden Lande quam segghen dat sy haer
wilben dienen als haer Heeren.

Desen onbermhertigen Capiteyn antwoorde dat hyse niet ontfangen
en wilde/ maer souden se al dooflaen/ so verre sy niet en seyden waer hare
Heeren waren. De Indianen persisterden alrijt dat zijt niet en wisten/
bidbende dat sy haer van haer versoonen/ Wyphen ende kinderen wilden
laten dienen/ ende seyden dat syse al bereet in hare huyfen binden souden/
daer mochten syse dooden/ oft met haer doen dat sy wilden. Ende sulck
seyden/ presenteerden ende deden sy menichmael/ ende dit was een won-
derbaer dinck/ dat de Spaenjaerts goets moets gingen ter plaetsen daer
het arm volck was met hare Wyphen ende kinderen/ sonder achterden-
ken in haer werck arbejdende/ ende doozliepen se met haer Lancien/ ende
hielen se in stucken.

Sy quam tot een seer groote ende machtighe plaetse daer het volck
min op haer hoede was/ ende meer versekert dooz hare innocentie/ ende
in min dan twee uren tijds/ verwosten syse/ doende passeren dooz de
sweerden de kinderen/ Vrouwen ende Ouders/ met so veel meer als sy
dooden kostten/ ende niet werch en liepen.

Naedemael dat d' Indianen saghen dat sy niet en kostten vermoyuwen
noch versoeten dooz sulcken patientie/ sulcke felle ende beestelijcke her-
ten/ mitsgaders dat sy sonder eenige apparentie ende rouleur van rebene
(welck oock teghen haer was) haer vermelden ende in stucken hielden/
ende merckende dat sy by d' eenne ofte d' andere maniere moesten sterwen/
sloten in haren raet dat sy al by een comen souden/ en sterven met vech-
tender handt inde oorloghe/ haer wreckende so sy best souden konnen/
van so wreede ende helsche wyanden/ wel wetende so sy toech ongewapent
waren ende naecht/ te voete/ ende niet sterk in respecte van sulcken fellen
volck te Heerde/ ende so wel gewapent dat sy de overhandt niet en costten
hebben/ maer ten laetsten al moesten vergaen. Doen inbenteerden sy/ en
maecten int midden vanden werch sekere diepe grachten/ daer de Heer-
den in ballen mochten metten buyck in seker aenghebrande ende scherpe
staecken/ boven overlepyt ende toeghedeckit met russen ende cruyt/ inder
manieren dat niet en schene datter bedrych onder schuyldes/ eens of twee
mael/ niet meer vielen de Heerden daer in/ want de Spanjaerts wisten
haer daer vooz te wachten/ maer om haer te wyercken maecten sy eene
ordonnantie dat alle d' Indianen van wat qualiteyt/ seye/ en jaren dat sy
waren/ die sy lebendich vangen souden inde boozs grachten ghebruygen
souden worden/ en also deden sy oock metten vrouwen die groot gingen/
en die eerst ghebaert hadden/ kinderen ende Ouders/ en so veel als syer
costten ghecruygen/ sy woupen se al inde putten dooz de staken tot dat se vol
waren/ welck een groote deernisse was/ bysonder in respect vande vrou-
wen met hare kinderen/ alle d' ander stakē sy doot met Lancien en Mes-
sen/

By haren nien
mande noch
oock gheen
vrouwen die
groot gaen
moeten al in-
de putten ende
inde staken ge-
nagelt woede.

De Provincie van Guatimale.

sen/ sy woypense vooz de selle honden diese verscheurde en aten/ en als sy eenigen Heer cregghen/ dien (om der eeren wille) verbranden sy al lewendich. Dese onmenschelycke wyede verscheuringhe duerde ontrent seben jaer/ te weten vanden jare 24 tot inden jaer 30 en 31. Hier machme ooz delen hoe groot dat het getal vanden volcke dat sy vernielden/ was/ van ontallicke afgrpselycke stucken/ welke desen onsaligen Cyran ende zyn Broeders die zyn Capitepuen waren/ niet min onsalich dan hy en was/ met d'ander die hem hulpe in dit sijck deden/ was een seer notable/ sy ginck inde Probintie van Cuzcatan/ daer nu oft daer ontrent is de stadt van S. Salvador/ welck is een seer geluckige Landoutwe/ met den heelen Zeerant Del Sur, ende duert veertich ende vyftich mylen. Inde stadt van Cuzcatan welke was het hooft vande Provincie/ onthaelde sy hem seer wel/ en over twintich of dertich duysent Indianen geladen met himmen ende vitalie/ ver wachten hem/ ontfangen hebbende het present/ beval dat een pegelijck vande Spanjaerts nemen soude nyt dat groot ghesetal van volcke alle die sy wilden/ om haer te diene den tijt dat sy daer zyn souden/ ende laten aenbrengghen al wat sy van doen souden hebben/ een pegelijck namer hondert/ of vyftich/ of so vele als hem docht ghenoech te zyn om seer wel gebiedent te werden/ en d'ommesel Lammeren gedoochden dat sy van malcanderen ghescheyden woorden/ ende dienden nae allen haer vermogen/ datter niet en ghebrack dan haer t'aenbidden. Daerentusschen de voozsepde Capitepu eyschte vande Heeren dat sy hem Gout brengen souden/ want sy daerom principelijck quamen/ d'Indianen antwoorden dat sy te vreden waren haer te gheben al het Gout dat sy hadden/ ende metter daet gaben haer seer groote quantiteyt van copere vergulde Wplen/ daer mede sy haer dienen/ en schijnen Gout te zyn/ want daer eenich Goudt mede ghemengt is/ sy lie tet proberen/ en bindende dattet Coper was/ seyde tot de Spanjaerts/ gheeft sulcken Stadt den Dupbel/ laet ons gaen nu daer gheen Gout en is/ en een pegelijck slave int pfer de Indianen die sy heeft/ om haer te dienen ende ick salse vooz slaven doen teekenen/ sy doen also/ en tekenen met 's Conincx pfer/ al die sy binden rosten/ ende ick sach den Sone vanden principaelsten Heer van deser stadt int pfer/ hebbende d'Indianen (die raet vonden om haer t'oumbinden en d'ander vanden Lande) gesien dese verraderije/ beginnen haer te vergaderen en inde wapenen te stellen/ daerentusschen overballé haer de Spanjaerts/ ende tracteerdense seer qualick en jammerlich/ ende keerden weder om na Guatimala/ daer sy een stadt vonden/ welke nu dooz rechtveerdich oordeel met drie Diluvien tsamen/ een van water/ een van aerde/ en de leste van steenen veel grooter dan thien of twintich bosschen/ die de Godlycke justitie heeft verdestruuert. Zynde also alle de Heeren en Mannen/ die souden hebben comen oozlogen vernielt en omgebracht/ de reste wert gheset inde voozschreven heltsche dienstbaerhepdt/ en voozts haer afnemende vooz schattinge ende tribuyp van slaven/ hare Dochteren en Sonen/ want sy geen ander slaven en hebben/ en daer mede laden de de Schepen/ ende die sepndende te vercoopen na Peru/ en doende meer

De vernielinghe van 't volck duerde van 1524 tot 21 Jaer.

Doen daer gheen Gout en was gaben sy te den Dupbel.

God die doet hier noch justitie.

ander

De Provincie van Guatimale.

ander moorderpen ende grouwelen/ sy hebben een Rijc van hondert mylen int viercant/ vuychtbaerder ende beter bewoont/ dan een ander inde werelt mach wesen/ herwoest ende bedurven/ ende desen Cyran schreef selve dat het boorszcheben Landt volder van volcke was/ dan het Rijck van Mexico/ ende hy seyde de waerheyt. Hy met zyn Broeders hebben ghedoot in vyfthien of seftthien jaer / van t jaer vier en twintich tot het jaer beertich/ inde vyf Millioenen zielen/ jae dooden ende bederven noch huydensdaechs de ghene dier blyven/ so sullen sy d'ander oock doen. Desen Capiteyn hadde de ghelwoonte als hy ginck oorlogghen tegens eenige Provincien oft volcke/ dat hy met leyde vanden Indianen/ die alreede in subjectie waren/ soo veel als hy cost / om dat sy teghen d'ander verchten ende kryghen souden / ende alsoo dat hyse (thien ofte twintich duysent niet t'eten en gaf/ consenteerde haer dat sy eten souden d'Indianen die sy vingen/ ende also was in zynen Legher eene seer solenniele verscheuringe van Menschhen vleesch/ daerwaen in zyn tegenwoordicheyt de kinderkens doode ende braepde/ ende sloeghen de Mans doot/ alleenlyck om de handen ende voeten te hebben / welcke zy voor de beste beten hielen. Doorende het volck van d'ander Steden ende Landen desen grouwel/en wisten van vreesse waer haer laten.

Desen Capiteyn met syn onderdanen gaf haer de verslaghen Menschhen te eten/ de armel ende beenen dat lecherste.

Hy vernielde ontallick volck int maecken van Schepen. Hy leyde van de Nooyt Zee tot de Zee Del Sur, hondert dertich mylen/ d'Indianen geladen met Anckeren van drie ende vier hondert pouden swaer / welke sy leyden op haer schouderen ende lendenen / hy dede oock alsoo de arme naeckte Menschhen op de schouderen veel artelerie draghen. Ick sachet somtijts op den wech onder het Geschut vele benaut ende bange stenen. Hy scheyde ende ontbont de gehoude/ nemende de Vrouwen ende Dochteren ende gaffe den Schippers ende Soldaten om die te vreden te houden/ ende lietse op de Schepen voeren.

Hy vulde de Schepen met Indianen daer sy al verginghen van dorst ende honger/ ende het is de waerheyt. Soude ick int particulier verhaelen de wyetheyt die hy noch bedreef/ dat icker eenen grooten boeck die de werelt soude doen verschuiken/ af maken moeste. Hy ruste op twee armenen/ elcke van veel Schepen/ daermede hy alle de Landen / oft vperupt den Hemel hadde geweest / verbiande. Och hoe veel Weesen maecte hy/ hoe veel beroofde hy van hare Wyven/ hoe veel wyven liet hy sonder Mans/ van hoe veel overspels/ van hoe veel Dochteren ende Weduwen te schenden/ van fortserende ende verrachtende was hy de oorzake/ hoe veel volck pybeerde hy van hare naetuerlike vyphedyt/ hoe veel benaetheyt ende ellende isser geweest/ hoe veel tranen dede hy storten/ hoe veel suchstens/ hoe veel stenens/ hoe veel alleenheyt in dit leven/ ende hoe veel eeuwige verdoemenisse in d'ander heeft hy gerauseert/ niet alleen van de Indianen die sonder getal waren/ maer oock vande ongeluckige Christenen daer hy hem mede behulp in so grooten grouwel/ uytnemende sware souden/ afsgrpselijcke abominatien. God gebe dat hem genade sy geschiet en dat hy bestaen mach/ met so quaden eynde als hy ten leste heeft gehad.

Afbeeldinghe vande Spaensche Tirannye.



O Nederlanders siet :siet hier voor uwen ooghen,
D' ondraechelijcken last die den Moor most ghedoghen
Van 't raauwe Spaensche Rijk, dat sich noch Christlijc noemt:
Maer lochent met der daet, het gheen hun tonghe roemt!

Het arme slaafsche Volck, dat sy soo grouw'lijck smeeten,
En kreech gheen ander kost als doode lien tot eeten!
Vleef-huys van Menschen vleysch hielden dees Spangiaarts straf,
Helaes! den eenen Mensch, moest zijn des anders graf.

Van nieu Spangien/ Panuco ende Falisco.

Gedaen zijnde inde Probinctie van nieu Spanjen ende van Panuco de booschreuen groote wyettheit ende moorderije/ en alle dander die wy laten te segghen/ daer succedeerde in die van Panuco/ eenen anderen onghedoelijken sellen Tyran/ in 't jaer 1525. de welke perpetrerende veel wyettheits/ ende maeckende na de boorsz maniere veel slaven die by waren/ en sendende veel Schepen daer mede gheladen nae Cuba ende Spanmola daer syse best condon verkoopen/ en hy en hiel niet op/ voor hy verwoefte t' eenemael/ en dede te niet de gantsche Probinctie. En het gebeurde datmen gaf voor een Merrie oft moeder-peert tachtentich Indianen redelijcke zielen/ van daer wert hy versien van het Gouvernemennt vande stadt Merico/ en heel nieu Spaengien met ander groote Tyrannen/ voor slaven/ ende hy voor President/ de welke met de boorsz slaven deden so veel quaets/ soo veel zonden/ soo veel wyettheden/ rooverpen/ ende abominatien/ datmen 't niet gheloovent en soude/ waer door hy het Landt selde in sulcke extreme verwoestinge ende desolatie/ soo dat Godt haer niet en hadde besloten ende weder staen door de resistentie vande Religieusen van S. Franciscus/ ende terstont mette Coninglycke audientie/ welck goet vrient was van alle deucht/ sy fouden in twee jaren gelaten hebben nieu Spaengien/ gelijk Spanmola is. Daer was een van syn gheselschap/ die om synen grooten Hof te be-
mueren/ sleppte acht duysent Indianen werckende/ sonder haer pet te betalen oft t' eten te gheben. Inder voegghen dat sy subptelijck op den staenden voet van hongher doot vielen/ ende hy en vzaechder niet nae/ noch en hadde gheen medelypden.

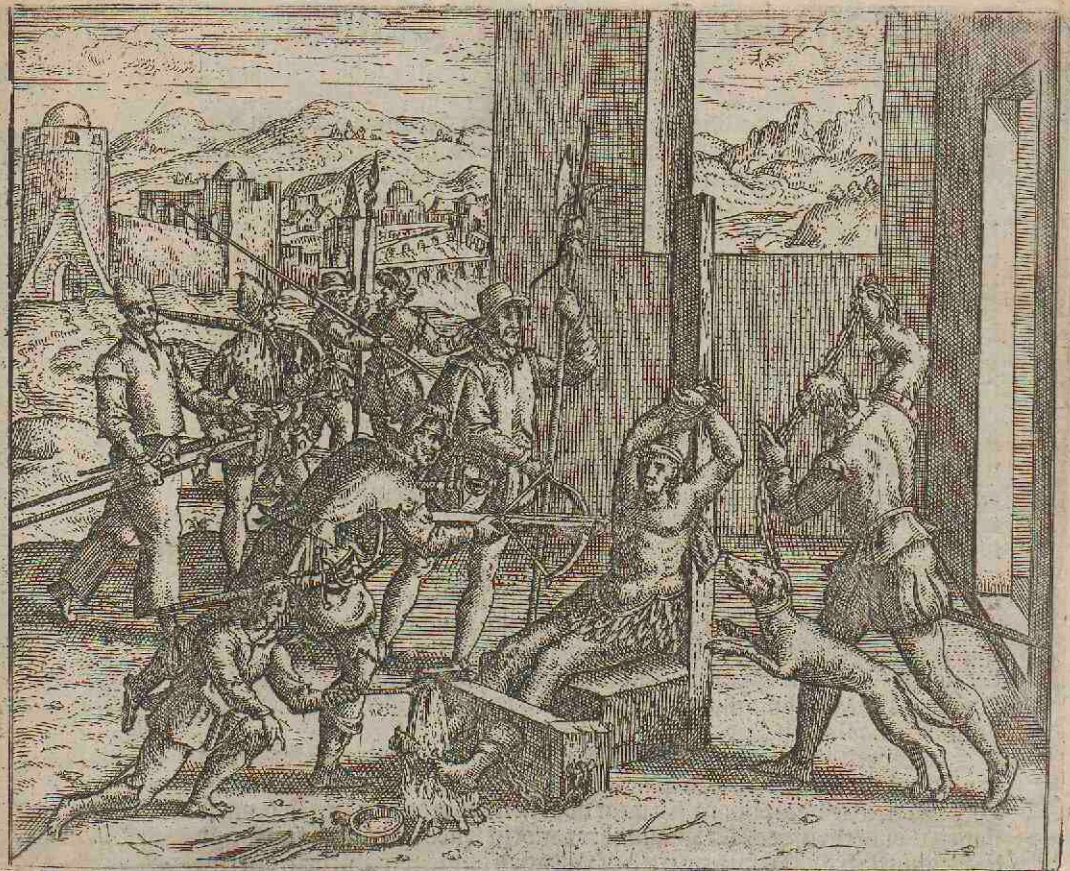
*Hy gaf booz
een Merrie-
peert so. In-
dianen.*

Soo vroech als den principaelsten vanden boossepden die ick sepde dat te niet dede de Probinctie van Panuco/ de tydinghe hadde dat de boorsz goede audientie voort quam/ hy nam voor hem voorts te gaen/ en binnen slants t' ondecken/ daer hy tyranniseren mocht/ ende trock met fortse upt de Probinctie van Merico bystich of twintich duysent menschen/ om syn ende syn gheselschaps Bogagien te draghen/ waer af gheen twee hondert wederom en quamen/ hy was de oorsake dat sy aldaer starven.

Hy quam inde Probinctie van Mexhuacan/ wesende heertich in plen van Merico/ soo vruchtbaer ende vol volcks als Merico. Den Coninck komende hem te ghemoet in processie ende ontallich volck/ doet hem alle dienst ende liebe/ wert terstont van hem ghebaughen/ om datmen sepde dat hy rijk van Gout ende Silver was/ en om dat hy hem veel schatten geuen soude/ pynlichde hem so volcht: Hy boepde hem de voeten/ en streeckende het lichaem/ en bonden de handen op een bort/ dede de voeten oer t' wyer/ en een Jongen met een quispel gedoopt in oly/ droopte eicke reys de voeten/ om het vel wel te door roosten/ en op d' ander zyde was een sel. Van met eenen ghespannen stalen Boghe/ nuckende den pyl tegen over.

*So vaughen
de Coninck
om dat hy rijk
was/ ende pyn
alghen hem
doot.*

Af-beeldinghe vande Spaensche Tyrannije.



GHy die u Catholijck of Coninghs doet benoemen,
Siet hier den sachten aart van u hovaardich roemen,
Ay siende-blinde, siet, wien dat u sotheyt prijft,
Een hoop, een wreede hoop, daer yders hart voor ijft:
Siet hier een Indiaan, een Coningh vry ghebooren
Van het Gout-rijcke Landt der dienstwillighe Mooren,
Die wert van dooden drie, ghedriecht op eenen stontd,
Te weten : van het Vyer, de Boogh en vande Hondt.

De Provintie van Excalisco.

zijn heet/op d'ander zijde was eenen anderen niet een seer grouwelijckē sellen Hondt / dien op hem hissende / ende soude hem in een Credo verscheurt hebben/al om dat hy door pijn ende vreesē sijn Gout geben soude / tot dat een Religieus van S. Franciscus daer af gheadviseert zijnde / hem dien upten handen troock / maer hy sturf daer ten lesten af. Op dese maniere / pijnichden ende dooden zy veel Heeren ende Caciquen van dien Lande / om dat sy haer Gout ende Silber gheben souden.

En seckeren Cyran gaende vooz visitateur / meer vande bozsten ende goederen om die te rooven / dan vande ziele oft personen / vant dat secker Indianen hielden haer afgoden verborzen / so de boose Spanjaerts haer geenen beteren Godt gheleert en hadden / hy vinck de Heeren ende hieltse gevangen tot dat sy hem d' Afgoden gaven / meynende datse van Goudt oft Silber waren / siende dat hy bedrogen was / castpde hyse seer wrede-lyc ende t' onrecht / ende om dat hy niet en soude gefrustrert blyven vant ghene dat hy gesocht hadde / welck was rooven / bedwouck de voorszre-ven Caciquen / dat sy hem de voorsz Afgoden afroopen souden / het welck sy deden / ghevende alle het Gout ende Silber dat sy kosten vunden / om die te aanbiddē soo sy plegghen vooz den waerachtighen Godt / dit zijn de wercken ende exempelē die d' ongheluckighe Spanjaerts doen ende gheven / ende de eere die se in Indien den almoghende Godt procureren.

Dese Cyran Capiteyn / troock voozder boven Methuacan / inde Pro- vintie van Kalisco / welck was ghelijck eenen Diecoyf vol van volcke / seer wel bewoont ende geluckich / want het is een vande vruchbaerste ende wonderbaerste van Indien. Het hadde een Stadt of Plecke vol volcx / dnerende seben mylen. Inkomende inde voorszreven Provintie / qua- men de Heeren ende t' volck niet presenten ende blijfchap / soomen al om plach te doen / hem ontfanghen. Hy begoft terstont syne gewoonelijcke wreetheyt en boosheyt / soo oock alle d' ander daer te Lande doen / en veel meer om te komen tot haer eynde / welck sy houden vooz God / ende is het Gout. Hy verbyande veel Plecken / hy vinck de Caciquen / hy pijnichdese / hy maerckter soo veel als hyer kreech slaven / hy leyde niet hem ontallijck volck al gheketent. De Vrouwen die ghebaert hadden / gaende geladen met packen / welke de boose Chystens haer op leyde / niet konnende haer kinderkens mede nemē / overmits den arbeyt en swacheyt van hunger / maer wiertpense lancx de wegen / haerder ontallijcke veel verlozen gingē.

Eenen boosen Chysten nemende niet fortse eene jonghe Dochter om daer mede te zondigen / en haer Moeder worde dit ghewaer / ende wilde se hem nemen / hy trecht terstont sijn Dongtaert of mes upt / ende hieu de Moeder haer hant af / ende de Dochter / om dat sy t' niet consenteren wilde / gaf hy veel steken / ende doodese.

Onder veel ander dede hy t' onrecht / wefende wy / (sof al sijn) vooz sla- ven terecken vier hondert Mans / Vrouwen / ende kinderen van een jaer / legghende aende bozsten haers Moeders / oock van twee / drie / vier ofte vyf jaren / al wast sake dat sy hem passibelijck teghen ginghen / son- der ander ghetal die niet gherekent en worden.

Menen de
Indianen Af-
godez / ende
vroo koopen die
wederom
vooz Goudt.

Enn Stadt in
dese Provintie
7 mylen lanc.

De Vrouwen
die ghebaert
hadden moets
packen vran-
ghen.

Oberdaet bant
eenen Spaens
jaert.

Ghe=

Af-beeldinghe vande Spaensche Tyrannije.



O Ghy Hollanders leert, aen dees verheerde lieden:
Wat troetel-gunsten u, de loose Spangiaerts bieden
Het listich lock-aas daer men u soo schoon van spreckt
Heeft op zijn Boodem valsch u grond-verderf bedeckt:

Bedenckt, ô moedich Volck, wat jonst hy u souw' toonen
Die noosel Maaghd, noch Kind, of swanger Vrouw gaet schoonē:
Ia'teerst gheboorclingh moet met zijn Moeder voort:
Des Spaniaerts hoogste lust, is Vrouwe-cracht en Moort.

De Provintie van Excalasco.

Gheeynt zijnde d' ontallijcke onrechtveerdighe ende helsche krijghen/
 ende moorderijen/daer mede concurrerende/hy sette d' Lant inde ordina-
 rise ende pestilentiense tyranische dienstbaerheyt / welcke alle de Chri-
 stenen tyranen van Indien plegghen / ende pretenderen op dat volck te
 leggen/daer in hy consenteerde/ende ghedoochde sijn eygen Hofmeesters
 ende alle d' ander een noyt ghehoorde wyetheydt / om vande Indianen
 Gout ende tribuyt te trecken. Namentlyck / eenen van zynen Hofmee-
 sters doode veel Indianen / die hanghende / lebendich brandende / ende
 woypende voor de felle Honden / afhouwende voeten / armen / hoofden/
 tonghen uytspydende / daer d' Indianen nochtans stil ende in peys wa-
 ren/ende gheen oorsake en gaven/maer sy wildense verbaren/om dat sy
 hem dienen souden/Gout ende tribuyt gheuen/ten aensten vanden selva-
 ghen rustighen Tyran. Ick late veel gheesselen / wyede slaghen / met
 stocken / suffeletten / ende andere soorten van wyetheydt die sy haer aen-
 deden alle daghen ende nyen.

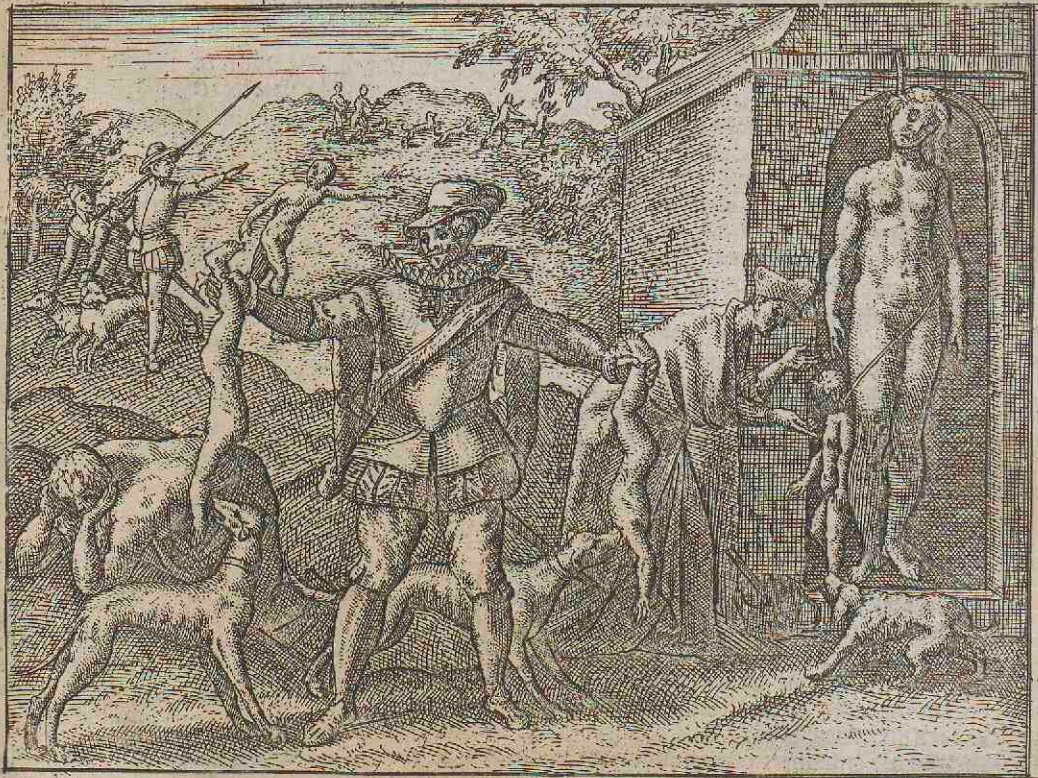
Sy sijn den
 armen ende
 breuen af/ ooc
 de ranghe om
 het Gout te
 hebben.

Men seyd van hem dat hy achthondert vlercken verdestruerde ende
 verbzande in dat Rijk van Kalisco/waer door hy oorsake was dat sy uyt
 desperatie/siende dat alle de reste met sulcken wyetheydt moesten verlor-
 ren gaen/haer opwierpen ende verbrocken op de bergghen/ende sloeghen
 rechtveerdelijck eenighe Spaenjaerts doot / ende namaels door de on-
 rechtveerdicheyt ende beswaernissen van ander naekomende tyranen/
 die daer door passeerden/om te destrueren ander Provintien/d' welck sy
 heeten descubieren oft ondecken / vergaderden veel Indianen / maec-
 kende haer sterck in seker steenrotsen/daer de Spaenjaerts(d' oberhant
 hebbende) nu wederom so groote wyetheyden ghedaen hebben/dat sy by-
 kans niet meer en vonden/ doodende soo veel ontallijck volck/om te ver-
 woesten ende uyt te royen alsulcken grooten Landt ende onsalige Chri-
 stenen verlaten wesende van Godt in haren verkeerden sin / niet siende
 de seer rechtveerdighe sake / jae veel saken vol aller rechtveerdicheyden/
 welcke d' Indianen hebben voor een Wet der natueren / van Godt ende
 den menschen goet ghebonden/te weten: dat syse souden mogen ombren-
 gen/hadden sy macht ende wapenen/ende uyt haren landen drijben/ende
 de seer onrechtveerdighe saecke vol van alle boosheyt/ verdoemt van al-
 le wetten die sy hebben / om boben soo veel overlasteren / tyranpen ende
 groote onverschuldijcke zonden/die sy tegens den Indianen ghedaen heb-
 ben/noch op een nieu haer oorloghe aen te doen/dencken / segghen / ende
 schryuen / dat de victorien die sy verwoestende / de onnoosel Indianen/
 Godt haer al gheeft/om dat hare onrechtveerdige oorlogghen/rechtveer-
 dich ende goet zyn/sy verblijden ende glozieren/Godt dankende van ha-
 re tyranie/so beden oock de tyranische moordenaers/daer de Propheet
 Zacharias af seyd in 't elfste Capittel. *Palce pecora occisionis, que qui
 occidebant non dolebant sed dicebant, benedictus Deus, quia divites facti
 sumus.*

Verzandt in
 't Rijk Kalisco
 ca 300. vlercks

Daer haer be-
 stont het ghe-
 heele lant te
 berooben van
 't volck.

Af-beeldinghe vande Spaensche Tyrannije.



DE Spangiaert menschen jaecht, met hongherighe Honden,
Dus wert den Indiaan wreet gulselijck verslonden:
Een Vrouwe, door wan-hoop, haar kindt en haar vast knoopt,
Doch 't half ghewurchde wicht, wert van een Paap ghedoopt.
Ach wat een helsche daad! wel waardich te betreuren,
Een Moeder sach haar kindt door eenen Spangiaert scheuren,
Die 'r sijn bloet-honden gaf, die kauwdent graach met smaack:
Soud' wel de Duyvel self, doen jammerlijcker saack?

Van het Koninkrijk Yucatan.

In't jaer 1526. was een ander onsalich Mensch/van het Gouverne-
ment van het Koninkrijk Yucatan/ versien om de leughenen en valscheyt
die hy septe/ende presentatien die hy den Coninck dede / gelijck dan-
der Tzannen hebben ghedaen tot nu toe/om datmen haer staten en
Officien om te rooven gheben soude.

Dit Koninkrijk van Yucatan was vol van ontallick volck/want het Landt
is seer ghesont ende abundant van eten ende vruchten/ veel meer dan dat
van Mexico/en bysonder ist overbloedich van Honich ende Was / meer
dan erghens in Indien / dat tot noch toe ghesien is gheweest. Het heeft
inde ronde drie hondert mylen/het volck was uytstekende boven allen an-
deren van Indien / soo in verstant ende policie / als dat onder haer min-
zonden waren/dan onder d' ander/ende seer bereyt ende weerdich om tot
kenntisse van haren Godt ghebrocht te worden/en daermen soude mogen
maecken groote Steden om Spaenjaerts in te woonen / ende sy souden
daer leven gelijc in 't aertsehe Paradijs/ware sy 't weerdich/maer sy en
zijn om hare wreetheyt/ongevoelicheyt en zonden wil/ soo sy niet weer-
dich en zijn gheweest te besitten meer ander plaetsen/welcke Godt haer
in Indien ghewesen hadde. Desen Tzann begoft niet drie hondert man-
nen die hy niet hem bracht/tegens dit goet onnossel volck/d'welck t' huyse
was sonder pmanden te hinderen/grouwelijck te oorlogen/en want het
Landt gheen Goudt en gheeft (hadde daer Gout gheweest/hy soude het
volck inde Mijnen al gheconsuueren) om nochtans Gout te for-
neren vande lichamen ende zielen vande gene daer Christus voor sturft/
hy maecht 'tis een grouwel om hoorde)al die hy niet doot en sloech/slave/
en souste na de Schepen/die daer veel op den reuck en fame vande slaven
quamen/die verhoopende voor Wijn/Olve/Azijn/Speck/Cleederen en
al dat haer docht dat sy van doen hadden / hy gaf een yghelijck te kiesse
uyt vijftich ende hondert jonghe Dochters / eene voor een aroba (een
aroba nats is vier gelten oft acht potten) Wjns oft Oly oft Azijn / oft
een gheroocht Vercken/en van ghelijcken/uyt twee en drie hondert wel-
dispoeste jongers voor den selven prijs/ en het ghebeurde datter een jon-
gheluck die scheene te wesen Sone van een Prince /gegeven wert voor
eenen Kaes / ende hondert personen voor een Peert. In dusdanighen
handel was hy vanden jaer 26. af tot het jaer van 33. te wete seven jaer
lanck/verderbende en yntroepende de voorsepde Landen/ende doodende
sonder barmherticheyt het volck/tot dat sy daer hoorden de tijdinge van-
den rijckdom van Peru/ende het zyn Spangiaerts daer henen trecken/
ende alsoo hiel de helle seker daghen op/maer daer nae quamen zyn Die-
naers wederom veel groot quaets/rooverijen/en slavernijen/ en zonden
tegens Godt doen ende anrechten/ ende en hoerden noch huydenaeghe
niet op dat te continueren. Inder voegen dat sy byrans hebben verwoest
alle drie hondert mylen/welcke (so gheseyt is) waren soo vol ende ghepu-
plert/

*T'gh Koninkrijk
carm seer
vuchtbaer be-
ter als van
Mexico heeft
in 't rant 200.
mylen.*

*Alle de In-
dianen die
niet en worde
daer geinereck
worden voor
slaven nara
voor.*

*En Prince
sone wert
voor een Kaes-
se ghegeuen
100. Indrone
voor een peert.*

Van het Rijck Iucatan.

leert/dattet niemant en soude comen ghelcoeden/min comen gheseggen de particuliere stucken van wyzeetheyt/die daer gheperpetreert zijn. Ick salder alleenlick twee of drie die my te booren comen verhalen.

Also d' onsalighe Spaenjaerts ginghen met haer selle Honden de Indianen soecken ende jaghen / een siecke Vrouw siende dat sy de Honden niet en coste ontloopen/sonder verscheurt te worden (soo sy dander deden) nam een coorde en hont daer mede aen haren voet haer kindeken dat sy hadde van twee jaer/ende sy verhinck haer aen eenen balck / dwelck sy so vroech niet en hadde ghedaen / de Honden quamen verscheuren het voorszreven kindeken/hoe wel dat een Monick eer' t verschepte/doopte. Als de Spaengiaerts veretrocken / sepde een van haer teghens een Some van eenen Heere van secker Dlecke of Provintie / dat hy mede soude gaen/het Jonckken antwoorde: dat hy zijn Vaderlandt niet en wilde verlaten/de Spangiaert dreychde hem dat hy hem de oogen afsnyden soude ginck hy niet mee/het Jonckke weygerde het/ doe sneet hy hem met sijn Pongiaert een ooge af/ ende daer nae d' ander/ ende persisterende het knochten in zijn voorgaende propoost / hy sneet hem de neuse af al lachende/ ghelyck of hy hem niet meer dan eenen knip ghegeben en hadde / desen verlozen mensch preez hem selven/ ende glozwerde onbeschaembelijck in presentie van eenen weerdigen Religieus/ seggende dat hy sijn beste dede/ soo veel als hy coste/om te begorden ende te bevruchten/veel Indiaensche Vrouwen/om dat hy die grootgaende Vrouwen/ verroopende voor sla ven/daer meer Goudts voor ruyghen soude.

In dit Rijck oft in eenighe Provintie van nieu Spaengien / gaende een seker Spaengiaert met sijn Honden ter jacht/ om te vanghen eenich Wilt ghedierte oft Conijnen/eens niet bindende om te jagen/ docht hem dat de Honden hongher hadden/ en rucite een kleyn kinde van de Moeder / ende sneet met een Pongiaert in stucken de armen ende de beenen/ ghebende eicken Hondt sijn portie / ende als de Honden roch niet verlaet en waren/woy hy haer allen int ghemeyn het Lichameken toe.

Op datmen hier siet hoe groot dat de ongheloeclicheyt vande Spaengiaerts in dat Landt is / ende hoe datse Godt heeft ghegeben in een verkeerden sin/ende in wat estime dat sy hebben dat volck/d welck nochtans geschapen is nae het Beelt Godes/ ende verlost door sijn dierbaer bloet/ bysonder want wy hier onder noch selickers ende boosers sien sullen.

Latende ontallicke ende ongheloorde wyzeetheden/welck de gene/ die haer Christenen heeten/in dit rijck deden/niet comende met den gepeynse begrepen worden/wil ick alleen hier mede besluypen.

Zijnde alle dese helsche tyranen veretrocken met haer begeerlichheyt (welcke haer verblint) vande rijckdom van Peru. Water Jacob met vier ander Religieuse va S. Franciscus orden/ verborde haer derwaerts te gaen/om t Landt te stillen/ Predicken ende brenghen tot Christus het overblijffel vande tyrannische moort ende elende die de Spaengiaerts in seven jaer aenghericht hadden.

Ick gelcoede dat dese Religieuse de reyse aennamen int Jaer 1534. sendende

Scandals-
scheyt van
een jonckken.

Beest hier
war bysint
van desen
Spangiaert.

Beest der Hon-
den kinde-
kens.

Water Ja-
cob met sijn
dieren comē
dese Landen
tekeeren.
Anno 1534.

Van 't Rijk Tucatan.

dende vooz heen sekere Indianen vande Proovintie Mexico/om te waer-
 schouwen of sy vooz goet aensien souden/dat de voozschreuen Keligieusen
 in haer Landt quamen/om haer te leeren kinnen den eenigen waerachtig-
 gen Godt/Heere vande gantsche werelt. Sy beraden haer en vergader-
 den dickmael/genomen hebbende te voren veel insoumation/ om te weten
 wat lipden dat waren die haer Vaders ende Broeders hieten / ende wat
 dat was dat sy ppretendeerde / en waer in dat sy verscheyde waren vande
 Chyštenen/van welke sy so grooten overlast en onrecht ontfangen had-
 den. Ten lesten veracordeerden sy/dat men se laten comen soude / op con-
 ditie dat sy alleen en sonder Spanjaerts quamen/de Keligieusen beloof-
 dent haer alsoo/want de Vicerop van nieu Spaengien haddet gheconfen-
 teert / en haer ghetommitteert dat sy beloven souden datter geen Span-
 jaerts meer incomen en souden/ maer alleenlyck Keligieusen / midtsga-
 ders dat haer door de Chyštenen geen overlasten souden gedaen worden.
 De Keligieusen preekten haer so sy plegen het V. Euangelie/en de goe-
 de en heylige intentie vande Coninghen van Spaengien tot hemwaerts/
 ende treghen sulcke liefde ende smaect totte leere ende exempelen die de
 Keligieusen van haer gaven/en verblyden haer so seer van de nieuwaren
 vande Coninghen van Spaengien / waer af in alle de voozs seuen jaren
 de Spangiaerts haer noyt kennisse en gaven/ of seyden datter een ander
 Heere was/van de gene die haer daer tyranniseerde ende verdruckte / dat
 ten eynde van veertich dagen/ dat de Keligieusen daer ghetomen waren/
 ende gheymedicht haddende/ de Heeren vanden Lande brachten ende leherde
 al haer Afgode/op dat sy se verbranden souden/ en daer naer haer Souen
 om dat sy se leeren souden/want sy se liever hebben dan 't gesicht van haer
 ooghen/ende sy maecten haer Tempelen ende huysen/ ende men riepse
 van ander Proovintien dat se haer souden comen Breecken ende kennisse
 van God gheuen/ midtsgaders vanden genen die sy seyden dat de groote
 Coninck van Castilien was/en vande Keligieusen gepersuadeert zijnde/
 deden sy dat noyt in Indien tot nu toe en is gedaen geweest/ (soo toch al
 dat d'ander segghen verciert is by eenighe Tyrannen / die daer hebben
 verdestruert de voozsepde Kinghen en groote Lande) twaelf oft vyfthie
 Heeren/van veel Vassalen ende Landen / een pgehelyck bysonder vooz
 hem selven/vergarende haer volck / ende nemende hare vofsen ende con-
 centement / onderworpen haer door haren wyen wille / onder de heer-
 schappye vande Coninghen van Castilien / aennemende den Keyser als
 Coninck van Spaengien/vooz Souberain ende uinberfel Heere / en ga-
 ven seker handt teekenen van bekentenisse/ welke ick hebbe onder my/
 mette ghetuychenisse vande voozsepde Keligieusen in groote blyfchap en
 hope van tot Chyistus te byenghen al het volck van dien Kinghe / dat van
 het voozschreuen moorden en onrechtveerdighen Crjch overgheschoten
 was/en niet wepnich en was/ quamen aldaer van eenige syden achtthien
 Spaensche Tyrannen te Heerde/ende twaelf te voete / t samen dertich/
 en brochten veel lasten van Afgoden/ die sy den Indianen in ander Pro-
 uintien ghenomen hadden / ende de Cariteyn vande voozsepde dertich
 Spaen-

By nemen
 der Chyften
 ghelofgha-
 willyc aen.

Yare Afgode
 den woorden
 der Kinghe

namen den
 Keyser aen
 als haer sou-
 vereyn Heere.

Spaensche
 Tyrannen.

Van 't Rijck Iucatan.

Spaenjaerts/ rley eenen Heere van de plaetse daer sy lanx in quamen/
 ende sepden hem dat hy vande voorsz Afgoden nemen soude/ ende dat hyse
 het heel Landt door wptdeplen soude/ vercoopende elcken Afgodt vooz
 eenen Man oft Vrouw in slavernije/dreygende hem/dat so verre hy dat
 niet en bede/dat hy hem niet oozloge aengrype soude/de voorszde Heere
 door vreesse gefozreert zynde/distribueerde d' Afgoden door zyn heel lant/
 en behal aen allen sijn Waffalen/dat syse nemen souden om aen te bidden/
 en dat sy hem Indianen/mans en vrouwen geven souden vooz de Spau-
 giarts om haer slaven te zyn. De Indianen door vreesse/die twee Sonen
 hadde/gaf eenen/ ende dier drie hadde/gaffer twee/en niet dese maniere
 volbeden sy niet desen Kerckroovigen handel/ende den Cacique stelde de
 Christenen (waren sy nochtans Christenen) te vrede. Eenen van dese on-
 goddelijcke hellsche roovers ghenaeint Iuan Garcia, zijnde siert/ ende niet
 verre vander doot / had onder zyn bedde twee parken Afgoden/ en behal
 aen eene Juidische Vrouw die hem diende / dat sy wel toefien soude/ dat
 sy die Afgoden die daer waren/niet geven en soude vooz hinnen/want die
 seer goet waren/maer elck vooz een slave / ende ten lesten met dit Testa-
 ment en niet dese sozge beconniert zijnde/sturf den ongeluckigen Span-
 giart/ende wie twyfelt dat hy niet begraven is inde Velle? Datmen nu
 hier besiet/ende considerere welck en hoedantch sy het profijt / religie en
 eyerpelen van de Christenē die de Spangiaerts in d' Indien gaen doen/
 geven en hebben / wat eere dat sy Godt procureren/hoe dat sy arbeypden
 dat hy gekent en aengeboden worde van dat volck / wat sozge dat sy dra-
 gen/ dat ten hoordeele van die zielen / zyn heplich geloove gheplant wor-
 de/ende verbyende/datmen oordele of dit klepner zonde was / van die van
 Jeroboam / qui peccare fecit Israel, maerkende de twee goude Calveren/
 om dat het volck die aanbadden soude / oft sy ghelijchte die van Judas/
 oft die meer schandaels veroorzackte? Dit zyn dan de wercken vande
 Spangiaerts die in Indien gaen. Ander waerheyt sy hebben veel ende
 ontallijcke repsen door begeerte die sy hebben van Gout/vercocht en ver-
 koopen hupden op desen dach / hoochenen ende verloochenen onsen Heere
 Iesus Christus. Vebbende de Indianen ghesten dattet niet en was on-
 derhouden het gene dat de Keligieusen haer beloost hadde / te weten/dat-
 ter gheen Spaenjaerts in 't Landt comen souden / ende dat de Spau-
 giarts selve haer de Afgoden brachten van ander plaetsen te cooye (daer
 sy allen haer Goden den Keligieusen om te verbranden overghelevert
 hadden/ op dat sy eenen warachtighen Godt aanbadden souden) het heel
 Landt stond tegghens de Monnicken op / ende vergraint zijnde/sepden
 waerom hebt ghy ons gheloghen / ons bedreygende ende toefegghende
 dat hier gheen Christenen comen en souden? ende waerom hebt ghy ons
 Goden verbrandt / naedemael u Christenen ons ander Goden van an-
 der plaetsen brenghen te verhoopen? En waren by aboutueren onse Go-
 den niet beter dan die van d' ander natien? De Keligieusen stildense het
 beste dat sy kosten/niet hebbende wat t' antwoorde. Sy gaen de dertich
 Syangiaerts soeckien / ende sepden haer de schade die sy ghedaen hadde/
 versoc-

Juan Garcia
 sleek zijnde/
 beconnierte
 hem tot sijn
 doot toe inden
 godloofse han-
 del.

De Indianen
 verwypen de
 Monnicken
 ont de Spau-
 njaerts haer
 niet ghewelt
 de Afgoden
 hebben doen
 koopē.

Van 't Rijck Iucatan.

herfoeckende dat sy vertrecken / sy en wildens niet doen / maer lieten de
 Indianen weten dat de Monicken selve haer daer hadden doen comen/
 welck was eene volmaecte boosheyt / ten lesten d' Indianen resolberent
 de Religieusen doot te slaen / maer so sy van selcker Indiane gewaerschoont
 waren / so verliepen sy 't op eenen nacht / ende namaels vallende inde In-
 dianen / de onnosselheyt en vromicheyt vande Monicken / en de valscheyt
 vande Spaenjaerts / sonden sy van ober vijftich mylen na haer biddende
 dat sy souden willen wederom comen / ende de alteratie die sy haer gerau-
 seert hadden vergheven. De Religieuse als dienaers Gods / ende bege-
 rende de zielen te winnen / haer gheloovende / quamen wederom / en wer-
 den ontfanghen als Engelen / doende haer de Indianen alle dienst / ende
 sy warender vier of vijf maen daer nae / ende om dat de voozsejde Span-
 giaerts noyt en wilden van daer vertrecke / ende dat de Viceroy wat dat
 sy dede / dat niet en cost remedieren / want het verre van nieu Spaen-
 gien is (Hoe wel dat hysse dede proclameren vooz verraders) ende om dat
 sy niet en lieten den ghewoonlichen oberlast om quaet te doen / dunc kende
 den Religieusen dat de Indianen vooch oft spade dooz dese quade seften
 haer altereren souden / ende dat moghelijck op haer vallen soude / byson-
 der want sy den Indianen niet met vreden ende sonder continuele quel-
 lingen ende allarmen / dooz de quade wercken vande Spaengiaerts niet
 vreden en costen / vonden goet het Landt te verlaten / en also bleeft son-
 der licht ende secours van eenighe Leere / ende die de zielen inde dupster-
 nisse vande onwetensheyt en miserie daer sy in waren / verlatende inden
 besten saysoene de remedie ende onder wysinghe vande kennisse Gods /
 de welcke sy seer vlytelijck aenmannen / gelijk oft wy het water de teere
 planten / die eerst gheselt zijn / ontrecken / ende dat om de onversoenlijcke
 schult ende volmaecte quaetheyt van die voozschreben Spangiaerts.

Maer der In-
 dianen om't
 Christen ghe-
 loof.

De Probintie van S. Martha.

De Probintie van S. Martha was een Landt daer de India-
 nen veel Gouds hadden / want het rijck is / soo oock het anlig-
 ghende / ende sy wisten te winnen. Ende daerom van den jare
 1529. tot nu toe int Jaer 1542. anders en hebben ontalijcke
 Tyrannen van onse Spaenjaerts niet gedaen / dan daer met Schepen te
 gaen overvallen / dooden ende rooven / om het Goudt te hebben dat sy
 hadden / wederom wech gaende en comende diverse reysen / alijt met
 grooten oberlast / moorden ende notable wreetheden / ende dat ghemeen-
 lijck opten Zecrant / ende eenige mylen int Landt / totten jare 1523. Int
 jaer 1523. quamen daer Spaensche Tyrannen resideren / ende also het
 Landt (so gesept is) rijck was / succedeerde diverse Capiteynen / de een
 wyeder dan d' ander / het scheen dat een pegelijck professe gedaen hadde
 van te perpetreren meer quaets ende grouwels dan de ander / op dat de
 reghele die wy koven gheseyt hebben / soude waer zijn.

De Probintie
 van S. Martha
 rijck is rijck in
 Goudt / daerom
 aenfoot gelyc
 den.

Als den eenen
 Tyrann werch
 sine / so comen
 sinmer lude
 plaesse.

Daer was int Jaer 1529. eenen grooten Tyrann met veel volck sonder
 vrees

De Provintie van S. Martha.

byese van Godt noch compassie vanden menschelgheken geslachte/welcke
 aenrechte so grooten grondwel/ moorderghe en ongodlicheyt/ dat hy allen
 de boozgaende te boben ginck/hy met zyn geselschap roofde veel schatte/
 binnen ses oft seben jaren dat hy leefde/ als een Grabe sonder Biechte
 ghestorven zynde/ daer naer onsalichlyck ende oock van zyne residentie
 verlooppen/succedeerden ander Tyrannen/moorders en roovers/welcke
 gingen consumeren het volck/ dat de wyede handen ende messen vande
 boozgaende Tyrannen niet werly ghenomen en hadden. Sy streckten
 haer so wijt binnen int Lant/bedervende en verwoestende groot en vele
 Provintien/doodende en slaven makende (gelijckerwijs als boven) het
 volck/ doende de Heeren en Passalen om dat sy haer Gout gheben sou-
 den (en de plaetsen souden wpsen daer het Gout was) groote toymenten
 ende pyne aen/excederende/ so gheseyt is/ in effect/ getal ende qualiteyt
 alle de boozgaende. Inder voeghen dat sy van het jaer 29. tot nu toe/
 verwoest hebben meer dan 400 mylen Lants/welc so vol was van volc-
 ke als d' ander. Ick mach nietter waerheyt affirmeren/ soude ic int par-
 ticulier verhalen de boosheyt/moorderghen/ verwoestingē/ onrechtveer-
 digheden/fortsen/nederlagen en groote zonden/welcke de Spanjaerts in
 dese Eplanden van S. Martha ghedaen hebben tegen Godt/teghen den
 Coninck ende tegen die onnosel natien/ ick soude een seer langhe Historie
 maken/maer dat sal ick laten/spaert Godt my het leven/ tot zynder tijt.
 Alleen wil ick hier seggen met weynich woorden vande gene die nu aen
 den Coninck schryft/den Bisschop van dier Provintie/ zynde upt zynen
 Bries vanden twintichsten Mey/ int jaer. 1514 welke onder ander seyt
 als volcht. Ic segge Heere/ dat den middel om te salveren dese Provintie
 is/ dat uwre Majestejt die trecke upt het geweld vande stief vaders/ende
 haer ghebe eenen. Man die haer tractere soo reden eyscht/ ende so sy ver-
 dient/ ende dat ten alder eersten/want andersins (so wie daer over te seg-
 gen hebben/ haer haesten en moe maken) ick houde booz ghewis dat sy
 seer boeoch verloozen sal zyn/ ende boozder seyt hy noch: waer upt uwre
 Majestejt claerlic verstaen sal/ hoe dat de gene die herwaerts over gou-
 verneren/ dienen van haren gouvernemente verlaten te worden/ op dat
 de Republikuen moghen verlicht worden/ ende in gheval dat dit niet en
 worde gedaen/ nae dat ick can sien/ hare siekten en comen niet ghesen
 worden/en oock ghewaer worden dat hier geen Christenen en zyn/ maer
 Dupbels/geen dienars Gods noch des Coninck/maer verraders van
 sijn Wet en vanden Coninck) want inder waerheyt het grootste inon-
 venient dat ick vinde om d' Indianen te trecken van d' oorloge tot wyede/
 en de bydelijcke tot kennisse van onsen geloove/ in het coutē ende wyede
 traptement dat de bydelijcke ontfangen vanden Christenen/ waer booz
 sy so gebeten en verandert zyn/ dat sy geen dinck meer haten ende schro-
 men/van den naem vande Christenen/ twelck sy in dit Landt heeten in
 hare tale Fares/twelc is te seggen Dupbels/en sonder twyfel sy hebbē
 redene/want de wercken die sy hier aenstellen/ en zyn van Christenen
 noch van Menschē die redene ghebyupcken/maer Dupbels. Daer upt
cont

Een Bisschop
 schryft aenden
 Coninck den
 20. Mey 1514
 dat hy dese
 stief vaders
 wech neme/ en
 haer een man
 gabs/die haer
 nae de redene
 tractert.

De Provintie van Cartagena.

komt dat d' Indianen siende dese boose wercken / ende generalijck gheene
barmherticheyt / soo wel inde Hoofden als inde Leden / denckende dat de
Christenen sulcken Wet hebben / ende dat haren God en Coninck daer af
auteurs zijn / en te willen arbeypden om haer anders te persuaderen / of de
zee willen upruyten / ende haer stoffe geben om te lachen en spotten met
onze Heere Jesus Christus ende zijn Wet. Ende als de Indianen in de
oorloge sien dit crayement datme die van pepse aendoet / hebben veel lie-
ver te sterben met een repse / dan met vele in het ghelwelt vande Span-
jaerts. Ic weet dit alder onberwulckste Keeser by experientie / hy seyt
noch onder in een Capittel: *Uwe Majest.* heeft hier meer dienaers dan
ghy meent / want hier en is niet een Soldaet van alle dier zijn / die niet en
derf seggē / als hy overlast doet / rooft / verdestruert / dootslaet / ende ver-
braudt de Wasalen van *uwe Majestejt* / om dat sy hem Gout gheven
souden / *uwe Majestejt* dient / allegerende vooz zynen titel / dat *uwe Ma-
jestejt* daer van zijn deel crijcht / ende daerom soude goet zijn alder Chi-
stelijckste Keeser / dat *uwe Majestejt* te kennen gabe eenige Religieuse-
lycke kaffijdinghe / op dat sy niet vooz dienst en nemen / t gene daer Godt
nede misdient is. Dit zijn al formele woorden vanden voozsz Bisschop
van S. Martha / by dewelck men kilaerlijck siet / t gene datmen nu doet
in dat ongheluckich Lant / tegens dat onnoosel volck. Hy heet Indianen
van oorloge / alle de gene die vertrocken zijn / ende haer hebbe kommen sal-
veren / bliende dooz de woorderjen vande Spanjaerts op de bergen / ende
die van vrede zijn de ghene die na ontallijcke moorden van volcke gheset
worden inde voozsz tyamsche ende afgryselijcke dienstbaerheyt / daer
syse ten lesten consumeren ende dooden / gelyck het blijck byde voozse
woorden vanden Bisschop. Ende inder waerheyt hy geeft weynich ghe-
noech te kennen van t gene dat sy lyden / d' Indianen van die Lande ple-
gen te seggen als syse moe maechten met packen te laden / en als sy vielen
en flau worden van arbeypden (want dan stieten syse met boeten / en sloe-
gense met stocken / ende braken haer metten Appel vanden Suerde de
tandē / om dat sy opstaen souden / en voozsgaen sonder adem te scheppen)
gaet henen ghy sijt quaet / ick en kan niet meer / doet my hier ick wil hier
doot blijen / ende dit seggen sy met veel suchyens ende benautheyts van
herten / thoonende groote bangicheyt ende pijnē. Och die kost te kennen
geben van hondert deelen eene / vande afflictien ende ellenden welke dat
onschuldich volck vande onsalighe Spangiaerts verbragen moet / Godt
ghedet den genen te verstaen / die t comen ende behooren te remedieren.

Hoozt het ge-
sicht v an dese
menschen als
sy onder de
packen doot
blijben.

Vande Provintie van Cartagena.

Dese Provintie van Cartagena is meer dan vijftich mylen lee-
gher van sinte Martha / na den Westen / ende daer aen paelt die
van Cenu tot de Zee van Draba toe / welke lichtelijck begry-
pen hondert mylen Zeeantz / ende veel Landts binnen in
waert

Dese Provintie
heeft meer
ten luden dat
al d' ander
geleden hebbe.

Eylant van drievuldicheyt.

waert tot middach. Dese Probitie heeft verwoest gheweest / het volck benaut ende gedoot / vanden jaer 1598 of 99 tot nu toe / ghelyck die van S. Martha / ende daer zijn veel notabel wreetheden / moozden ende rooverijen dooz de Spanjaerts gheschiet / welke ick particulier niet en wil verhalen om kort te maken / ende te vertellen de boosheden die nu in ander plaetsen gheperpetreert worden.

Vanden Zee-cant diemen heet vande Peeren ende van Paria / ende het Eylant vande Drievuldicheyt / of de la Trinidad.

Spanjaerts
tracteren met
de Inwoon-
der / noch boos-
den dien boos-
ren sp haer
kinderen
werch dooz sta-
ben.

Vanden Zee-cant van Paria / tot de Zee van Vencuela uytghe-
stoten / welck mach wesen twee hondert mylen / daer hebben
grootte en notabel destructien geweest / welke de Spangiaerts
ouder dat volck hebben gedaen / haer overvallende / ende leven-
dich nemende soo veert als sp kossen / om te verkoopen vooz slaven / ja me-
nichmael boben de versekerthejdt ende vrientschajpe / welke de Span-
jaerts met haer hadde getracteert / geel geloof houdende noch waerheyt /
daer sp nochtans haer ontfingen in haer hupsen als Vaders en Soonen /
haer ghevende ende dieneude niet al dat sp hadden ende kosten / men en
soude inder waerheyt niet konnen particulierlijck verhalen / hoebanick
ende groot dat geweest hebben de onrechtveerdicheyden / injurien / over-
last ende ellende / die het volck van desen Zee-cant / vande Spangiaerts
heeft ontfangen van het jaer 1510 tot nu. Ick wil alleenlijck twee of drie
stukken seggen / waer dooz men lichtelijck oordeelen sald' ander ontallij-
ke leelijcheyt / welke alle weerdich waren te tormenteren metten byere.

Het volck op
t Lande Drie-
vuldicheyt / ist
woonijste volck
van heel Indi-
en.

Het Eylant vande Drievuldicheyt is veel grooter ende vruchtbaerder
dan Sivilien / ende hangt aen het vast Lant vande zyde van Paria / ende
het volck daer van / is van het beste ende vroomste van syne qualiteyt dat
in Indien is. Daer quam der waerts eenen Hoer in t jaer 1526 met
tsestich of tseventich ordinarise woovers / liet d' Indianen weten dat hy
daer quam om te wonen ende met haerlieden te leben. De Indianen
ontfingense als oft haer bleesch ende zoonen hadden geweest / de Heeren
diendese met ster groote affectie ende blyschap / brachten haer daghelijck
t eten / so datter veel overschoot vooz anderen / want dit is de ghemeyne
maniere van doen / ende liberaliteyt vande Indianen / van allen de nieu-
we werelt / dat sp weter maten veel gheben van als dat de Spangiaerts
van doen hebben / ende al wat sp hebben. Sp maechten haer een houten
huys daer sp al in wonen souden / want de Spangiaerts dat alsoo
wilden datter maer een wesen en soude / niet meer dan om te effectue-
ren het ghene dat sp voozghenomen hadden te doen / t welck sp deden.
Als sp het huys derten met stroo / ende hadde ontrent twee stadien voozt
ghegaen / om dat die van binuen die van kupten niet sien en souden / on-
der

Eylandt van Drievuldicheyt.

der coleur van te willen haestē dat tet hups ter stont volmaert waer dede sy veel volcr in 't woosfz hups/ende sy de yden haer eenige kupten ontret den hupsē met haer wapenen: tegens de ghene die soudēn willen utgaen ende ander binnen: de welcke legghende haer hant aende messen/beginnende d' Indianen te dyeggen/dat sy haer uret roeren en soudēn / of sy soudēse doot slaen/en daer benessens te binden / ende te houwtē ende kerben op de ghene die wech liepen/ eenighe ghewonde die van daer geraecten/ende ander vande plaetse die niet binnen gheweest en hadde/namen haer boghen ende pijlen/ende trocken in een ander hups / om haer te defendēren / daer sy hondert en twee hondert in ginghen / ende delwyl dat sy de poorte beschermēden / staken de Spanjaerts het vper daer nūe/ende verbranden se al levende/en trocken haer met de ghene die sy ghebonden hadden (en mochten sijn inde hondert tachtentich of twee hondert mannen na haer Schip/ende ginghen t' seyl na d' Eplant van S. Juan ende Espannola/ aldaer syse verkochten voor slaven. Op dat selve pas zinde van my in 't Eplant van S. Juan den Capiteyn gherespehēdeert van dese lelijke verraderpe ende woosheyt/hy antwoorde my: gaet hēnē Weere/het is my also bevolen/en men heeft my instructie gegeben/ van weghen der geueer die my gesonden hebben/te weten/als ic hēnē niet en soude konnen ghenemen met oorloghe/dat ic hēnē soude sien te krijghen met vrede / ende inder waerheyt hy sepe de my dat hy in allen zynen leven noyt vader noch moeder ghebonden en hadde / dan in dat Landt/ in regard vande deucht ende het goet/d' welck d' Indiane aldaer hem gedaen hadden. Dit sepe de hy tot synder meerder confusie ende belastinghe van zyn sonden. Dese ghelijcke stucken hebben syer op 't vast Landt ontalliche veel ghedaen / wech nemende in slavernye het volck boven assureantie. Datmen nu besiet wat werken dat dit zyn/ende oft dese Indianen also zyn ghenomen met eenen goeden titel/tot slaven.

Op een ander mael hebben de Broers van S. Dominicus / gheresolvert te gaen prediken en bekeeren het volc dat in duysternisse was om haer zielen te winnen / sonden eenen Religieusen deuchdelijcken en heylighen Theologien/met een Lecken Broeder voor sijn gheselle / om dat hy het Land besien/soude handelen metten volcke / ende plaetse soecken die bequaem ware om een Clooster te maken. De Indianen ontfanghen de voorszeyden Religieusen gelijk oft Engelen hadden gheweest/ende hoordēse met grooter affectie / blyschay ende attentie de propooften die sy op dat pas haer kōsten ghehouden/ meer door teekenen dan door sprake/want sy die niet en wisten / het ghebeurde dat daer een Schip quam als d' ander dat de voorszeyden Religieusen gebrocht hadde/wech was/daer af de Spangiaerts ghebruyckende haer duyvelsche costume van doen/kregghen met bedroch op 't Schip/sonder weten vande Religieusen den Heere van dier plaetsen / die ghenaemt was Don Aloson (oft dat de Religieusen oft ander Spangiaerts hem dien naem ghegheben hadden) want de Indianen hebben gheerne Christenen nauwen/ende ter stont begeren sy datmen haer eenē ghebe/ooch eer sy yet weten om ghedoopt te

De Broer van S. Dominicus prediken ende hebben goet ghehoor/daer na kōnen de Spangiaerts toezamen ende verberck alle.

Vande Eylanden Mucaios.

moghen worden / met sijn huys vrouwe / ende secker ander personen tot
 seventhien toe / haer wijs maeckende dat syse daer feesteren souden. Haer
 betrouwen was dat de Religieusen opt Lant bleven / ende dat de Span-
 gaerts om harent wille / haer niet misdoen en souden / want sonder dat
 en souden sy haer niet gheloofst hebben. Soo vroech als sy int Schip wa-
 ren / trocken de Spaenjaerts de seplen op / ende voeren nae het Eylant
 Espannola / daer syse verkochten booz slaven / siende het volck dat haer
 Heeren ende Vrouwen wech waren / quammen totte Religieusen ende wil-
 dense dootslaen. De Zoers siende dese groote boofheyt / waren soo ver-
 slagghen en droeve / dat sy gheerne ghestorven hadden / ende het is te ghe-
 looven dat sy liever haer leven ghegheben souden hebben / dan dat sulcke
 onrechtveerdicheyt gheschieden soude / bysonder dat daer dooz belet wer-
 de / dat sy nimmermeer en souden willen hoorzen oft gheloooven het woort
 Gods / sy stellten te weden het best dat sy kosten / ende seyden dat sy
 mette eersten Scheype dat daer booz by varen soude / schryben souden nae
 het Eylant Espannola / ende sy maechen souden dat sy haren Heere niet
 zyn geselschajp wederom krygghen souden. God gaf dat daer ter stont een
 Schip quam / tot meerder confirmatie vande verdoemnisse vande Gou-
 verneurs / daer mede sy schreven aende Religieusen van Espannola / daer
 mede sy roepen / protesteren / een / ende veel repsen / maer de Auditeurs en
 wilden haer noyt Justitie doen / want onder haer selve warender afuyt-
 gedept. De twee Religieusen die den Indianen beloofst hadden dat hare
 Heere niet alle d'ander binnen vier maenden komen soude / siende dat sy
 noch in vier noch in acht maenden niet en quammen / bereyden haer om te
 sterben / ende te gheben haer leven den ghenen die sy't geoffert hadden /
 eer sy de repse aennamen / ende alsoo wreecten sy haer / de boozschreven
 Religieusen dootslaende / te rechte al waren sy onnossel / so achten sy / datse
 vande boozseyde verraderige oorzake hadden ghelweest / ende om dat sy sa-
 gghen dattet niet en gheschiede / soo sy beloofst hadden / dat haeren Heere
 binnen vier maenden wederom comen soude / oock soo en wisten sy op dat
 pas niet / noch en wetent noch niet datter differentie was tusschen de Re-
 ligieusen en de Spanjaerts / Tyrannen / moorders ende roovers van al
 dat Lant. De salighe Religieusen leden onrechtveerdelijck / om welke
 onrechtveerdicheyt sy sonder twijfel / achtervolgende onsen gelooue / zyn
 warachtige Martelaers / ende regneren nu met Godt inden Hemel / wel
 gheluckich ende salich. Nademael sy daer ginghen om ghehoorzaem te
 zyn / ende hadde goede intentie om te Brecken ende verbreyden het heyl-
 lich Euangelië / ende te winnen de zielen / ende lyden allen arbeyt ende
 doot / diemen haer aendoen soude / om den ghecrupsten Jesus wille.

Sy warden de
 sijnicken
 dootslaen /
 siende dat sy
 haer Spaer-
 jaerts soo be-
 droegen waren.

Den Marteur
 as gheruyghe
 van s. Mel-
 ceusen alsoo
 gingebycht.

Op eenen anderen tijdt / om de groote tyranie ende boose daden vande
 boose Christenen / sloegen de Indianen doot twee ander Religieusen / ee-
 nen van S. Dominicus / ende eenen van S. Franciscus / daer ick ghe-
 tuyghe af ben / want ick ghelijcke doot gestorven soude hebben / maer dooz
 Godts miracule ick tselve ontquam. Daer waer ghenoech af te seggen
 om te doen schreunen de menschen / regards nemende op de swachheyt
ende

Vande Eylanden Lucayos.

ende afsgrijfelickheydt vande saecke/maer alsoo te lanck is / en wil ick hier niet setten/ het sal zijnen tijt hebben / ende inden dach des oordeels als Godt wrecken sal alsulcken afsgrijfelicke ende abominable overlasten als in Indien doen de gheue die den naem van Christenen hebben/ sal't al openbaer zijn.

Noch eens inde Provintien Al Cabo de Lacordera was een Vlecke daer den Heere af hiete Vigoroto (eyghen naem vanden persoon/ oft gemeyn met alle de Heeren vander plaetsen) hy was so goedt/ ende zijn volck soo deuchdelijck/ dat alle de Spanjaerts die daer te Schepe quamen/ vonden daer om haer te ververschen/ t'eten/ ruste en alle troost ende labenisse/ hy verlost en veel vander doot die quamen ghebloden van ander Landen/ daer sy ghewelt/ veel tyrannigen ende quaets gedaen hadden/ die tyrannen doot waren van honger/ verquichte hy/ en soude ghesont nae het Eplant vande Perlen/ daer een Christen wooninghe was. Hy hadde se moghen dooden/ sonder dat yemant eenige suspicie op hem soude gehadt hebben/ ende hy en deet niet. In somma de Christenen hieten dit volck van Vigoroto/ het ghemeyn logement ende huys van haer allen. Een en onsaligen Tyran gheraechte daer te comen roven met een Schip (so sy meyn den so wel versekert te zijn) en noode veel volck op sijn Schip te comen/ so sy plegghen te gaen op d'ander / ende haer te betrouwen / zynde daer in ghekomen veel Mans/ Vrouwen en Kinderen/ hy seide terstont wech nae het Eplant van S. Juan/ daer hyse al vercocht voor slaven/ te ginch hem nae/ ende sach den voorsz Tyran/ ende ick wist het gheue dat hy gedaen hadde. Hy liet de gautsche Vlecke verdestruert / dwelck alle de Spaensche tyrannen die lanck die Zeerant roofden / mis haechde / ende abomineerden dit groudwelck sept / om dat sy verloren het gemack ende Herberghe die sy daer plegghen te hebben/ al oft sy in haer huys gheweest hadden. Ick laet te seggen veel uytnemende groote boos heyt ende afsgrijpelicke seften/ welcke op deser manieren inde voorsz Landen zy gepetreeert geweest. Sy hebben van dien Zeerant die seer gepeupleert was ghebrocht inde Eplanden Espannola ende S. Juan/ meer dan twee milhoenen zielen die sy al gherooft hadden / welcke oock inde voorsz Eplanden sy ghedoot hebben / jaghende die inde Wijnen en anderen arbeyt/ boven die menichte die daer (soo boven staet) was. Het is een groote beernisse en hertzhinghe om te sien de voorsz Zeerant/ die so vuytbarren Lant hadde/ t'eenemael verwoest ende ydel van volck. Het is geverificeert dat sy minner meer Schip en byngen/ met gheroofde Indianen (so geseyt is) sy en woypen doot inde Zee het dervendeel vande gheue die sper in strecken / mette gene die sy dooden op 't Lant om haer te vangen/ de oorsaecke is/ om dat sy willende tot hare eynde ende intentie comen/ veel volck moeten hebben om meer ghelts te maken/ ende sy en nemen geen victalie noch Water mede/ dan luttel om dat de Tyrannen die haer sreeders qualificeren/ geen en cost doen en souden / daer en is nauw ghenoech voor de Spanjaerts die op 't Schip gaen om te rooven / ende isser ghebreck voor de arme Indianen / en daerom sterbense van honger

De Cabo da
Corden
woont in een
Wlecker den
Heere Vigoro-
to/ seer herber-
gich/ doen de
Spanjaert
veel goers/
het welck hem
quack ghe-
loant wort.

Vande cylanden Lucaios.

Nota.

ende dooft/ ende daer en is anders gheen remedien dan ober boort te werpen. **I**nder waerhejdt my heeft eenen persoon vanden gheselschaype verbrocken / hoe datter een Schip was d'welck van de Eylanden de los Lucayos (daer oock seer groote ellende geweest is) tot het Eylant Espanola (t welck zijn seftich oft seventich mylen) sonder seylsteek en Zeevaerte/alleenlyck host af komen/ op het volghen tusschen de doode lichamen/ die upten Schepe inde Zee gewoypen synde/derwaerts dreyden/ende het Schip leyden.

Het hert soude eenen mensch/ die renich teercken van barmhertichejdt heeft/breken/als hyse sach upten schepe komen aen het Lant daer sy wesen wilden/naecht ende hongericly/hoe sy vallen in onmacht van hunger/ kinderen/Ouders/Wannen en Vrouwen/daer na/hoe dat sy als Lammeren ghescheyden worden van malkanderen/de Vaders van de kinderen/de Vrouwen vande Mans / wordende in kudden thien oft twintich by een ghestelt/men woypet het lot om/ten eynde de onsalige sreeders/de welcke sijn de ghene die in leggen om de Schepen te reeden/ende de Tyrannische Koovers/die d'Indianen gaen halen en rooven in haer huys/betaelt mogen worden/als het lot bait op eenen hoop daer eenigen ouden oft krankken mensch onder is/van seyt den Tyran die t raect/geeft desen ouden de duppel waerom geeft ghy en my/om dat icken begrave soude? Waer toe desen krankken/om dat icken doen meesteren soude? Datmen hier dan nu besien mach hoe de Spangiaerts de Indianen achten / ende oft sy volbzenghen het Ghebodt Gods/belanghende de liefde van spuen naesten/daer aen hanght de Wet ende de Propheten.

De tyrannie die de Spangiaerts gebruypten tegens de Indianen in't visschen vande Perlen/ is een vande wyede ende verdoemde dinghen die inde werelt mogen sijn. Daer en is opter werelt geē hellsch en desperaet leben dat hier mede mach geleen worden / hoewel dat het werken inde goudse Mynen is in zyn respect heel swaer ende quaet / sy settense inde zee/drie/ vier en vijf ellen diep / van smorghens vroech tot dat de Sonne onder gaet / sy sijn altyt onder het water swimnende / sonder asem te scheppen/en uyttreckende de Oesteren daer de Peerle in wassen. Sy comen op met een netken/welck sy vol hebben/ ende om haer te verblafen/daer terstont eenen spaenschen Hencker is in een schuytken / ende verstoepen sy met rusten/hy slaetse met bypsten/ en neemtse metten hayt en woypse in't water/om dat sy wederom souden gaen visschen/haer spijse is visch/ van dien die Perlen hebben/ ende Pantaciba/ende eenich mays (welck het Broot van dien Lande is) de een van seer luttel substantie/ende de ander seer pijnlyck om maecken/daer sy minnermeer haer af en versaden/de Bedden die sy haer snachts gheven/zijn dat sye inde Boeyen werpen oytten vloet / om dat sy niet wech loopen en souden. Sy verbyncken dickmael inde Zee / als sy de Peerlen visschen / ende en komen niet meer boden (want zy worden vande Tiburones ende Maragos / welck zijn twee soorten van seer wyede Zee-beesten / die eenen mensch teernmael inflocken / dooden en eten. Datmen hier besiet oft de Span

Aserbure
kende om de
Peerlen te
visschen woypen
dichtwils
der sine vande
Zeebeesten
Tiburones en
Maragos.

Vande Riviere Pari.

Spangiaerts die met desen Handel van Peerlen in deser manieren om-
gaen/achter volgen de Gheboden Godts / belanghende de liefde vanden
naesten / settende in perijckel van de doot / de lichamen ende zielen (ghe-
mercht sy sterben sonder gheloobe ende Sacramenten) van haren uae-
sten/om hare eyghen begeerte wille/mitsgaders oock doende den armen
menschen sulcken afgrijpselijken leven aen / tot dat syse vernielen ende
consumeren in korte daghen. Want het en is niet meughelijck dat een
mensche langhe onder het water sonder asem te scheppen/leven kan/by-
sonder want de continuele kouwe vanden water/penet teert se ende door-
loopse/ende daerom ghemepulijck sterben sy/al bloedt woypende uptten
monde/om de engicheyt vande borste / welke komt om dat sy soo langhe
ende continuelijck sonder asem te hernemen zijn/ ende van carter ganc/dē
welcken rouwe koufeert/ het hayz verandert zijnde van natueren swart
verbrandt / ende wozt ghelijck Zee-wolven hayz/ ende het salnitre loopt
upt haer schouderen. Inder voeghen dat niet anders dan monstren on-
der menschen ghedaente/oft wel van ander specte schijnen te zijn. In de-
sen onverdyaerlijcken arbeet oft om beter te seggē/helsch exercitie/con-
sumeerden sy alle de Indianen/ die inde Eplanden Lucayos waren / als
de Spangiaerts dese Coopmanschappen begosten te doen/elck enen golt
50 ende 100 Castellane/want die van Lucayos zijn groote swemmers/
en sy vercochtense oopenbaerlijck/niet tegensaende dat verboden was/sel-
ve vande justitie/hoewel op d' ander syde onrechtveerdig. Sy hebbe daer
oor geboot vele ander sonder getal/van anderen Probinctien en gewesten.

Vande Riviere Pari.

L Ancx de Probinctie Pari/loopt d' Lant opwaerts een Ribier ghe-
heeten Paripari/meer dan twee hondert mylen/daerop ginc eenen
hoosen Tyan veel myle/in het jaer 1529 met 400 Mans/en dede
uytmenelike groote moorden/levendich verbrandende / ende met-
ten messe vernielende ontallijck onnoosele lieden/die in haren huyse ende
Wlecken waren/sonder yemandt quaet te doen / ende sonder achterdene-
ken/ende sy lietse tot aschen verbranden/verflagen/ ende wech gheblo-
den groote quantitep van plaetse ende volcke / ende sy sturf een quade
doot/en sijn Armye verstrorde. Maer daer succedeerde in het woorschre-
ven quaet ende tyrannie/ander Tyanen / ende noch hedendaeghs gaen
sy daer lancks verdestrueren/ moorden ende ter Hellen jagghen de Zielen
die de Zone Godts verlost heeft met sijn dierbaer Bloet.

Den vanden
Tyan ghe-
doot/dē ande
komt weder
nde plaetse.

Van het Rijck van Venecuela.

I N't jaer 1526. door bedroch en schadelijcke persuasien / daermen den
Coninck onsen Heere mede verabusseerde / soomen alrijdt heeft gear-
bept

Van het Rijk van Venecuëla.

beeft hem de waerheyt te bedecken / belanghende de schade ende verlies /
 d' welck Godt de zielen / ende sijnen staet in Indien geleden hebben / gaf
 zijn Majesteyt / ende gunde een Rijk veel grooter dan heel Spangien /
 te weten: Venecuëla / t' samen metten Gouvernemente ende geheele Ju-
 risdicctie / sekere Coopmans van Duytschland / onder seecker verdach-
 datmen met haer maechte. Dese / met drie hondert Mannen oft meer in
 dat Lant ghekomen zijnde / vonden het volck niet anders dan seer sacht-
 moedighe ende tanne Schapen / ghelijck ende noch veel meer als alle
 d' ander diemen pleghen te binden eer de Spaenjaerts haer schade deden
 in alle canten van Indien. Sy quamen onder haer met grooter wreet-
 heyt / sonder comparatie / dat gheen ander Czari vande gene die wy ge-
 seft hebben / opt en dede / ende met meerder onredelijckheyt ende raserupe /
 dan oft sy hadden seer wreede Tigren / rasende Wolven / ende Leeuwen
 gelweest. Want sy met grooter begeerte ende rasende blintheyt van grie-
 richheit / ende met meer uytgelesen manieren ende vernuft om te hebben
 ende te rooven Gout ende Silber / dan alle de voorgaende (achterlatende
 alle vreesse Gods / ende des Coninc / ende schaemte des volcks) vergeten
 hebbende dat sy sterffelijcke menschen waren / ende des te meer om dat
 sy meer liberteyts hadden (sy hebbende alle de jurisdicctie vanden Lande)
 hebben verwoest / verdestruuert ende uytgeroert (dese vleschelijcke duy-
 velen) meer dan vier hondert mylen Lants / seer vruchtbaer ende geluc-
 kich / en daer in begrepen zijn wonderbare Provintien / Dalen van heer-
 rich mylen / seer lustige Landen / seer groote bewoonde plaetsen / seer rijk
 van volck ende Gout. Sy hebben ghedoodt ende t' eenemaal verscheurt
 groote ende diverse Natien / veel talen te niet ghedaen / niet hebbende
 ghelaten eenighe personen diese spreken / ten sy dat het eenighe zijn / die
 ghebloden zijn inde holen ende cuplen in 't diepste vande aerde / bluchten-
 de vooz alsulcken vrenden ende pestilentieusen Mensch. Sy hebben meer
 ghedoodt ende verniet ende ter hellen ghesonden van dese onnoosele ge-
 neratie / door vzeende diverse ende nieuwe maniere van wreede boos-
 heyt ende ongoddelijckheydt (soo ick ghehoore) van vier of vijf Milli-
 oenen zielen / ende noch heden daeghs en houden sy niet op vande ontal-
 lijcke ende uytnemende groote onrechtveerdicheden / overlafte ende ver-
 driet die sy gedaen hebben / ende noch doen / wil icker drie of vier vertel-
 len / daer sy men mach oordeelen 't ghene dat wy hier boven segghen dat
 sy ghedaen hebben.

It is niet sam-
 mer dat soo
 vruchtbaer
 Lande verloo-
 ren gaet

Sy vinghen den oppersten Heere vande gantsche Provintie / sonder
 eenighe oorsake / alleenlijck om Gout te hebben / ende ynnichden hem / hy
 vont raet om hem te ontbinden / ende liep wech in 't geberchte / sy beroer-
 de ende verbaerde het volck / d' welck vluchte inde Bergghen / ende uyt-
 wegghen. De Spajaerts vinden middel daer op ende in te gheraken
 ende deden daer wreede moorden / ende alle die sy het leven behielden /
 verkochten sy in 't openbaer vooz slaven. In veel Provintien ende alom
 daer sy quamen eer sy den oppersten Heere ghevanghen hadden / ginck
 het volck haer te ghevoete / zinghende ende dansende ende met vele pre-
 senten

senten van gout in grooter quanteyt. De bealinge die sy haer deden/ was om het Lant te doen verschicken) dat syse deden mer ten sweerde vernielen. Een comende opte voorszeyde maniere het volck hem ontfangē/ dē duytschen Tyan dede groote menichte van volck setten in een groot stropen Hups/ ende al in stucken houten/ ende also boven int Hups eenen grooten balk laech/ daer op veel volcks gheschommen was/ om de bloetighe handen ende Sweerden van afsulcken Menschen oft Beesten sonder verinhericheyt te ontgaen/ deseu helschen Mensch beval in het Hups het byer te steken/ haer sy/ al dier in waren/ verbanden. Hierom verliet al het gantsche volck opt gheberchte/ daer sy haer weynen te salberē.

Sy quamen in een ander groote Prohibitie/ palende aen die van sake Marha/ sy bonden de Indianen in hare Hupsen ende Steden pepselich en onledich in haer werck. Sy waren langen tijt by haer/ etende haren cost/ en de Indianen t'ende al oft sy haer het leuen ende salicheyt souden gegeuen hebben/ sy verzoegen hare continuele bedrinkinge en ordinarische impozumiteyt/ die intolerabel zijn/ doch so eet een slockaert van eenen Spangiaert in eenen dach meer/ dan oy een maent een hupsjesin van die Indianen. Winnen middelen tijt gaben sy haer wt goeden wille groote sonne van Gouts/ met ander ontallich veel goets dat sy haer deden. Ten eynde/ als de Tyanen wilden vertrecken/ dachten zy by dese maniere de Hups huere ende kosten te betalen. Den duytschen Tyan Gouverneur/ (en ooc so wy geloben Hecstrig) want hy geen Huisse en hoozde/ noch en lietse veel ander hooz/ met ander inticte van Lutheranen/ diemen aē hem speurde/ beval datme alle de Indianen met hare Vrouwen ende Kinderen diemen soude konnen achter-halen/ vangen soude/ ende huy setten in een groote plaetsē oft plecthe die rontom met staken besloten was/ ende tot dien eynde gemaeckt was/ ende dede haer weten/ dat al de gene die daer souden willen wt komen ende byz zijn/ dat sy haer souden moeten rantsoenen/ ten wille vanden ourechtveerdigen Gouverneur/ gebede so veel Gouts vooz hare personen/ ende so veel vooz haer hupsen/ ende elck kind/ ende om haer meer te byngen/ verboot datmen haer niet t'eten en soude geuen/ tot dat sy het voorsz. gout oy byochten. Veel souden tot hare hupsen om gout/ en loste haer so sy best konden/ sy onthondense ende lieten se gaen na haer werck ende hupsen om t'eten/ den Tyan sont seker Spatsche rovers en dieken/ die wederom te armo gerantsoeneerde Indianen vangen soude/ ende byzengense wederom daer sy te vozen geweest hadden/ sy wunichdese niet honger en dorst tot dat sy haer noch eens loste. Daer wasser veel die twee of drie reysen gevangen en gerantsoeneert waren. Andere die niet en vermochten/ noch so veel en hadden/ want sy haer al het Gout dat sy wisten ghegheben hadden/ liet sy inde voorszeyden besloten plaetsē/ tot dat sy daer alle van grooten hongher stozden.

Van dier daet het sy verlorē/ verwoest ende sonder volc/ een Prohibitie die seer rijk van volck en gout was/ en heeft een dael of Dalepe van vortich wipen/ en daer in verbande sy een Wicke van dursent hupsen. Deseu helschen Tyan nam vooz hē te gaē hinnenwaerte int Lant/ om daer lant te ontdekken de helle van Peru. Tot dese ongeluckige reyse leyde sy so veel ontalliche Indianen als sy cost/ geladē met gewicht van drie ende vier Krovas (een

Hy Antse hi
enen Tyan
ende konnen
sonder haer te
rantsoenen
mer wt ko-
men.

Vant Landt Venecuela.

De pachten
niet te comen
bzagen/ in d'e
haer den gals
af.

rouw is 25 pont) en geschakelt in ketenen/ als yemant haer ruste of slau wert
van honger/arbeyt ende weechheyt/ so siebe so hem terstont het Hoofd af/ bo-
van aen de hant vande ketene/om niet te toeben tot dat d'anderen die wyte-
waerts gingen ontschakelt souden zijn/ ende het Hoofd viel op d'e'en spde/ en
het Lichaem op d'ander/ en beyden zijnen last op d'ander. Te seggen des Pro-
vintier die hy verwoeste/ de steden ende plaetsen die hy verzaende/ waren
meest al stroyen d'upsen/ her volck dat hy vermoorde/ de woertheiden die hy
in particuliere moorwerpen op desen werck dede/ en is geen dinc dat geloof-
selich is/ nochtans ist verschickelijck ende warachtich.

Daer na waren lanx de wech ander Tyrannen comende van Venecuela/
en ander van S. Martha/ met gelijcke heplige meyninge van t'ontdecken dat
heplich gouben huys van Deren/ en vonden al het Lant meer dan twee hon-
dert mylen lanx so verbrant/ verwoest en verlaten (zijnde te vozen geweest
seer gepupleert ende geluchich soo gheseyt is) dat so selue/ hoe wel so oock
weede tyrannen waren/haer verwonderde ende verschickte/ zicnde de voets-
stappen daer hy lanx gegaen hadde/ van alsdichen ianner.

Al dese dingen zijn getoont met veel getuygen by den Fiskael van de Raet
van Indien/ en den soon berust inden voorschreven Raet/ ende nochtans en
verzaende de Raet noyt yemant levendich van alle dese schendelicke tyrannē/
ende het en heeft niet te beduyden datter getoont is in respect van het groot
janner en quaet dat zy aengerecht hebben/ want alle d'Officiers vande Ju-
stitie/ die tot noch toe in Indien zijn geweest/ deure haer groote en doodelijcke
blintheit en hebben haer niet voorder geoccupeert om t'examinerē de delectē/
oberlast ende moorden/ welke de Tyrannen van Indien hebbe gedaen/ ende
noch doen/ dan alleenlick vooz so veel als sy seggē/ om dat die en die Indianē
heeft overballen/ heeft de Koninck so veel dysent Castillanen intomeus ver-
lozen/ en dat te bewissen/ luttel toons/ ende die confusie ende generael is haer
gendoech/ en oock en weten zijt niet te verificeren noch te doen so sy behoozen/
want dede zy het gene dat zy vooz God en den Koninck schuldic zijn te doe/
so souden behinde dat de voorschreven Duryische Tyrannē meer dan vyte Mil-
lionē Castillanē gouts de Koninc gestelē hebben/ want t'Lant van Vene-
cuela niet d'ander meer dat sy hebbe verwoest/ bedorbe en volckloos gemaect/
is mer dan over 400. mylen (so gesept is) is het rijkste en meest prosperende
Lant van Court/ en was volder van volck/ als inde werelt mach wese/ ende
so hebben hem meer rente ende verloop belet ende doen verlozen gaen/ die de
Coningen van Spangien daer gehat souden hebbe/ twelck 16 jaren gelede
is/ dat de Tyrannen/ branden van Godt en vanden Coninck daer begoste te
verdestrueren meer dan twee Milloenen/ en dese schade sal tot t'ende des
werelts nemmenmer comen verhaelt worden/ ten waer dat Godt door mi-
raculen so veel milloenen doode zieleu dede verpsen.

De weechheyt
van desen
doet vele ziele
ser hellen gaē.

Dit zijn de tijdelicke schade vande Coninck/ nu waer oock goet datme con-
siderere hoe groot en veel dat zijn de schade/ onreer/ blasphemie/ schade/ welke
Godt en zijn Wet zijn aengebā/ en waer mede dat so ontalliche menichte van
zielen/ welc want t'inde Helle om de begeerte en weechheyt van dese tyranni-
sche animalen ofte Millemanen/ gerecompenseert fullē wordē. Hier mede alleē
wil ick hare onsalicheyt en weechheyt beslupte/ dat vā dat sy int Lant quamē
tot nu

tot nu toe/te weten dese sesshien jaren/ sy veel Scheyt geladē met Indianē/
gesonden hebbe te verroopen voor slavē/inde Eylanden van S. Martha/Es-
pamola/Hanacra/S. Juan/al meer dan een millioen/en noch hedrusdarchys
1542. sepndē/siende en gevepente de Conincklycke ardentie vā Espamola/
ja favoriserende/ gelijc sy doen alle ander oneyndelijke tyrannen en schadē/
welcke op de custe van het vast Land (d'welck is meer dā vier hondert myle/
hebberde Venecuēla en S. Martha geweest/ en noch zijnde onder hare juris-
dictie) zijn gedaen geweest/en hadden conaen beletten en remedieren/daer en
is geen ander oorsake geweest om dese Indianē in slavernye te brengen/ dan
alleenlijck den boosen/blinden en verherdē wil/om te voldoen de onbesaende
begeerlichert van gelt vande voosende wtnemende gierige Tyrannē/gelijck
alle d'ander alcht in alle Indien hebbe gedaen/nemende de tannne Lamnes-
ren ende Schayen wt hare huysen/ met hare Vrouwen ende kinderen/ op
de voosende wyede ende schandelijcke maniere/ ende doende haer het Co-
ninc pfer aen/ om voor Slaven vercocht te worden.

Wat desen
hoop meer
dan een mil-
ioen zielen
verboert.

Wande Provincien vande vastē Lande/ lancx het ghewest datmen hiet Florida.

In dese Provincien zijn geweest in diversche tyden van het Jaer 1510. of
11. d'ie tyrannē/ om de wercken te doen die d'ander en de twee van haer
in ander gewesten van Indien gedaē hebbe/om tot staten/ die met hare
verdinste niet geproportioneert en zijn te gerake/ door het bloet en ver-
lies van haer naesten/en alle d'ie zijn sy een quade doot gestorven met ruine
van hare personen en huysen/die sy hier voornaels geminert hadde van het
bloet vanden menschen/so ick getuyge ben van alle dese d'ie/ en hare memozie
is upgeroep vande bodem des Vertrijcx/ als oft sy noyt geleest en hadden/sy
liete het Land vol schandaels/infamie en grouwel van hare naem/met eenige
moorde die sy dedē/maer niet veel/want God verfloeghe eer sy meer misdedē/
want sy hadde wtgesteld tot daer toe haer te castpen/om al dat quaet dat ick
ge sien hebbe/dat sy in ander deele van Indien geperpetreert hadde. Dē vier-
de Tyrannē was nu lesmael daer int jaer 1538. wel opgerust/en het is d'ie jaer
gelede datmen van hem niet en weet/ende dat hy niet te voorschijne en comt.

Dese Tyrannē
nen op Flori-
da van Godt
ghelraft.

Wp wetē voos seker dat hy terstont verbloeven/want hy met zijn geselschaps
in dese d'ie jaren veel volcx verdestruert heeft/so verre hy eenich volck/daer
hy quam/vont.Want hy is een vande nobelste en gepermeteerste/en vande
de ghene die meer schade/ quaet ende destructien van veel Provincien ende
Rijcken met zijn ghesellen ghedaen heeft/maer wy gelooven meer dat Godt
hem het eynde/dat hy anderen gaf/ oock ghegheben heeft.

D'ie of vier jaer na dat het voorgaende geschieden was/ quamen wt het
vooscheyden Land Florida/de reste vande tyrannen/die met de vooscheyden
grootsten Tyrannē/die so doot gelatē hadde/geweist hadden/vande welcke wy
wissen de ongehoorde wyetheden en woosheden/die aldaer/bsonder als leefte
d'ie vooscheyde Tyrannē en na zijn doot/ de onmenschelijke menschē onder dat
onnosel en utemant misdoende volck dedē. Op dat niet onwaerachtich volck
en soude/tegene dat ick hier te vooren hadde geradē/en zijn so veel die dē regel/
de

De seke
w:recht.

Vant Landt Florida.

die wy int bogtesel selben/ affincerden/ dat hoe zy verdat gingen ont-
doeken/ verjaghen ende verberben landen ende Landt/ soo veel notabelker
wzeetheden ende boosheden tegens Godt ende haeren naesten bedreuen zijn/
ja het walcht ons langhier te vertrecken soo veel ende so afgryselijke/ grou-
welijcke ende blebige seften/ niet van menschen/ maer van wilde Dieren/
ende daerom en wil ick niet meer dan dese nabolgende vertellen:

Sy vonden groote Wlecken van volcke seer listpost/ wijs/politic/ ende
ghereguleert/ daer onder deden sy groote mooyt (soo sy plegghen) om haer te
herschicken. Sy affligeerden se ende dooken se met packen ende lasten te doen
draghen/ gheschicken de Beesten doot/ alffer yemant ruste of slau wert/ om
d'ander die vooz waren vande ketenen daer sy in ghelept werden/ niet ont-
doen en souden sy snoden hem het Hooft aenden hals af ende het lichaem viel
op d'een zyde/ ende het hooft op d'ander/ gelijk wy dat noch elbers geschiet
te zyne/ kowen hebben gheseyt. Ghecomen zijnde in een stadt daer sy met
wijtschappe ontfanghen werden/ ende daerinnen haer ghenoech te eten gaff
ende meer dan 600 Indianen/ om als muylen haer packen te draghen/ ende
tot dienst vande Heerden/ ende de Tyrannen van haer verbrocken zijnde/
quada wederom eenen Capiteyn/ Maechshap vanden grootsten Tyran/
daer sy gheen achterdencken en hadden/ ende doosliep met zijn Lancis den
Deer ende Coninck van dier plaerse/ ende bedreef meer ander wzeetheden.
In een ander groote Wlecke om dat haer bochte dat het volck daer meer booz-
haer sach om de leelike ende afgryselijcke wercken die sy van haer ghehoort
hadden/ vermoogden niet den sweerde ende lancie/ cleyn en groot/ kinderen/
Ouders/ ondersaten ende Heeren/ sy en vergaben niemant. Men groote me-
nichte van volcke / ende bysonder een meer dan 200. tsamen (sonnen
seft) die sy deden roepen van seker plaerse/ oft wel dat sy van selfs quamen
bede de boosst. opperste Tyran affsinden de neuse mette lippen/ tatte haerders
toe/ latende haer aensicht also gheschozen/ ende met de pyne ende beschaemt-
heyt souden se al bloepende de tydinghe dragghen/ vande wercken ende mi-
raculen welcke dese ghedoopte Predicanten vanden heylighen gheloove dede-
den. Datmen oordeele wat liefde dat het volck/ twelck so getracteert is/ den
Christenen dragghen sal/ ende hoe dat sy ghelooven sullen/ dat Godt (die sy
hebben) goet ende rechtveerdich is/ ende de Wet ende Weligie die sy helpden/
ende daer van sy haer beroemen/ supber ende sonder Wlecke. De boosheyt
die sy daer deden/ dese onsalighe menschen ende verloozen Soonen/ is boe-
ven water groot ende breeyt/ ende alsoo sturf den onsalighen Capiteyn son-
der Siechte/ ende wy en twiselen niet/ regard nemonde op zijn groote mis-
daden/ sy en zy begraven inde Welle/ ist sake dat Godt maghdelich hem niet
secretelijck en versach nae zijn Godelijcke vermherticheyt/ ende niet nae zyn
nen verdiensten.

In sijste de
neuse/ lippen/
ende haert af/
tot verschijde
kwaeghe van
vander.

Wande

Wande Kibier de la Plata oft Silber.

Vanden jare 1522 oft 23 af zijn drie of vier Capiteynen ghegaen tot den Kibier de la Plata, daer groote Rijcken ende Provintien zijn/ ende seer difpofit ende redelijck volck. Wy weten int generael/ dat sy ghedoot hebben ende schade ghedaen/ belanghende het particulier/ soo't niet en doet ten propoofte van het gene dat wy nu meer tracteren van d'Indien/ wy en weten niet notabels te seggen/ wy en twifelen noch tans niet sy en hebben gedaen ende doen die selve wercken die oy d'ander plaetsen zijn ghedaen/ ende daghelijck ghedaen worden/ want het zijn de selve Spangiaerts/ ende onder haer isser die haer ghebonden hebben in ander plaetsen/ ende doch dat sy daer gaen om rijck ende groote Weeren/ ghelijck d'ander doen/ te worden/ ende dat is onmogelijck dat tselve zijn can sonder verder sseuisse/ mooyderie/ rooverie ende vernaderinge van d'Indianen/ achtervolghende de maniere van doen/ ende boofse weghen/ die sy ghelijck d'ander helen ende ingingen. Na dat wy het wooysepe geschieden hadden/ vernamen wy wooywaer dat sy hebben verdestruert ende verwoest veel groote Provintien ende Rijcken van dat Lant/ doende selsame mooyderpen ende wyretheden onder dat ongheluckich volck/ daer mede sy haer uytteken gelijck d'ander/ ende meer dan d'ander/ want sy hebben beter mogen doen/ om dat sy verder van Spangiaerts waren/ ende sy hebben gheleest sonder milder regel ende Justitie (hoe wel dat nergens in Indien eenighe was/ soo wel schijnt hy dat boven verhaelt is.) Onder ander ontalliche boofse stucken heeft men inden Raet van Indien de navolghende ghelesen.

Seheren Cyran Gouverneur zijnde/ beval eenighe van zynen Volcke dat sy haer konden transporteren tot sehere Wleken/ ende so verre volck. Haer niet t'eten en gaf/ dat syse dootlaen souden. Dit krachtte van dien spgtinghen/ ende want d'Indianen meer door vrese van haer vbanden sien/ wooy haer vluchten/ dan door saute van mildicheyt dat niet en wilden ghen/ so sloegen syer over 5000. doot. Item seker ghetal van volcke van pepse/ dat sy by ghevat hadden doen roepen/ guamen haer setten in haer handen/ ende presentieren tot harendienst/ ende want sy soo vzoech niet en guamen/ oft dat die Spangiaerts/ so sy plegghen ende de ghemepue costumme is/ wilden haer verbaren. Ende de Gouverneur beval dat men se al in handen van d'ander Indianen/ haer vbanden/ overleveren souden/ sy haben schreyende ende roepende/ dat syse selver doot souden slaen/ ende haer vbanden niet gheben/ ende niet willende het hups daer sy in waren/ verlasten/ werden al verinoozt/ roepende ende seggende: Wy komen om u te dienen in pepse/ ende ghy doot ons/ onse bloedt blijbe in de mueren in getuygenisse van onse onrechtveerdige doot ende uwe wyretheyt/ dit was wooywaer een notabel seyt/ weerdich om te considereren/ ende meer ander ont te beclaghen.

Hy comen de
Spangiaerts
te dienste/ en
eventwel wooy
den sy haer
vbanden oet
gheleest.

Nota.

Afbeeldinghe vande Spaensche Tyrannyc.



DE groote Keyser van verscheyden vremde Rijcken
Liet met geck'lijck geweer, zijn onversochttheyt blijcken;
Teghen verysert Volck, stelt hy een naackten hoop,
Dus bleef zijn hoocheyt daar ghevanghen inde loop.
Voor vier, vyfthien Millioen heeft willich hy gegeven,
Om so te houden dat so seer gewenschte leven:
Als Atabaliba, sich selven hadd' verpant,
Wiert hy vant trouw'loos volck verwozricht en verbrant.

Vande groote Rijken ende Pro- vintien van Peru.

In Jaer 1531. was een ander groote Oorlogh met seker volck in besche-
ken van Peru/ aldaer in comende metten titel/ inrentie en begunstien van
allen d'ander voorsz. gaende (want hyt was ee vande gene die hem meest en
laatste hadde geexerciteert in allen de wycheiden en jaeren die opt vast
Lant van het Jaer 1510. af/ gedaen hadden geweest) wies in wyet heyden/
wooyderien en rooberien/ sonder geloofde ende waerheyt verbestruer ende de
Vlechte/ verninderende ende doodende het volck/ en wiesende oorzaecke van so
groofft quaset datter gevolcht is/ sulck dat hy wel ver sekerd zyn/ dat niemant
en sal come verhael/ tot dat wy claerlyck sien en kennen sullen inden dach des
Oorlogs/ en sommige die ick geerne soude veruelle/ zyn dooz hare circumstan-
tien/leelicheden en qualiteyt so seer beswaert ende mismaecht/ dat ick inder
waerheyt die niet en soude mogen of come wyspreecken/ en int licht brenge:
In zyn ongeluckich in come/ ver moorde ende verbestruerde hy eenich volck/
en roofde groote quantiteyt van Gout in een Oplant d'welck leyt byde boorz-
seppe Provintien/ seer gepuyleert en lustrich/ ende ontfangende de Heere met
zjn volck gelyck Engelen vande Hemel/ en na ses maende hebbende afgeteert
haer onderhouzel/ en van niens opgedaen hare Coorn- schuypen die sy gellote
hielen booz haer ende hare Wijven en kinderen/ tot een d'woogen onbrucht-
bare tijt/ en met veel tranen ysentereende dat sy daer af nemen souden en ete
so veel als haer beliefsde. Het loen booz d' eastnordich ysentere/ was/ dat hy
een groote menichte met sweerden en lancien dede dooden/ en diese levendich
rosten crigen/ maectense tot slaven/ met ander groote en notabel wychei-
den/ die sy onder haer deden/ latende het voorsz. heben Oplant byrang/ sonder
volck. Wa daer ginge sy na de Provintie de Combala/ welck is opt vast Lant/
doode ende verbestruerde soo veel als sy rosten/ ende sy seyden/ oim dat al het
volck dat hare grodelucke wercken bluchten/ dat sy haer oylwaterpen/ ende
dat sy rebellen vande Conincklycke Majesteyt waren. Dese voorsz. seyden
woyeden Oorlogh ghebywachte dese ruse/ dat hy den genen/ daer hy af begeerde/
en ander die hem quamen ysenten van Gout en Silber/ ende van al dat sy
hadde/ geve/ en seyde dat sy meer byge soude/ tot dat hy sach dat sy niet meer
en hadde/ oft niet meer en brochten/ ende dan seyde hy dat hyse ontfinc booz
Dassalen vande Coningen van Spangien/ en onghelucke ende dede twee
Trompetten/ die hy daer hadde/ slaen/ ende ghevende haer te verstant dat
men van nu boszaen haer niet meer afnemen noch misdoen en soude. Ach-
teude al wel getrooft al dat hy roofde/ oft dat sy gaven booz vyse vande abo-
minable tydinghe die sy van hem hoorzen eer hyse ontfinc onder de protectie
vanden Coninck/ al oft/ na dat hyse also ontfanghen hadde onder de bescher-
minge vanden Coninck/ syse niet en verduycten/ roofden/ verwoosten ende
verbestruerden/ ende oft hyse also niet en hadde bedozden. Luttel daghen
daer na quam den sonderopuen Coninck ende Keyser van alle die Rijken
(genaeme Atabaliba/ met veel vaecht vater/ ende met zjn geckelijcke slechte
wapenen) niet wetende hoe dat de messen van de Spanglaets sueden ende
hare Lancien staecten/ ende hoe dat de Heerden liepen/ ende wie dat de

De wychei-
den roken
niet verhael
woyden/ maer
sullen inden
dach des oor-
logs hiycken.

Sy moester
al brenghen
dat sy vaden
van souden sy
zjn Dassalen
van den Key-
ser.

Atabaliba
den Coninck
van Cira ende
Cui/ soms

Span-

giet een groo-
te menichte
ongehapent
volck / om te
kruiken over
de Spaans
giacerts / dan
sien wisten
niet hoe dat
de voers kref-
felt / ende de
Dweerden
en Spiesjen
quisten.

Spaansjaerts waren / de welke de daryvelen selve / hadden zo Gout / aengrijpen
souden / ende rooben / seggende: waer zijn dese Spangiaerts dat zy voort
konen / te en sal van hier niet tot dat zy my volbaen hebben van mijn Waf-
len die zy gedoot hebben / ende schatten die zy my genomen ende gerooft heb-
ben. Zy vielen op hem / ende sloeghen hem af ontallick volck / ende vinghen
zijn persoon / die in een Kofhaer gedaegen were / ende handelen met hem / be-
langende zijnen ranfsoen / hy beloofte vier millioenen Castilanen / ende geester
vijftien / ende zy lieden beloven dat zy hem los maecten sullen / nochlaus ten
lesten geen geloof noch waerheyt houdende (gelijck de Spangiaerts noyt in
Indien den Indianen en hebben gehouden) leggen zy hem op / dat dooz zijn
bevel dookt by een quam. Hy antwoorde dat in zijn geseel Lant sonder zye-
nen wille / niet een Blat van eene Boom en verroerde / in geval / dan datter
eenich volck by een quam / dat zy byelijck gelooven souden dat hy dat bebo-
len hadde / en want hy in haren handen was / dat zy hem dooben souden. Alle
dit niet tegenssaende zy verdoenden hem levendigh gebant te worden / hoe
dael dat namaels sommige den Capiteyn baden datmen hem verwozgher
soud / welke geschiede / ende gewoxt zynde waert noch verbrant. Ababa-
liba zijn bonnis hoozende / seyde: waerom verbrant ghy my? wat hebbe ick u
gedaen? helooft my niet dat ghy my ontslaen sout / u het Gout ghebende:
Hebbe ick u niet meer gegeven dan ick u beloofde? als ghy immer so wilt /
seynt my na uben Konink van Spaengien / met meer ander proposten die
hy seyde / tot groote confusie ende verworpinge van de groote onrechtbeer-
begheyt van de Spangiaerts / ende finalijck / verbranden zy hem. Datmen
hier considerere de rechtverdrichsepte ende titel van dese oorloge / de gebanck-
nisse van desen Heere / het bonnis ende executie van zijn doot / misgaders de
conscientie daer mede dese tyannen so grooten schatten besitten / ende hoe
dat zy aldaer desen groten Coninck ende ander ontallicke Heeren ende par-
ticuliere roofden ende stalen.

De Coninck
Ababaliba
gheeft rant-
soen dick / en
voort soo veel
gout als een
daem ende
meer / ende
noch moet
hy sterben.

Van ontallicke / notalke / wyeebe ende boose seften / tot wtropinge van dat
volck / geyperreert dooz de gene die haer Christenen noemen / wil ick hier
eenige luttel verhalen / de welke eenen Broeder van Sinte Franciscus int
beginfel sach / ende onderscheef met zijnen naem / sendende daer af in alle
quartieren van Indien / ende in Castilien d'oversche capjen: daer af ick een
hebbe met zijn eygen hant tecken daer hy so seyt: Ick Broeder March van
Nica van Sinte Franciscus oorden conmaissaris over de Broeders van de
selve orden / inde Probintie van Peru / die geweest ben van d' eerste Religieu-
sen / die mette eerste Christenen inde woortschreuen Probintien quamen / segge /
gebende waerachtige geyngemisse van sommige saken / die ick met mijn oog-
gen daer sach / bysonder belangende het tractement ende oorloge / diemen ten
inlanders aengebaen heeft.

Broeder
March van
Nica ghe-
tuycht als
volck.

Ghetuycht
dat volck
van Peru het
beste volck
van Indien
is.

Inden eersten ben ick getuyge van sien / ende wete dooz waerachtige ex-
perientie / dat dese Indianen van Peru / zijn het goetwillichste volck datmen
in Indien gesien heeft / want ende toegedaen den Christenen / ende in sach
dat sy de Spangiaerts oberbloedelic / Gout / Silber / costelijcke gesteenen /
ende al dat sy begheerden ende in haer macht was / gaven / met allen goeden
dienst die sy haer deden / ende sy en begosten intuytmeer te oorlogen / maer
waren

waren altydt vye delijck soo langhe als de Spangiaerts haer gheen oordeel
door haer quaet trapment ende wyethey en gaben/ maer ontfinghen se
in haer Steden niet alle goetwillicheyt ende eere/ ghebede haer te eren/
ende soo veel slaven ende slavninnen tot dienst/ als sy begeerden.

Item ick ben gheuyghe ende gheve genoyghenisse/ dat sonder ooyfaer-
te te ghyben/ so vyeoch als de Spangiaerts int Landt quamen/ na dat den
grootsten Cacique Atabaliba/ ghegheven hadde meer dan twee milhoenen
Goutts/ ende dat het volck sonder wederstaen in haer handen het heel Landt
ghesteelt hadde/ dat sy terstont den vooghsden Atabaliba die Heere was van
het heel Landt/ verbranden/ ende na hem/ lewendich zynen Capiteyn gene-
rael Cochilnica/ de welcke niet ander principale/ was vye delijck totten Gou-
berneur ghecomen. Van ghelijcken/ luttel daghen daer naer creuteerden sy
metten vyere Chamaba/ eenen anderen seer vernouenden Heere vande Pro-
vintie van Quito/ sonder schult ofte waeromme/ van ghelijcken deden sy met
eenen Chapera/ Heer van Canarien/ oock onrecht oerdelijck. Sy roofften
Alvis een vande Heeren die in Quito waren zyn doeten/ ende deden hem veel
ander tormenten aen/ om dat hy segghe sonde/ waer dat Atabaliba zyn
goutt ghelaten hadde/ daer hy (soo't scheen) niet af en wiste. Item sy ver-
branden in Quito Cocopanga die Gouverneur van Quito hadde ghetweest/
welck door secker vermaninghe die hem dede Sebastiaen de Benalcarax
Capiteyn vanden Gouverneur/ quam als vzeent/ ende om dat hy so veel
Goutts niet en gaf als sy begheerden/ wert niet meer ander Caciquen ende
principael personagien verbrant/ ende woz so vele als ick cost verstaen/ so
was hare intertie niet enen Heere int gamsche Landt te laten.

Item dat de Spangiaerts groot ghetal van Indianen vergaderden ende
sloen in vier huyfen soo veel alffer in cost/ ende staken het vyer daer in/ ende
verbranden se al te samen/ sonder het minste tegens de Spangiaerts te mis-
doen/ of cenige ooyfaecte te geven. Ende het ghebeirde dat daer eenen gee-
stelijcken persoon genaemt Otanna trock eenen jongen upten vyere/ daer
in hy vrande/ en daer quam eenen anderen Spangiaert/ en nam hem iet zyn
handen/ ende woz hem int midden vanden vlarne daer hy affschen wert
metten anderen/ welcke Spangiaert op dien selven dach wederom na het
Legher keerende/ viel op den wech subtelijck doot/ en ick was van ad vyse
dat sy hem niet en hoorde te begraven.

Item ick affmerte dat ick selve booz mijn oogen sach/ dat de Spangiaerts
den Indianen/ Mannen ende Vrouwen/ de handen/ neusen ende ooren son-
der woypoost affsueden/ alleentlic om hare gheneychte/ ende dit in so veel
plaetsen ende gemesten/ dat lanc soude te vertelken zyn/ ende ick sach dat de
Spangiaerts de Hondt op de Indianen joegé om te versche wen/ en ick hebbe
gesien dat sy dat aē seer veel dede. Oock sach ick so veel Wyf en Wiche ver-
branden/ dat ick om de groote menichte het getal niet en soude comē gesette.

Het is oock waer/ dat sy namen kinderkens van boyse/ metten armen/ ende
slingherden of wieren die om hoaghe soo seer als sy costen/ ende ander
veel sijnners ende wyetheydt sonder ooyfaecte/ dat ick my selve merke/ ende
veel ander ontalliche leelijcke stucke die ick sach/ die te lanc ware te verhael.

Item ick hebbe gesien/ dat sy riepen sommige Caciquen ende principale

Atabaliba
tot sijn Cas-
pieren Co-
chinaca ver-
brant oock
Chamba.

Handen et
Heer van
Quito/ om
dat hy niet
Goutts ghes-
noech vachte.

Ich gaf booz
nisse de sen
wreeden
Spangiaert
niet te begraa-
ven.

Sy sieden
de arme In-
dianen vey-
sen ende ooyt
om de ghes-
netliche af.

Slingeren de
kinderkens
om hoaghe
door geney-
te.

Indianen/dat sy peyselijck ende vzedelijck comē souden/haer beloobende berse ier'heyt/en gecomen zijnde/dat sise terstont verbranden/ende in mijne tegenwoordicheyt verbranden/ser twee/den eenen in Arabon/ende den anderē in Caribala/ende ick en cost noyt beletten/hoe veel dat ick haer predickte/dat sise nie: en verbranden. Ende voor Godt en op mijne consciencie/so veel als ick can vinden/ende alle ander geboelk/de oorsaecke waerom dat de Indianen van Peru haer hebben opgewoepen/cont van dit traitemēt ende dat sy so groote redene geōz/want sy en hebben noyt met haer waerheyt gehuyecht/noch woort gehouden/maer sy hebben se tegen alle redene en recht/tyzammelick met al het Lant verdestruuert/in sulcke manieren met haer le vende/dat sy gedelibereert hebbe eer te sterbe/dan van gelijken meer te verdragen. Item ick sach dat achtervolgende hier seggen vande Indianen/daer meer Gouts verborzen is dan gebonden/dwelck om de onrechtverdictheyt ende wyetheyt/welcke de Spangiaerts bezeyen hebben/sy niet en hebben willen onderkenen/noch en sullen so lange als sy so sullen getraecteert worden/sullen sy liever gelijck haer woorsaten sterben. Waer door onsen Heere Godt seer is verstoort geweest/en zijne Majestejt seer ondvient ende gefraudeert/verliefende alsulchen Lant dat gemackelijck heel Castillen hadde comē sijn sen/en sal seer swaer ende costelijck wesen na dat ick can gesien te recoutijere/dit zijn al formele woorden vanden booschzeden Religieus/en zijn oock behesticht onder de hant vanden Bisschop van Mexico/gevende getuygenisse van dat de booschzede Broeder March al het booschzeden affinuerde. Hier valt te considereren het gene dat desen Pater seyt dat hy gesien heeft geschieden in so oft 100 mijlen Lants/en binnen negen oft thien jaren/ende dat hy daer was int beginnel/en daer waerender seer luttel/daer na volchden het geluyt van het Gout/vier of vijf duysent Spangiaerts en verspreyden haer over vele groote Rijckē en Provincien/meer dan vijf en ses hondert mijle verre/daer sy t al hebben verwoest/doende de booschzeden seymen en veel meer wyethejts ende growwels. Inder waerheyt men heeft van die tijt af tot nu toe/wel byspitinael meer ziele verdaen/dan hy verfelt heeft/en sy hebben niet minder vrees van Godt/en den Coninc en niet minder bermhertichejt verdestruuert een seer groot deel van den menschelijcken geslachte. Daer gebrecke meer (en sy hebbe gedoot) inde booschzede Rijcken tot nu toe (en doode noch op desen dach) ongevaerlich binne thien jaren/tot vier milioene ziele. Ten is niet lange geleden dat sy met hare diert-lanckens hooft een groote Coninginne/huyshouwe van Clingue/welch Coninc van dien Lande vrees/en door oorsaecke vande tyranijge die de Christenē aenstede/wierp hem op/en is noch op te beene. Sy namē de Coninginne sijn huyshouwe/en tegens alle recht en redene/doodense (en oock seymen dat sy begoyt was) alieenlijck om hare Man te bezoebe/en te pynigen/ick soude mede vertelle de particuliere wyetheide en moozderjen/welcke de Christenē inde Lande van Peru hebbe gedaen/ende baghelier op dit pas doen/sonder twijfel sy soude so afgrijshelck ende so groot zijn (geconsiderereert na hare qualitejt ende gewichte) dat al da wy geseyt hebben van plaetsen ende gewesten/soude verduyfteren ende luttel schynen.

In Woden
ende in Cum
bala vanden
waren Heeren.

Door de ber
meinghe
want volck
blift veel
Goudes ber
borzhen.

In Wodden
een Coninc
ginnē die be
bacht was.

Afbeeldinge vande Spaensche Ty rannye



Siet hoe 't Godloofse volck hier met de Menschen leven!
 Siet hier de quaatheyt die dit snoot ghespuys bedreven,
 V Waar van den Hemel trilt, waar van de Aarde beeft,
 V Waar van onse Natuur selfs een verschricken heeft,
 O ghy versierders van dees gruwelijcke pynen,
 Hoe schaem-root en vol angst sult ghy voor Godt verschynen,
 Voor sijn door-sichtich oogh, die't innerlijck besiet
 Al wat hier op de grondt vant groote Rondt gheschiet.

Van het nieu Rijk van Granaden.

In Jaer 1539. quamen op veel Tyrannen/ gaende van Venetia/ S. Marthia ende Carthagena/ ende soecken Peru/ ende ander die van Peru af quamen ende ginghen door de wooscheyden Landen/ ende zy vonden achter Sinte Marthia ende Carthagena 300. mijnen/ binnen 3 Landen veel geluckiger ende wonderbaerlicher Provintien/ vol van ontallick volck/ seer goebertieren ende goet gelijk d'ander/ ende oock seer rijk van gout ende kostelijcke ghesceenten diemen Esmeralden hier / welke Provintien zy den naem gaben van nieu Granaden/ om dat den Tyran die eerst daer qua/ was geboren van het koninckryck van Granaten in Spanien/ ende om dat veel hoose weede menschen / van de gene die daer op een quamen van alle zyden/ waren excellente vleesch-houdwers/ ende stoters van menschen bloet/ seer wel gheyent ende ervaren inde wooscheyden groote zonden aen veel deelen van Inden/ daerom zyn hare dwyvelsche werken met hare circumsiantien ende qualiteyten diese leelijcken maken ende beswaren/ sodanich ende so groot/ dat zy zyn te hoven ghegaen seer veel ende oock al tamen/ die d'ander ende sy lieden in d'ander Provintien hebben gedaen ende bedreven. Van ontalliche sonden die sy in dese drie jaren hebben voortgheheert / ende die zy noch opten dach van heden niet en laten te doen/ sal ick seer kortelijck eenige van veel verhalen. Een nieu Gouverneur/ om dat de gene die int Rijk van nieu Granaten moorde ende roofde / ende hem niet en wilde toelaten/ ont dat hy moorde ende rooben soude/ tegen hem insynatie nemen ende thoon leyden/ op de elléde/ jammer ende moordevrien die hy gedaen hadde ende doet/ welck ghelesen wert/ ende berust in den raet van Inden.

De getuygen segghen/ dat zynde het heel Land in vreden/ ende dienende den Spangiaerts haer continuelijck t'eten ghebende van haren arbeyt/ ende werckende voor haer int velt ende in haer affayen/ ende byenghende veel Gouts ende ghesceenten/ Esmeralden ende al wat zy hadden ende vermochten. De Spaenjaerts deyden onder haer de Vlecken wt/ de Heeren ende twelck (twelck is al dat zy pretenderen/ om middel te krijghen voor haer leste eynde/ dat is Goudt) steldeuse al in ghewoonlijcke dienstbaerheyt. Den Tyran ende principael Capiteyn/ die daer ghebodt hadde/ vingh den Heere ende Koninck van al dit Landt/ ende hiel hem ghevanghen ses of seven maanden/ eyfende Goudt ende Esmeralden/ sonder andere oofake ofte redene. Die woosseyde Koninck die genaemt was Bogota/ door vrees die sy hem aenjaechden/ seyde dat hy een gouden Huys (dat zy begeerden) gheven soude/ hoopende dat hy ontkomen soude de handen vanden genen die hem so afflijgeerden/ ende sandt seven Indianen om Goudt/ d'welck zy te meer reysen brachten in groote quantiteyt/ ende oock ghesceenten/ nochtans om dat hy niet en gaf het huys van Gout/ waren de Spangiaerts van abbysse dat sy hem dooden souden/ nademael hy zyn belofte niet en volbracht.

Den Tyran seyde dat zy hem door recht (dat hy selve administrerde) bezeyen souden/ sy dedent/ beclaghende den Coninck vanden Lande/ den Tyran verwees hem ter pijnbancke/ soo verre hy het gouden Huys niet en gaf/ gaven sy hem watto de corda, sy goten hem brandende roedt op den Dupck/ sy deden aen elke voet ende handen/ een pfer ghepeter in een hout/ ende sy

Raechen

Nieu Rijk
van Spania-
den/ rijk van
Goudt ende
Esmeralden.

De Span-
jaerts dey-
den de Vle-
cken wt.

Den Conin-
ck Bogota ge-
vangen/ geeft
niet gheuech-
moet sterben.

starken byer onder de hoeten/ ende den Tyrannum alle reysen eens vint
 uen/ ende seide haer dat sy hem alsoo allenreysen niet pringhen doodden son- Leest dese
tyrannus.
 de/ soo verre hy het Goudt niet en gaf/ ende alsoo volbrachte sy't coek/ voo-
 de de den voorszeyden Heere niet pringhen/ ende ter wyle dat hy ghep-
 nicht wert/ thoonde Godt een tecken/ dat sulcken wyertheyt hem seer mis-
 haechde/ ende verbrante de heele Wlecke/ daer het ghedaen wert.

Alle d'ander Spangiaerts/ om haer Capiteynen te vo'gen/ ende om dat
 sy anders niet en weten/ van dat volck te verscheuen/ deden 'tselbe/ pryt-
 ghende niet d'aversche grouweliche toymerten een peghelijck Canque ende
 Heere vande plaesfen dat sy onder haer incomende hadde/ daer syse wochtaus
 niet al haer volck dienden/ ende gaben Goudt/ ende Esuranden/ soo veel
 als sy vermochten ende hadden/ ende alleenlijck toymenteerden syse/ om dat
 sy haer meer Goudts ende ghestreuten souden gheben dan sy deden/ ende in
 sulcker wijs verbranden ende verscheuden sy alle de Heeren van 't Landt.
 Om vreesse vande wyertheyden welcke eenen vande particulier tyrannen on-
 der de Indianen bedreef/ vluchte niet veel van zynen volcke op de Berghen/
 eenen Heere genaemt Daptama: want sy geen ander remedie noch labenisse
 (helpt haer noch) en hebben/ ende de Spangiaerts heeten dit opwoyden ende
 rekellen. Dit hebbende den opper Capiteyn oft Tyrann vernomen/ dat sy
 wech waren/ sandt desen vrezeden mensch (om wiens wyertheyt ende selheyt Hoe wel den
oversten der
Indianen
al t Goudt
bracht/ mocht
evenwel
sterben.
 d'Indianen die stille ende vzedelich waren/ verdraghende soo groote tyran-
 nien ende woosheit/ waren ghevlucht opt ghebercht) haer soecken ende vol-
 ghen: Want hei is niet ghenoech datmen hem berghe tot in den afgront der
 aerden/ sy vonden groote menichte van volcke/ ende vermoorden ende ver-
 scheiden meer dan vyfshondert personen/ Mannen/ Vrouwen ende kin-
 deren/ want sy geen soozte van Volcke en verschoonden. Meer seggen de ge-
 tuygen dat den voorszeyden Heer Daptama/ eer hy doot worde ghella-
 gen/ by den voorszeyden mensch hadde gheweest/ ende dat hy hem vier of
 vyf dupsent Castellanen ghebrocht hadde/ ende nochtans dit niet tegen-
 staende voer hy mette zyne/ soo gheseyt is. Op een ander reyse comen de
 Spangiaerts dienen een groote menichte van Volcke/ ende dienende son-
 der achterdencken met haren ghewoonlijken ootmoedt ende simpelheyt/
 quam de Capiteyn op eenen nacht inde Stadt daer d'Indianen dienden/
 ende beval datmense al doodt soude slaen/ ende sommige sliepen/ aten ende
 rusten vanden arbeit des daechs. Ende dit dede hy om dat hem dochte dat
 't heel Landt behoorde te doen vreesen. Op een ander tijt nam de Capiteyn
 alle de Spangiaerts den eedt of/ om te weten/ hoe veel Canquen/ persona-
 gien ende gemeyn volck dat ten pegelijck in zynen dienst hadde/ ende beval
 datmense al te voorszeyden vrezede Merckt byengen soude/ aldaer syse kerstont
 tot vier oft vyfshondert dede onthalsen/ ende de gheruyghen seggen dat hy
 meynde by desen middel het Landt te stillen.

De voorszeyden getuyge seggen van enen particulieren Tyrann/ dat hy
 groote wyertheyt bedreef/ mooydende en affnyden de neusen en handen/ aen
 Mans en Vrouwen/ en verderbende veel volck. Op een andermael sont de
 Capiteyn de voorszeyde vrezede Man niet secker Spangiaerts inde Pro-
 vintie van Bogata/ om te vernemen wie den Heere was die gesuccedee re

Vande Provintie Bogata.

hadde int Lant/ na dat sy de voogaeubē doot gepijnicht hadde sy ginck veel
 inlen weechs/ vange de so veel Indianē als sy tost kringē/ en om dat sy hem
 niet en sepe de wte dat den Heer was/ de eenē hieu sy de handen af/ de anderē
 wierp sy voor de boose Hondē/ diese verscheurde/ so Mans en Vrouwen/ en op
 dese maniere doode en bedurf sy veel volck. Sy overviel op ee seker dach smoz-
 gens inde dageraet secker Caciquen of Capiteynē/ en veel ander Indianen
 met haer/ die al sader achterdenckē wāē in vrede/ so sy haer verskeret en zyn
 woort gegeue hadde/ dat sy geen quaet noch schade lijde en soude/ daer op ver-
 trouwende/ sy vant geberelke daer sy haer vlecken hadde/ weder om gecome
 wāē/ en goe achter- denckē en hadde/ vinct sy ee groote quantiteyt Vrouwen
 en Mans/ en dede haer de hant ystreckē op d' aerde/ en sy selue niet ee vreet
 mes hieu haer de handē af/ en seyde dat syse castyde/ om dat sy niet seggen en
 woude waer de nicuāē Heer was. Noeh eens om dat sy hem niet en gāē ee
 secker Coffer dat vol Gouts was/ twelck die vrede Cyan geerne gehade
 hadde/ sy sont volck om haer met crygh te bederue/ daer sy ontalliche zielen
 vermoorden/ ende hieuwen handen ende nensen af aen Vrouwen ende Man-
 nen/ twelck niet en can bertelt worden/ ende ander wierpen sy de selle Dons-
 den voor/ diese verscheurden ende aten.

Font haer de
 handen af/ ont
 dat sy hem
 gheen coffer
 met Gout en
 vingen.

Vande Provintie Bogata.

De een ander wael siende d' Indianē van ee Provintie van dat Lant/ dat
 de Spangiaerts drie of vier principaelste Heerē verbrant hadde/ verroc-
 kē op een stercke steurotse/ om haer te beschermē tegē alsulcke vbandē/ die so
 littel om de menschen gheben/ so de getuygen seggen/ ende daer wāender
 wel vier of vijf bysent in. De voospeye Capiteyn sont verwaerts eenen
 grooten ende norabelen Cyan (dier veel van de gene die in de voorscheyen
 Landē bevel hebben om te verwoeste/ te vobē gaet) met veel Spangiaerts/
 om te castijen/ so sy spreken/ de rebellen die vluchten voor so groote pestilentie
 en vleesch verscheuringe/ al oft sy ee groote onrechtbeerdicheyt bedreue had-
 de/ en hem toestont die te straffen en wāake te nemē/ daer sy verbint hebbē
 alle vrede tozientē sonder hernijerticheyt. Nabemael sy daer so seer af ver-
 shepde zyn/ en geen gebuycken met alsulcke onnosel mensche/ sy geraecte
 met fortjen daer op/ want d' Indianen naecht zyn ende sonder wapenē/ ende
 de Spangiaerts riepe vrede/ en dat sy niet vechte en soude/ en dat sy haer ver-
 sekerden dat sy haer geen quaet doen en soude ende also hien sy toestont op.

De vrede Man beval dat men alle de stercken ende vptwegen besetten
 ende bewaeren soude/ ende dat ghebaen zijnde/ daer in slaen souden.

De Tigren ende Leentwen vallen inde tamme Schayen/ sy scheurense op/
 ende vernielender so veel metten sweerde/ dat sy moe wāten/ ende moesten
 rusten/ so veel wāender die sy in stucken gehouwen hadden.

Als sy nu een poose gerust hadden/ de Capiteyn beval dat sy vooits doot-
 slaen souden/ en van vobē af (dwelck seer hooge was) woyen al datter ober
 gebleuen was/ so sy oock dede. De getuygen affirmere dat sy sagen teffens in
 eenē hoop/ als ee nach- regen/ sebenhondert Indianē af vallen/ die in stuckē

700. India-
 nen hande
 steurotten
 afgevooyen.

te pletter wāē/ en om zijne groose wreetheyt in alle punctē te volmaken/ sy
 gingē hersele en soecke/ alle de gene die haer verbourgē hadde/ en sy beval dat
 syse al dier seke soude/ twelck sy dede en wierpense so vooits af. Daer mede
 en vrede

Afbeeldinge van de Spaensche Tyrannye.



Siet hier het Spaans ghebroet, de Indianen kneusen,
Berooven en ontleen, van handen, ooghen, neusen:
O jammerlijcke daat, mijn hart schrickt in mijn borst,
En 'tvloeckt de Schellem, die, dit eerstmael dromen dorst:
Vat helsche Tyranni, wat verduyvelde vonden
De weereloofse Swart, ghejaecht wert van de Honden
Het geen de Nicker nauw, sou dencken, noch vermoen,
Dat durft een Spangiaert stout, gants God vergeten doen.

De Provintie van Papayan ende Cali.

en wilde hy noch niet te vreden zijn/maer wilde hem noch uytstekē/en ver-
meerdere d' afgrijselicheyt van zijn sonde/gebiedende datmē alle d' Indianen
Wannen en Vrouwen/welcke het particuliere lede ontfangen hadde (want
een pegelijck in sulcke furie eenige plach uyt te kiesen/Waus/Vrouwen en
jongers/ om daer van gebient te worden) in een stroyen Waps doen soude
(uytgenomē de gene die haer best dochten om hem te dienen) ende het vper
daer in sicken/ende also verbranden sver veertich of vyftich levendich.

Hy verbrant
des niet be-
quacm zijn
om te wer-
ken.

In Cota 20
Heeren van
de Hondert
verscheurt.

Anderc wter y hy dooz de felle Hondē diese verscheurdē en op atk. Op een
ander tijt de selve Tyran geraeckte te komē in es stadē genaemt Cota/ende
nam veel Indianen/en dede 15. of 20. de principaelste Heere of personagien
vande/ende verscheurdē/en hieu af groote menichte vā handē/aē Vrouwen
en Waus/en vantsē aen een koozde/en hinckse met es gespalckten stock aen
haer tongē/om dat d'ander sien soude het gene dat hy gedaē hadde/en daer
warē tsebentich paer handē/en hy sreet sock veel Vrouwen en kinderen de
neuse af. Men en soude niet konnē geseggen de septē en wzeethedē die desen
Mensch/vpant vā Godt/in dat Lant en Provintie vā Guatimala en alom-
me daer hy geweest is/ gedaē heeft/want die ontallte zijn/en noyt meer ge-
hoort of gesie/en het heeft veel jarē gebuert dat hy daer verkeerde/aurech-
tende dese stucken/verbrandende ende verdervende al 't Lant en volck.

Meer seggē de getupgē/dat de wzeethedē en moorderpē die gedaē zijn ge-
weest in nieu Granatē/en dagelijc gedaē wordē/so by hare personē als Ca-
pitaynē/en alle andere Tyranē en bederbers vant menschelijc geslacht/die
by hem warē/die sy t geconsenteert hebben zijn veel/sodanige en groot ge-
weest/dat sy het geheel Lant verwoest en heel bedorven hebben/en so verre
zijn Coninckijcke Majesteit daer inue metter tijdt niet te dēgen en versiet
(want soo de moorderijen aldaer alleelijck ghebaen wordt/ om van haer-
lieden het Goudē te nemen dat sy niet en hebben/want sy al ghegheben
hebben dat sy hadden) sal vzoech te niet gaen/want daer niemant en is om
het Lant te bouwen/ende sal teenemael desolaet ende sonder volck blyben.

Hier moet genoteert worden de wzeede ende pestelientiale Tyranne
vande boozschreben onsalige Tyranen/Hoe strenge/scherpe/dubbelsche
datse is geweest/dat binne twee of drie jaer dat het gelede is/dat het booz-
schrebe ijck ontdeckt is/ sy t al gedaot en verwoest hebbe/sonder berm-
herticheyt ende vzeese Godts en des Conincks hebbende/so al de gene dier
geweest hebben/en de boozschreben getupgen seggen/so vol volter geweest/
als eenigh ander inde werelt/ in sulcker voegen/ dat ghetupghen seggen/
dat so verre zijn Majesteit in korte tijdt niet en belette de boozschreben
helsche daden/datter niet een mensch blyben sal.

ick geloobe dattet so geschieden sal/want ic met mijn eygē oogen gesien
hebbe/ dat sy in korten tijt veel ende grooter Landen in dat gewest hebben
verdestruuert ende teenemael sonder volck ghelaten.

Daer zijn ander groote Provintie/welcke valē aē het boozschrebe Gra-
natē/ghelētē Papayan en Cali/en ander drie oft vier/die begrēpē meer dan
vijfhondert myle/die sy al hebbe verwoest en verdestruuert/op de selbe ma-
nieren dat sy d'ander hebbe gedaē/ roobende/moorderde/ met tormentē/en
aet dē boozschrebe jammer het volck welck ontallick was/wat het Lant
ts fere

De Provintie van Papayan ende Cali.

is seer gelukkig/ende die van daer nu komen/seggen dattet groote beernisse is/ende weedom te sien/ so veel en groote Wlecken ende Steden/ al verbrant en verwoest. Ander boegen/dat daer Wlecken waren van dupsent ende twee dupsent inwoonderen/sp niet vyftich en hondē/ ander teerninael tot affchen verbrant ende volck-loos/ ende op veel plaetsen hondert ende twee hondert mijle/ in drie hondert al sonder volck/verbrant en bedorve/daer te voegen groote Wlecke ware/en finalick/want van de Landen van Peru lauce de zyde vande Provintie van Quito door/gingen groote ende wycede Tyranen tot het voorschreven nieu Ryck van Granaten en Papayan ende Cali/lauce de zyde van Carthagena ende Dzaba/ ende van Carthagena ander onsalige Tyranen/trocken op Quito/en daer na ander lauce de zyde vande Libier van Sinte Juan/d'welck is de Zeeant del Sur (alle de welke quamen by een) so hebben sy wutgeroeyt en verwoest meer dan ses hondert mijlen Lante/ jagende so grooten getal van zielen ter hellē/ doende het selve noch op de dach van hede aen her ellendich onnosel volck/datter overgebleve is / en om dat de regel die wt int beginnel hebben geset/ waer soude syn/ te wete/dat de tyranne/gewelt/ouwerrechticheyt/wyrecht/ onmenschelicteyt ende woosheyt Spanjaerts/ tegen die tranne Schapen altyt vermenichvuldige. Laet ons besien wat nu inde voorschreven Provintien onder ander dingen/ weerdich alle byer ende togmenten/ aenghedoen wort.

Sp sette na de moorderien en ellende die int oorlogen geschiedt/ het volck (so geseyt is) in afwyseliche dienstbaerheyt/ en incomende bevelē/ of genen den voorschreven Dupvelē/ den eenen twee hondert/ de ander drie hondert Indianē. De dupvel comt so vroech als hy voor hem doet roeyē hondert Indianen/sp comen terstont gelick Lanieren/ als sy gecome sijn/ so doet byer vertich oft veertich onthaffen/ en seyt tot de anderen van gelijcke sal ick u oer doen/ist saecke dat ghy ny niet wel en diēt/of sonder minne ooylofwech gaet. Dat nu om Godts wille considere die dit lese sullen/wat handel dat dit is/en oft niet te bobē en gaet alle wyrecht en onrecht/veerdicheyt diemen bedencken mach/en oft erger waer dat nu d' Indianen bebal/ oft incomende gaveden Dupvelē vander helle/d'welck doch niet anders en is/ dan die te bevelē den Christenē van Indien. Maer ick sal een ander stuyckē verhalē/welck ick niet en weete oft weder ende hellscher is / maer volder van alle selijpē der wilde Beesten/ van het voorgeende.

Daer is geseyt dat de Spangiaerts van Indien hebben seer selle en grouwelicke Honden gekert om d' Indianen te dooden ende te verscheuren. Dit overleggen nu alle waerachtige Christenen/en doch diēt niet en sijn/oft sulcx opt inde werelt gehoort is/ dat om de voorschreve Hondē te spijse/ sleypen sy veel Indianen in ketenen lanen den wegen daer sy trecken/ al oft kuddē van Werckens waren/ en dat syer afflaen en af doen houdē openbaer vleschschyn van mensche vlesch/en seggend' een tegē d' ander/leent ny of vierendeel van eenen van die Schepmen om mijn Honden f'eten te geben/ tot dat icker doch eens (nae/alleleens of sy ontleende vierendeelē van Verckens/ oft Dammelen. Daer sijn andere die snozzē gā jagē met hare Hondē/en comēde thuysetē/ gewaecht zunde hoet haer al geyat heeft/antwoorde: Wel/want ick heb ontredē vyfshē of ewintich Scheidē/die mijn Hondē verscheurt hebbe/doot gelatē.

Jek sal u van gelijcken doen soo ghy ny niet u ghe hoozlaent. Weder van den hooy 23 onthaffen.

De Spangiaerts leeren haer Honden menschen verscheuren. Leet hier hoe grouwelick sy met de menschen leven.

De Provincie van Papayan ende Cali.

Alle dese ende andere Dupvellsche dingen komen nu int licht/ volkoma-
lijck gheroont ende gheverificeert inde processen/welcke de Spannen d'een
d'ander aenghedoen hebben/ wat mather leelijcker/ onmenschelijcker ende
grouwelijcker dinnck wesen.

Hier mede wil ick eynde tot datter ander nieu/die meer in boosheid uyt-
steken/ (kander meer zijn) komē/ of dat wy wederom daer gaē/ om die van
nienus wederom te besien/ gelijc wy't twee en veertich jaer met onsen oogē
gestē hebben sonder ophoude/ protesterende voor Godt en mijn conscientie/
dat (so ick gelobe en voor seker houde) so veel de schade/ verlies/ destructie/
verwoestingē/ overlast/ moordē en seer gr oote afgrijselijke wyetheidē van
alle leelijcke specien/ van geweld/ onrechtveerdicheyt/ rooverijen en moord-
derijen welcke in de booscheyden Landen zijn gedaen/ en noch op den dagh
van hede in alle gewesien van Indien wordē gedaē/ dat in al dat ick geseyt
hebbe en groot gemaeckt/ dat en hebbe ick niet geseyt noch groot gemaeckt/
in qualiteyt noch quantiteyt/ van thien dupsent deele (van het gene datter
gedaen is) en noch hede gedaē wort/ eene. En om dat een pegelick Christen
menssch/ meer compassie hebbe met alsulcke onnoosel natie/ ende van haren
verlies en verdoemenisse/ hem meer bedroeve/ en meer beschuldige/ abomi-
nere en detestere de begeerlicheyt/ ambitie en wyetheyt van de Spangi-
aerts/ dat zy alle dese waerheyt met het gene dat ic boven hebbe geaffir-
meert/ voor waerachtich houde/ dat t sedert d' Indianē werden ondeckt/ tot
nu toe/ de Indianē nergens dē Christenē misbedē/ booz en aleer zy van haer
quaet/ rooverijen/ en verraderijen hadden ontfangen en geleben/ maer welk
hielen spse booz onserfelicke/ ende getome uyt den Hemel/ ende booz sulcke
ontfingen spse/ tot dat haer werken getuyghden/ wie dat zy waren/ ende
wat zy yterendeerden.

Hier dilt wel by geboecht/ dat tot nu toe/ bā beginsel af/ de Spangiaerts
niet meer sozge gedzagen en hebben om te vorderen en yocurren dat den
Indianen her Christē geloobe gepredict werde/ dan oft Honden oft ander
beeste hadde geweest. Ja hebbe niet opsetten wille de religieusen verbodē
niet veel afflictien en persecutien die zy haer gecauseert hebben/ dat sy haer
niet en soude predicken/ want haer docht/ dat ren beletsel om gout en rijck-
dom (welc hare begeerlijcheyden haer beloofden te verkrigē) was/ en he-
dens daechs in heel Indien en is niet meer kennisse van Godt/ oft hy is bā
hout/ oft van den Hemel/ oft van der Aerde/ dan ober hondert jarē en was/
ten waer in Nieu Spangien/ welck is eē seer kleyn hoercken van Indien/
daer religieusen geweest hebbe. En also zijn zy al verlozen gegaen/ en gaen
verlozen sonder Gheloope ende Sacramenten.

Ich Broeder Bartholomeus de las casus/ Broeder van S.
Dominicus/ hē door de genade Godts gekomē int Hof van Spangien/ om
te beneerstige en sollicitere dat de Helle uyt Indien moecht gewozpē wordē/
en dat de onfallicke menichte van zielen door dē dierbare bloede ons Heeren
Jesu Christi verlost/ niet verlost en soude gaen inder ewwichheit/ maer dat
sy kennē hare Schepper en salich worden/ en om compassie die ick hebbe
niet mijn Vaderlant/ welcke is Castilien/ dat Godt om so groote sondē te-
gens zijn heplich geloobe en eere/ en dē naeste gedaen/ dat niet verdestruere.

Sommi-

De Spaen-
gierts heb-
ben het Chri-
stē geloobe
ghepredict
oft Honden
waren.

Seecker wetten gepubliceert.

Sommige notabele persoonē Zelcus/ zynde vande eere Gods/ en metlyde
hebbende vande afflictie en ellende van ander/ die in het Hof residerē. hebbe
my geinduceert en beweecht/ om het gene dat ic vertelt hebbe/ in geschryft
te veruaten/ hoe wel dat icht vooz my genoumē hadde te doe/ maer en hebte
om myne continuele occupatie int werck niet ghestelt.

Ich heb te Valencia volbracht en geeynt optē achtstē December 1542.
als in trachte/ en vigeur/ en tē hoochsten inder daet zyn alle de voozschrebe
verbruchinge/ geweld/ tyranijē/ moorderyē/ roveryen/ destructie/ jammer/
berwoeste/ benaughtert/ en voozschrebe calamiteytē in alle hoeckē vā Indiē
daer Chyistenē zyn/ hoe wel datse op d'een plaetse growwelijcker en rouwe-
lijcker te werck gaet/ dan op d'ander. Te Mexico en in zynen vybauck is
een wepuyck min quaets/ oft immers sp en der bent daer niet openbaerlyck
doen/ want daer en niet elbers is eenige justitie (hoewel luttel) want al evē
wel dooden sp daer het volck met helsche schattinghen.

Ich hebbe groote hope/ om dat de Keyser en Coninc van Spaengie onse
Heere Don Charle de vyfde van dese naem/ begint te verstaen de boosheyt
en verraderijē/ welke in Indien tegē de wille Gods en dē zynen gedaen
wordē/ en zyn gedaē geweest (want tot noch toe heeftmē hem altyt loof-
lijc de waerheyt bedeckt) dat zyne Majesteit sal uptr opē so grootē quaet/
en dē nieuwen werelt die Godt hem gegebē heeft/ genelen/ so sp toch is een
liefhebber en onderhouder van justitie/ wiens glorieus en geluckich levē/
en keyserlijckē staet/ dē almogendē Godt tot welbarē vā zyne algemeyne
kercke/ ende sinelijck epgheene salicheyt van zyn Conincklijcke ziele/ lan-
ghen tijdt prosperere ende gheluckich maecte.

Ma dat ick het voozgaende geschrebe hadde/ werdē seker werte en ordi-
nantien te Madryl int jaer 1543. gepubliceert/ welke zyne Majesteit vooz
dien tijdt hadde gemact te Barcelonen/ int jaer 1542. in November/ by de
welcke wert afsulcken orden geset/ als te behoore/ om te deen ophoude so
veel quaets en sondē/ welke regens God en dē naesten/ tot finale bederffe-
nisse en verlies van dien werelt gedaē werden/ zyne Majesteit maecte de
voozschrebe Ordinantien/ na lange communicatie die hy gehad hadde vā
personagie vā grooter auctoriteyt/ geleertheyt en conscientie/ welke daer
op lettē en confererde inde Stadt van Valladolid/ en tē lestē met gemeynē
accoorde en vopse werdē die geraemt/ en geschrebe/ naer volgende de regels
vande Wet onses Heeren Jesus Christus/ so de voozschrebe personagie toch
warachtige Chyistenē ware/ en oock by vande corruptie ende vuplicheyt
vander gestolē en gerooftē schatten van Indien/ welke de handē en noch
meer de ziele/ van vele die op dat pas daer regeerden/ besmette/ waer van
hare blintheyt quam/ dat sp de voozschrebe Landē verbrucerde/ sonder
eenich respect of reschaemte. Zynde de voozschreben ordinantien gepubli-
ceert/ de Facteurs en Agentē vande voozschrebe Tyranie/ die in dien tijt
in het Hof waren/ namē daer af veel Copijē/ so sp haer daer mede seer be-
swaert bondē/ want haer docht dat daer vooz de vooztē gelote werdē om
te mogē deplē int gene dat gerooft en getyranisereert soude wordē. en sondē
die in alle cantē van Indien. De gene die daer hebel hadden om de Landen
te robē en teenemael te verberven en te niete doen gaen met hare tyranie/

Clacicht
seer dat 122
gen Godt en
des Keyfers
wil is.

Den Keyser
stelt orde
dat opbaude
dele tyra-
nie.

Seker wetten ghepubliceert.

so daer toch noyt ordje en is geweest/maer alle disordje/welc Zutser sel-
 be soude connē by hzengē/als sy nu de booyseyde ordinatīe/eer denieu ver-
 ters diese executerē soude/connē ware/sagē/Haer ingebē zijnde/so men seyt
 en is te geloobē vande gene die te Hobe haer in haer sonde en overlast gode
 hiels dat sy't doen souden) maer kē assulcken hoerte/ dat sy als de goede
 rechters quamē om de ordinatīe te executerē/geē werck en maecte/so sy
 de vzeese Gods verlorē hadde/ook de schaente en ongehoor saemheyt/ in
 respecte van hare Coninc te verliesē/en wildē met roenaem verceders ge-
 heetē wordē/zijnde seer wzeede en ongetoombē tyranne en dat bysonder in
 Peru/daer nu int jaer 1546. sulcke afgrijselijcke groutweljcke en boose dadē
 wozdē geyer petreert als noyt te voze.noch inde werelt en is geschiet/niet
 alleenlic tegē de Indianē/welcke over lange al oft al de Spangiaerts ge-
 boot hebbe/en hare Steds en dlecks verwoest/maer onder haer selbe/deē
 tegens de ander/daoyt recht beerdich ooydeel Godts/dat/ nademael daer
 geē justitie diese castjen soude/van wege des Coninc en is geweest/dat die
 urte Hemel come/toelatende dat d'eene soude henckers wese van d'ander.
 Onder het savenr van het booyseyde oypwerpen vande Spangiaerts die in
 Peru ware/nergens anders in heel Indiē en heefmen wille d'ordinantien
 aennemē/en onder colour van dien belangde te supplieren/zijn so wel als
 d'ander/want haer wee doet de Statē en hābelinge die sy geusurpeer hebbe
 te verlatē/en de hant vande Indianē/die sy in eeuwige slavernie besittē/te
 doen.Daer sy oygehouwe hebbe met meise terfont te doode/en doodense-
 inde booyseyde slavernie en onberdragelijcke dienstbaerheyt met lancheyt
 vā tijt allensteng.En tot noch toe en is de Coninc niet machtich te belettē/
 want het gaet al/cleyn en groot/roove en stels/d're meer d'ander min/d'e
 openbaerlich/d'ander hemellic en bedecktelijc/en onder colour en pretort
 dat sy de Coninc diene/outereē sy God/stels en bederve den Coninc gantsch.

De booyseyde Biltshop geeft op dese Materie noch
 ander tractaten tegens Sepulveda gemaect/ende zijn tsamen gebuyct/daer
 sy seyt inde elfste rephique/ als volcht tot desen propooste.

Het en is niet waar dat men in nieu Spangien alle Jaer sacrificie doet vā
 twintich duysent persone/ so doe niet vā hondert noch vijftich/wat waer
 dat also wy en soude so ontalliche mentichtē vā volc niet vīndē/so wy daer doe/
 ende dit en is maer een wytgeven vande Tyranen/ om te excuseren ende ju-
 stificeren haer tyranisch ghewelt/ ende om de Indianen in verdrukkinge te
 houden/ende hier overgebleven zijn/ in slavernie nyt te ropen ende te tyran-
 niseren.Wy mogen metter waerheyt ende beter seggen/dat de Spangiaerts
 binnen den tijdt dat sy in Indien gheweest zijn/meer Indianen aen hare lie-
 ve Goddinne die sy aenbieden/ te weten de begheerlicheydt/jaerlijc hebben
 ghesacrificeert/ dan d'Indianen haer Goden in honderdt jaer gedaen hebbe.

Dit ghetuppen en roepen de Hemelen/ d'Herde/d'Elementen ende steenē/
 mit gaders de Tyranen selve niet ghedaen hebben/en onthēment niet.Wāc
 het vlijc genoech hse oer blodich van volcke dat alle die Landē/als wyer
 en quanen/waren/ende hre wyse gelatē hebben/nu sy verstrueert ende in-
 gewoxtelt zijn. Wy behoorden ons grootelijc te schamen/nu wy geen vzeese

Godts.

Merck
 rechtveer-
 dich oordeel
 Godts hoe
 des tyranen
 selfs den an-
 deren om de
 dypē doode
 kren.

Merekt wel op dese redenen,

Godts en hebben/te wille colozeren oft erouzeren stucken die so hoos ende afgruuefelijk zijn daer wy doch groofter Lande in lengde ende breedte voor ooggen hebbe/dan heel Europa met een deel van Aſien is/welck wy om goet en rickdom met groote wysetheyt / onrechtveerdicheydt ende tyrannie te rooide en usurperen/hebben binnen vyffen jaertich jaren verbroest/volckeloos ende desolaer gemaect/ twelck wy te hooren seer vol geuyleert ende beleest volck gesien hebben.Wy seyt daer ende voorschreuen elfste replique/ datter twintich Millioenen zielen verlozen zijn/welcke de Spangiaerts verniet hebben.

Inde leste Num. 12. replique staet als volcht:

De Spangiaerts en gaen in Indië niet/ beweecht zijnde door den puer die so hebben tot d'ere Godts ende gheloove/ noch om te helpe dat de naeste salich worden/noch oock om den Coninck te dienen/daer sy haer altijt valscheijck afberoemen/maer hare begeerlicheydt ende ambitie om te tyraniseren/ dwinght haer derwaerts/sy willen heerschappie hebben over d'Indianen/begeeren datmen hare die eerwicht ende erfelijck ghebe/tyranneijck en hellscheijck in d'eele/al oft beesten ware/twelck anders niet en is/dan om rondelijck te sprecken den Coninghen van Castillen te berooven ende te verjagen wt Indiën/ende dat sy selue daer in blyuen/ usurperende ende tyraniserende de souberaenreijck ende Conincklijcke Overhept.

Inde tweede redene staet.

Onder de remedien die de voorschreue Bisschop overgaf door bebel vande Prelaten/geleerde ende groote personagien/ die sijne Majestejt int jaer 1542. te Valladolid hadde voel houden/om te reformeren de saecken van Indië/het achtste was het nabolgende/daer twintich redene ende motyue verhaelt worden/waer inede bewesen wort datmen d'Indianen de Spangiaerts niet bevelen oft inromende geue en mach/ (so hy begheert) de voorschreuen Indianen/al te samen wytten mondt vande Dyaken verlossen wil/ja vande tyranie ende schade die sy lijden/ende toefien dat sy niet teenemael en consumeren ende dooben/ ende dat die groote werelt poel blyue van so ontalijcke inghebozen inwoonders die wy ghesien hebben.

Inde derde redene staet.

De Spangiaerts om hare grote giericheyt en begeerlichs wille/ en geboden niet dat de seligheusen de Stede vande Indianen/daer sy in comen/besitte moge/want sy segge dat sy 2. schade daer door ontfange/d'eerste is dat de seligheusen de voorschreuen Indianen doen vergaderen om te hooren preken/ende daer en tusschen haer affayzen verlozen gaen/ om dat d'Indianen so lange ledich zijn ende voor haer niet arbeiden. Ende het is gebeurt dat d'Indianen inde Kercke ende int Sermoon waren/ en datter een Spangiaert in quam/ ende nam voor al het volck daer vijftich oft hondert wyt/vade gene die sy van doen hadde om sijn packen te doen dragen/ende want sy niet volgen en wilden/ dat hysse met stocken dreef ende met boeten voojts fiet/ maeckende groote heruerte en schandael onder het volck/ bedroevende de seligheusen en

Merckt wel op dese redenen.

de voozefde Indianen/ ende belettende hare salicheyt/ ende van ander meer. Van der schade die sy seggen datse lyden/ is dat sy seggen so vnoech als d'Indianen geleert zijn ende Christenen worden/ te veel claps hebben/ ende dat sy meer weten danse wisten/ ende dat sy haer vooztaen daer van so wel niet en comen ghebieren/ als sy te voren pleggen.

De Spaengiaerts en soecken anders niet dan te gebieden ende geadoreert te worden vande Indianen ghelijck absolute Heeren.

De Spaengiaerts beletten niet opferten wille directelijck dat t'Evangelie genen voozgangh en hebbe/ en willen niet dat d'Indianen Christen worden.

Het gebeurt datme een Stadt of Vlecke gheeft twee drie ofte vier Spaengiaerts/ den eenen meer den anderen min/ d'eene rijcht de Vrouwe/ vander den Man/ de derde de kinderen/ al oft Werckens waren/ ende een yegelijck besit het volck dat sy vint opt Landt/ ten tijde vande ytreplinge dat hem geassigneert wort/ sommige worden geladē gefondē tot de Wonen ghelijck Westen/ ander worden verhuert met koppelen als muylen/ dertich/ vijftich/ hondert/ oft twee hondert muylen om packen te dragen/ ende dat alle dage so wy wel gesien hebben/ waer door comt dat d'Indianen niet en comen onder wesen noch geleert worden/ noch het Sermoon hooren. Van wy volck maken sy slaven/ sy verstoppen ende schiepen de Steden/ Vlecken ende menichden van volcke die by een woonden in so cleyne deelen/ dat sy de hupsen niet by een lieten blyven/ noch de Vaders mette kinderen.

De Spangiaerts en maken niet meer werck/ noch sozge dat de Indianen bekeerden en salich worden/ van oft hare rebelijke zielen sterben t'samen mette lichamen/ ende oft sy niet meer wesen hier namaels en hadden/ noch glorie/ noch pijn/ dan Westen.

Inde vierde redene staet.

DE Spangiaerts woerde belast dat sy d'Indianen leeren souden. Jan Colmenero in S. Martha hebbende in comende een groote Vlecke/ ende wesende een sielzorger vanden volcke/ zijnde eens van eenē van onsen geselschap geexamineert/ en wist hem niet te segge/ en gebracht zijnde wat sy d'Indianen/ die hem bevolen waren/ leerde/ daer sy op antwoorde: dat hysse de duyvel gaf/ ja dat genoegh was dat sy haer sepe: persequin sanct in cruce.

Wat ziel-zorger souden zijn alle de wereltliche Spangiaerts die in Indien gaen/ hoe strenghe ende ebel dat sy willen zijn/ daer vele van haer niet en wisten den Credo/ noch de thie Geboden/ ende den meesten hoop en weten oock de dingen niet/ die tot hare salicheyt behooren/ ende en gaen der waerts niet/ dan om te hebben/ en zijn ten meestendeel hurteuse mensche/ in gelijckenisse vā quaet/ beburche/ en seer oneerlich/ ongeroguleert levē. De Indianen zijn seer deuchdelijck en heyligh/ want d'Indianen zijnde heydenē/ hebbe es Vrouwe/ welck de natuere en noot haer leert: en sy sie datter de gene die haer Christenē hetē/ veerthien/ en veel meer dan Gods wet wil/ hebbe: d'Indianen en nemo niemant het zyne/ sy en injurere niet/ sy en quellen noch en besware noch en doodē niemant/ en sien dat de Christenē doen alle de zonden en quaet/ alle de leelicheyt/ welcke/ tegē redene en rechtveerdicheyt de mensche comē geboē: te lest sy geckē en spoctē met het gene datme haer van God sopt/ en sommige en geloopender

Merckt wel op d. se redenen.

geloshebber niet of/ so spoorten in sulcher wijs/ dat sy inder waerheyt van Godt anders gheen ghevoelen hebben/ dan dat sy zy den onrechtelijckste en de quaetsten vande Goden. Nademael ghy nu sulcke dienaers onderhoort/ hebben sy 't gevoel van uwe Majesteit/ dat ghy zijt den onrechtveerdichste ende wreestten vande Coninghen/ nademael ghy sulcke onderfaken daer font/ ende hier lijdt/ ende en meynen anders niet dan dat uwe Majesteit van menschen bloet ende stucken leeft. Dese dinghen weten wy wel dat uwe Majesteit seer nieu zijn/ maer/ daer zijne ons oudt ende ghemeyn/ ende wy souden van ghelijcke dinghen veel meer segghen/ die wy niet onsen ooggen gesien hebben/ maer sy souden de hepselijcke oogen van uwe Majesteit quetsen/ ende den menschen doen verspichen/ verbaeren/ verflaen/ ende verwonderen/ hoe dat Godt so lange heyt/ sonder Spaengien te doen versinckē.

Dese tittel van te geven d' Indianen/ den Spangiaerts in conende/ wert gebonden alleerlick om een oorsaecke te hebben/ om de Indianen in slaer- tije vande Christenen te brengen.

Meer schade ende onstichtinghe sal eenen Spangiaert die Meer sy in eer- ige Wlecke/ oft bevel hebbe/ met zijn quaet leben doen/ dan hondert heplige Religieusen souden connen stichten ende bekeeren.

In de vijfde redene staet.

DE Christene hebbende bevel in Indien/ oft particuliere interest/ om hare groote begeerlichscheit/ en en connt niet gelaten de Indianen te aftigeren/ injurieren/ turberen/ beswaren/ quellen/ travailleren/ verducken/ nemende haer goet/ Lant/ Vrouwen/ kinderen/ ende haer aendoende ander manieren van onrechtveerdichheit/ waer van sy gene reparatie en connen hebben/ van wegen der hoogher Oberheydt van uwe Majesteit/ want sy verbaeren het volck ende bickmael slaen syse doot/ om dat sy't niet clagen en souden/ so wy wel weten/ waer doot openbaer is/ datmen geen vrede noch ruste en can hebben om Godt te dienen/ daer zyn dwysent turbatiē/ benauthede/ quellingē/ bedroeffnisse/ afflictie/ verbitterheyt/ haet van uwe Majesteit/ en afkeeren en grouwel vande Wert Godts/ die bindede so swaer/ bitter/ en onmogelic te lijde en te dragē/ en het jock en regeeringe van uwe Majesteit/ onberdraechelijck/ tyrannich en wanhopich/ hem toeschybbende alle' twooorscheyden quaet/ nademael dat onder tittel oft colour van zyn Wert/ so veel calamiteptē op haer ballē/ ende om dat sy't verdraecht en niet en castijt/ en belet de genē die haer beroemen zyn dienaers te zyn/ en daer sy af lyden: sy dencken en beschreyden nacht en dach dat haer Goden beter ware dan onsen Godt/ nademael sy niet hem so veel quaets lyde/ en niet den anderen so veel goets berregen/ en niet en was dat haer lette/ daer sy nu doot de Christenen soo veel lyden.

In de sesste redene staet.

Wij sullen uwe Majesteit hoorwaer bereekenen/ dat de Spangiaerts in achtender tich oft veertich jaren/ genomen ende onrechtveerdelick geboort hebben/ meer dan 12. milioenen Dassalen/ sonder dat zy souden ghemultiplieert hebben/ want nergens inde ronde des werelts de beesten ende Menschen meer vernemlichdighen / om dat daer het meestendeel

Merkt wel op dese redenen.

alomme getemperereert is/en alle dinc totte generacie falszable. Al dat groot getal hebben sy geboot/ om dat sy daer over bebel hebben gehabt/ die misbruyckende (na dat sy geboot hebben/ die inde oozloghe rechtverdelijck haer wederstaen) int Berckwerc van gout ende Silber/ die aen een koppellende/ gelijck muplen om lasten te dragen/ ende daer toe de selve verhuerende/ leggende haer op alle werck dat sy connen verdenckē om goet te verkyppen/ oft zy sterben oft levent slybē/ non fortis/ dat zy pzoftit doen/ dit is also wy seggen/ ende veel meer dat wy late te seggē/ de netre onberwinnelicke waerheyt/ ende al de werelt weret/ ende wie dat uwe Majestejt contrarie seggen sal/ of dat min en lichter maken inde tegenwoordicheyt van uwe Majestejt/ mette kracht vande woosyde waerheyt bekenet/ dat hy verfallen is in crime van lese Majestejt/ ende verrader van uwe Majestejt is/ ende dat hy veel ghat heeft inde moorderijen ende rooverijen van Indien/ oft hoopt te hebben.

Wat doobelijcke ende seijnighe pestilentie hadde moghen upen Hemel komen/ die also verwoest ende tot affchen verbrant soude moghen hebben meer dan twee duysent vijfhondert miilen Lants/ vol van Menschen/ sonder daer in te laten eenich sijn gelinck oft klaghelinck.

Inde sevende redene staet:

De Spangiaerts hebben alleenlijck om tijtelijcken intrest d'Indianē gesdefanieert/en nageseyt de grootste leelijchhedē en misdādē die men eenige Menschē ter werelt soude konnē opleggē/ en soudē geerne gemaectt hebbē/ hadde zy gekost/ dat sy geen menschen meer geweest en hadden/ an haer goet ende yersouen te rooven/ hebben haer alle int generael willen besmettē mette grouwelijcke sonde tegen naturen/ daer sy nochtans onnosel of zyn/ want in alle de groote Eplandē Spaniola/ S. Juan/ Cuba/ Jamapra/ en in trestich Eplandē de los Lucayos/ daer ontallijcke menscheit van volcke warē/ en was daer noyt afgedachte misse/ gelijck wy getuygen daer op informacie genomen te hebben/ van int bezinsel af. In heel Peru en is daer oock geen gewach af/ ende int Rijk van Tucatan en was noyt Indiaen daer af schuldich/ ende also alomne/ van in sommighe plaetsen/ daer men seyt datter eenige zyn/ ende daerom en moet men niet verdoemen dien helen werelt/ van gelijcken seggen wy van het menschen-bleesch eten/ dat sulcx inde wooscheyden gewesten niet en is geschiet/ hoe wel dattet in ander quarten wel gedaen wort. Sy hebbē haer oock geaccuseert vā Idolatrie/ al of/ genomē sy schoon Idolatren warē/ zy van anders niemant dan van God behoovdē daer om geaccusijte te wordē/ want zy alleenlijck tegē God zondigē/ hebbende Landē en Rijken op haer selve verscheyden en niemantē dan haerē natuerlijcken heeren subiectie schuldich zijnde/ en warē so onse woosfaten/ en alle de werelt heeft gekoest vooz Christus komste/ zy hebbense oock vooz Beesten gearcht/ om dat syse so goedertieren en ootmoedich vonden/ derbende seggen dat sy niet bequaem en waren om te gelooen/ so wy doen/ daer nochtans sy seer geerne van Gode hoorē/ ende seer wel begriypen ende pzoftieren soudē.

Det is waerachtich dat zy belet hebben by alle manieren/ datmen haer niet leeren en soude/ noch het woort Godts/ noch ander denckdē/ vervolgende en wechjagende de Religieuſe/ op dat zy hare spynnijen niet en soudē weten/ en ontdecken.

Merckt wel op dese redenen.

ontdecken. Ja sy hebben d'Indianen geïnfecteert en bedorven met veel vrien die sy niet en wiste/ als vloechen/blasphemeren den naem Iesus/ woekereren ende liegen/ met meer ander boosheden/ verre van hare goedertierenheyt ende ooyrechticheyt.

Te willen d'Indianen op een nieu den Spaengiaerden geben ofte laten/ en is anders niet/ dan die gheben ende laten den ghenen daer gheen twyffel noch prestantie af en is/ kleyne noch groote/ dan dat syse verdestrueren ende vernielen sullen in siele ende lichamen.

De Coninck Ferdinandus consenteerde dat in d'Indianen vande Eplanden van Lucasos transporteren soude int Eplant Spaniola/tegen alle natuerlijck en Godtlijck recht/die treckende wt haer Daberlant/ daer sy verdestruerden en verwoeste meer dan vijfhondert duysent siele/ inder voegē dat sy meer dan vijftich Eplande/daer afeenige groter ware dan die van Canarien (die vol volck ware als eenē Die-roof) niet meer en lie te dan elf persone/ daer wy getuygen af zijn. Te seggen uwe Majestejt de goetheyt ende ooyrechticheyt van dat volc/ en de wyrechticheyt/ moorderijen ende ellende die de heylige Chyftenen deden/ soude een oorsake wesen dat u hert crimpen soude/ dat sy hare ooyloge aengedaen hebben/ gedoot hare Vrouwen/ kinderen/ vrienden ende maechschap genomen/ gerooft/ van allen haer goet/ het Lant dat teemael sonder volck is/ septet genoegh/ ende de werelt roepet/ ende de Engelen beweenent/ ende Godt met groote straffe leeret ons alle dage.

Inde achtste redene staet.

De Spangiaerts snyden den Indianen alle hare substantie wten liphe/ want sy en hebbe anders niet in hare huyse/ sy doen haer het bloet spouwen/ sy setten haer in alle periculen/ sy leggen haer op onberdragelijcke en diersthe arkepede/ ende daer op noch groote tormenten van stochten en rothjen/ ende ander noyt gehoorde quellingen/ ende finalick sonder eenige berinherlicheyt by duysent manieren bedorven ende vernielen sy haer leven.

Te willen d'Indianen gebe in hande vande Spangiaerts/ is de siele vande kinderen/ seve erende in handen vande dulle mensche/ die het Scheermes gereet hebben en lange daer na gewacht hebben/ ende capitael byanden daer af zijn/ het is een schoone jonge Dochter/ oberleberende eenen jongen Man/ die heel gepassioneert ende blint is van liefde/ waer van volgen soude/ dat sonder miracule sy bedorven soude worden/ ende dat sy sondigen soude. Het is finalick so veel al ofmen haer sette op te hoozen van dulle Derrren/ roelwierpe den Wolven/ Leeuwen ende Tigren/ van veel daghen hongertich/ ende het selve dat helpen souden de verboden dreyghementen ende penen teghens de booswede/ dat syse niet vernielen ende verscheuren en souden/ affirmeren ende ghevoelen wy dat het helpen soude tegens de Spangiaerts/ dat hebbende bebel over d'Indianen/ sy die niet dodden en souden om Goudt te crigen/ ende om de groote seer seckerere ende lange experientie die wy hier af hebben/ doen wy weten/ ende verseecheren uwe Majestejt/ dat al ist datmen ee Galte vooz elcken eenen Spangiaerts poote sette/ ende laet haer weten/ ende swere op uwe Konincklijcke Croone/ dat vooz de eersten Indianen die haer ghepecken oft kerben sal/ men haer daer aen hanghen sal/ en sullen daerom

Merckt wel op dese teden.
niet laten d'Indianen te dooden/ soo verre sy macht oft eenighe autoriteyt
in Indien hebben.

Inde negentste redene staet.

AL souen sept/ouer d'Indianen/boven het gene dat sy liden om de Span-
gtaerts te diene/est contenteren dese incomende Veeft in elcke Stadt oft
Wecke eenē weede bleefhouwer oft Vencker / die sy heeten Estanciero oft
Calisque/om dat hyse doet arbeypden/en onder de hant houtoe/ doende haer
doen al dat de Meester of Commādeur wil/oft wel de opperste moordenaer/
al en waer anders geē toyment inde Helle/dit waer sonder gelijkenisse/want
desen geesseltse/ staetse niet stocken/ dwoyptse niet byandent speek/afsteertse/
toymenteertse dooz continuelen arbeypde/ veracht ende sozeert hare doch-
teren ende huyfzouwen/ onteerense ende misbruyckense/ hy eet haer W-
nen/ welke haren schat is/ die sy hebben/ niet om die te eten / maer om
Chijns haren Meester ende opper Tyrā te gheuen/ hy doet haer ontalliche
beratien aen/ende om dat sy van so veel quaets niet claghen en souden so ver-
baertse desen Duppel/ seggende dat hyt overdyaghen sal/dat hyse Afgoderpe-
heeft sien doen.

In somma sy hebben ten belieben meer dan twintich onredelike perso-
nen/ ende desen Estanciero weecht meer dan hondert toozens/daer wy niet
ter waerheyt by voegen moghen alle de Jongers ende Moozen die de Com-
mādeur heeft/ want sy alle de arme luyden oberballen ende berdyucken.

Inde thiende redene staet.

Het is grootelijc te besorghen dat Godt Spangien verwoesten sal/
Hom de groote sonden die de Spaensche natie in Indien ghebaen heeft/
waer af wy sien een openbaer straffe/ die al de werelt moet bekennen/ ende
het loopt opter strat en/ daer mede God ons affligheert ende thoont dat hy
bergramt is ghetweest/ om dat de Indianen so bedorven zijn/ ende dat van
so vele ontalliche scharten die van Indien in Spangien ghecomen zijn (soo
doch de Coninck Salomon/ noch gheen ander inde werelt/opt so veel Gouts
ende Silvers heeft beseten/ noch ghesien/ noch ghehoort) daer in Spangien
niet af ghebleven en is. Ende doock van het gene dat tozts tobozen/ eer d'In-
dianen werden ghebonden/ in Spangien viel/ niet een pont te voorszijn
en comt/ waer dooz alle dinc die dobbelt vierder is dan het pleech/ ende
daerom heeft het arm volck groot ghebyeck/ende uwe Majesteit en can sock
geen groote saecken uptrechten.

Afbeeldinge van de Spaensche Tyrannye.



DE Voester-moeders teer, het Lant hier moeten bouwen,
Die door den swaren last geen soch en konnen houwen,
Dees Mergeloose droocht veroorsaecht groote noot,
En brenghet aan menich Kint een ontydighe doot:

De Mannen die ter vlucht, de slaverni ontslypten,
Ghekegen zijnde, die, met Oly sy bedruypten.
Ghegeeffelt wierden sy, tot 't lichaem was als bloet
Och Godt! wat d'enen mensch den ander hier al doet.

Merckt wel op dese redenen.

Inde elfste redene staet.

Alle de tijt dat de Commandeur de Lares Gouverneerde/ dwelck was negē jaer/ so en voechmen niet meer sozge/belangende het leeren en bekeerē vande Indianen/ noch daer en wert niet meer toegedaen/ op gepensf/ noch gelet/dan oft hout en steen/ kattē en Hondē hadde gewoest. Hy bedurf oock de groote Steden oft Wlecken/ en gaf aen eenē Spangiaert hondert/aē eenē anderē vijftich/aen sommige meer en min Indianē/na dat elck eē inde gratie stont/en hy wilde oft haer ginde. Hy deylde wpt/kinderē/Ouders/ Vrouwen/ die groot gingen en die eerst gebaert hadde/en persouagie van qualitepte/ en flechte luydē/ en daer mede de Deere van die plaecte/die gaf hy in elck deel aē eenige Spangiaerts die hy meest wilde eerē/en doen profiterē/ seggende int Wuesken vande comende in deser maniere: *Wē D. J. W. opden bevolen oft inromēde gegebē so veel Indianē/om dat ghy u daer aflaet dienē in uwē Mjāne en handel met dē persoon vādē Cacique/inder voegē/dat al/cleyn en groot/kinderē en Ouders/so veel sy haer op haer beenen costē gefoude/ Mannē en Vrouwen/ hebzichte ende die in kinder-bedde laghen/ arbejden ende dienē den tot dat sy aen int Lijf hadden.*

Hy consenteerde dat sy de gehoude Mans wech leyde om Gout te grabē/ thien/ twintich/ dertich/veertich/en tachtentich/en meer wplē/en de Vrouwē blevē inde Schuerē of Lanthuysē/doende so swarē arbeyt/hopē vergaderē daer sy het groot/datmē daer eer/af make/dwelck is aerde opwerpē/ welcke sy grabē hier palnē hooge/en twaelf voete int viercāt/welcke arbeyt is vooz kuse/bysonder grabē/die inde herde aerde niet met spavē of rieckē/maer met stockē/en elders sijnmē sy Cattoē/en doen ander dienste/vā dierische maniere/welcke sy profijtelicste en bequaemste om Gelt te make/vondē/inder voegē dat dē Man en Vrouwē in acht/thien en twaelf Maende maenderē niet en geraeckten/ noch en sage/en als sy schoon by malcanderē quamē ten eynde vande voozseyde tijt/so warē sy so moe/mat/gebwockē en crachtloos vā honger en arbeyt/ dat haer luttel lust te vergaderē/ waer dooz dat quam/ dat het generē onder haer ophiel/die Creatuerkens die gebozē warē/bergingē/om dat die Moeders dooz dē arbeyt en honger verdoochde/en en hadde geē Melc indē bozstē om die te seugē/inder voegē dat daerom int Eylant Cuba/in min dān in dūe maende sturvē (wesde eē van onse geselschap op dat pas daer) sevē dwysēt kinderhēs vā honger/vaer warē ooc Moeders die wpt desperatie haer kinderhēs berwozhdē en dodē. Under gevoelde dat sy ontfangē hadde/ namē crupde daer sy mede de creatuerhēs afzohē/inder maniere dat die Mans stoyde inde Mjāne/en de Vrouwē int Lant werck/en also ophouddē de generatie/zijn sy ooc in kortē tijt vergaen en alle dat Lant bleef sonder volck. De voozshyde Gouverneur gafte/om dat sy rontmelicsh arbeydē soude/sonder haer eenige ruste te gebe/en bodē dē arbeyt consenteerde hy dat sy so qualick getracteere wozdē/en niet sulckē rigeur/bitterheyt ende wzeetheyt/want die Spangiaerts/aende welcke hy d Indianen beal/ ofte incomēde gaf/stelben daer ober secker wzeede Pencherē/enen inde Mjāne/den welckē sy Micro heetē/ eenē anderē inde Lanthuysē die Staancero genaemt wert/ menschen sonder eenige beuēherticheyt en hert/haer slaende met stocken ende roeden/gebende

Merckt wel op dese redene.

geluende souffette/ en niet wickelē sweekēde/ sy en hietē haer nimmermeer anders dan Hondē/ en men sach aen haer nimmermeer teerkē van eenige soetheyt/ dan alijt van extreme scherphēyt/ rigeur en bitterheyt/ dat inder waerheyt niet geen wyede moorē/ die alle quact dē Christenē aengedaen soude/ mogen hebbe so (sonder note van groote wyetheyt) en soude tracteerē/ zijnde volc van so minnelijckē conditie/ seer ootmoedich en gehoorsā hōvē alle andere des werelts. En want/ om dese groote wyetheyt wille/ en arheyt die sy dedē/ en wel wete dē dat sy daer ober sterbē soude/ daer sommige wech liepē int geberchte/ so costē de Spangiaerts eenē seckerē bytē Officier/ die sy heeten Aguazil bel Campo/ diese vervolchde en ginch jagē/ en inde Stede en Wleckē vande Spangiaerts/ hadde de Gouverneur seckerē personē/ die begeliste dier warē/ dien hy de naem gaf van visitateurs/ des wleckē hy alleenlijck om het booschēvē Officie wille dē naem gaf/ en teckēde dooz salaris hōvē zijne ordinarise deplinge/ die hy ooc hadde/ hondert Indianē tot zijne dienst/ dit warē die grootste Hēckers vā der Stadt/ wyeder dā alle ander/ vooz de wlecke alle de Indianē die de bytē officierē achterhaelt en gejaecht hadde/ werden gebocht/ en dē aelclager/ wlelc was de Meester/ quam daer/ en dede clachte/ seggende: dat dē teghewordigē Indianē/ oft Indianē warē Hondē/ dat sy hem niet en wilde diēnē/ en dat sy dagelijc wech liepen opre Bergē/ om datter hy rabbauwē warē/ dat hysē castijē. Terfont die visitateur boantsē aē eenē staer/ en hy selve met zjn eppē handē namē eē gepechte koozde/ diēnē opre Galeyen heet palinck oft anguilla/ en is gelijck eē ysere raede/ en sloechse daer mede so wyedelijck en lange/ dat het bloet te veel plaetsē uptē lichaem spzont/ en lieuse daer vooz doot. Godt is getuyge dat de wyetheyt wlecke teghens de Lammere gedaen wort/ so groot en menichwullich is/ dat hoe veel dat wyer uwe Majestejt soudē vertellen/ dat wy gelooven dat wy van dypsent deelē niet en soudē connen geseggen/ noch leelich ende swaer genoech maken.

Dē arheyt die sy doen/ is gout te versamelē/ waer toe diēnē ysere mensche/ want de Bergē wordē omgekeert/ het onderste hōvē/ en hōvēste onder/ en dit dypsentmael/ grabende en rotzē brecckende/ en het vooz. Gout wasschende in dese rivierē/ daer sy alijt int water zjn/ en berstē/ en breekē int lichaem/ en als de Rijnē selker water gebē/ hōvē alle arheyt moctmē dat mettē armē wthōfē/ finalijck om te mogē begrippē dē arheyt diēnē doen moet om Gout en Silber te grabē en werckē/ uwe Majestejt considerere dat de hepbēsche Tzpannē/ wptgenomē dē doot/ en lepdē dē Martelare geen meerder tojment op/ dan dat syse verwesē int berckwerck. Sontijts hielē syse het heel iaer dēw in de Rijnē/ daer na wert geordonneert/ om dat sy sage datter veel sturbē/ dat sy maer vijf maende Gout grabē en soude/ en dat in veertich dagē dat gegoten soude wordē/ ende dat sy de booschēvē veertich dagē rustē soude/ en de ruste was de hōpē op te woxē die sy in die tijt atē/ dwelck was aerde te grabē en de hōpē te maekē/ daer hier hōvē afgesepē is/ wlelc swaerder arheyt was dā hier te Lande dē wijngaert grabē/ of het Lant apien. Int heel iaer dooz en wilsē sy niet wat vierdach/ was/ dan veel of hattel/ sy en hetense niet te besigē en te arbejdē. Met allen dese grootē arheyt/ en gavē syse niet genoerck tēten Carabi/ wlelc is het vooz vande Lande/ gemaeckt vā wortelē van seer luttel substantie/ alffer geen vleesch oft visch/ hy en is/ daer dedē sy hy Payer vā

Merckt wel op dese redenen.

dien Lande en Nies/welck zijn wortelē gelijk Kapē/gebade ende gesobē/en
sarrange Spangiaerts die haer liete dunctē dat sy seer liberael warē/en wel
t'ere gabē/liete alle wcke eē Derckē af doen voor vijftich Indianē/en de Mi-
nero (dat is de Hēcker diese castijde en vegeerde) at de helft/ja noch meer/en de
reste depide sy alle dage elck eenē so veel vleesch/ alshē inde Kerckē sander-
daechs plach te gevē/heetkens vā het gesegent Doot. Daer waren der die so
gierich warē/dat sy haer niet gabē/maer sondese twee of drie dagē wepen opt
Welt/en berchden de vruchtē vande boomē die warē/en niet het gene dat sy
inde dertē wederom vzochte/dede syse twee ander dagē werckē/oft drie/son-
der eē bete meer t'ere. Dwe Majestept considerere om Gode wille wat woetsel
en sterchte eē lichaem van nature so delicaet/en door de voo:seyte verduc-
kinge so upt gemergelt/gecremt en getrabilleert cost hebbe/en hoe dat nieu-
gelick was/dat langer cost lebē so qualick getraceert en benaut zijnde in alle
dien grootē arbeit en sonder etc. De Gouverneur dede haer door de cost/ ar-
beit en dienst die sy de Spaengiaerde dede drie blanckē in twee dagē/ te we-
tē eenē halve Castellaen die doet 225. Marabedis) s'Jaers geben/dit dochte
haer genoech te zijn om te coope dingē van Castilien/welcke d'Indianē heetē
Cacona/dat is:loon/vercompense/van welke 225. Marabedis mē cost coopen
eenen ham/eenen spiegel/en eene regel groen oft blauleckpenningē/en het is
lange geweest datmē haer ooc dat niet en gaf/maer die benautheyt en hongere
was so groot/dat sy daer luttel wercy af maectē/en sy en dachtē nergens op
dā hoe sy sat etē mochte oft sterbē/om dat quae et desperaet lebē te ontgā.
Sy beroofde tenemael vā haer liberteyt/en gebouchde dat de Spangiaerts
haer sette inde seherpste dienstbaerheyt en gebauchenisse dā yemant can be-
grippē diet niet gesien en heeft/wesende geen dinc in deser werelt daer sy by
en warē/hoe wel dat de Beeste plegē eenige tijt byheyt te hebbe/om te wepē
alsnēse op t'welt jaecht/maer de Christenē daer wy affzyckē/en gaben de ellē-
dige Indianē tijt noch rupnē/noch vet anders. Sy onderwierpse in geso-
seerde/onwillige/ eenwaige en absolute slavernye/want sy en hadde niet eenē
nigē bypen wille om van haer selbē vet te doen/dan daer de woetheyt/begeer-
lichheyt/en tyrannye vande Spangiaerts haer woypē/ daer moeten se heen/
niet als gebangē mensche/maer gelijk Beeste/welcke men gebondē leyt/om
te doen doe al datmē wil. Als syse sondyts liete thuy s gaen om te rustē/so en
vondēse noch Woude noch kinderē/noch vet om t'ere/somē haer dat niet en
hadde latē bereyde/om so veel tijts te verliesen/ daer en was anders geen re-
medie dā sterbē/sy werbē sieck vande langē en swarē arbeit/welck lichtelic
quam/want sy seer teer en delicaet zijn vā complexiē/het was haer eē groote
veranderinge so subijt en teffens in so grootē en ongeuonlickē arbeit te ho-
mē/daer sy sonder barmherticheyt niet voeten gestooten/ en stocken gebau-
slage woorden/en en hoorde anders niet/dan dat sy t' maectē/ om dat sy ra-
wē waren/en om dat sy niet werckē en souden/en doen sy sage dat de sieckte
wies/en dat sy daer vā genē dienst en kostē gehebbē/seyde dat sy t'huy s gaen
soudē/vertich/veertich en tachtēdich mēse weechs/en gabē haer/ om onder-
wegē te etē/eē half dozijn Wortelē gelijk Kapē/en eē luttel Cacabē/en de ar-
me mensche en ginge niet verre sy sturbē desperaet/oft d'ander ginge verder
t'wes of drie/thien of twintigh mijlen/niet groote begeerte om thuy s te ho-

Merekt wel op dese redenen.

men/en albaer haer hellsch leuen te eynden/ tot dat sy boot onder wegen hie-
len/ ende wy vonden menichmael veel die boot waren/ andere die noch snae-
kede/ ende sommige in doots noot/ sichtigende ende steenende so sy best kosten/
honger hunger roeyende. Als de voozsepde Gouverneur sach dat de helft of
twee deelen ghesturben waren/ so liet hy wederom looten ende d' Indianen
uptbeylen/ ende suppleerde en vermindere het getal bykans alle jaer.

Pedrias viel int vast Lant gelijck eenē seer hongेरigē Wolf onder seer
omnosel en taimme Schape en Laimmerē/ en gelijck eenē toorne Godts met
alle geweld/en aenrechtēde veel sootse/ met al zijn Spangiaerts die hy bracht/
en berwoeste seer veel plaetse die swermde van volcke/ twelc noyt gesien noch
gehoort/ noch gescreve en is gewest in eenige Historien/ die hyndenbaerhs
gemaect zijn/ hy roofde en stal meer met sijn geselschap uwe Majestept ende
uwe Bassale de Indianē/ en de schade die hy dede was grooter dan vier of ses
miltoentē Gouts/ hy berwoeste meer dan vier hondert myle Lants/ te weten
van el Darien, daer hy eerst aensette tot de Provintie van Nicaragua/ het ge-
luckichste en gepuyleerste sonderlickste Lant van de werelt. Van dese onsa-
lige mensche heegst eerst int vast Lant de pestilentie van de Indianen inko-
mede te geve/ en liep voozts alomme ober heel Indien/ daer Spangiaerts zijn/
daer door al het volc bedorve wort/ inder voege dat va hem en zijne comēde/
de marachtige doot gecome is/ welke uwe Majestept verniet en berwoest
heeft so veel groote rijcken in niet meer tijts dā van het jaer 1504. tot nu toe.

Als wy segge dat sy uwe Majestept hebbe verdestruert seve rijcke groo-
ter dan Spaengien/ moetne verstaen/ dat wyse so vol volc sage gelijck eenen
byen-korf vol byen is/ ende datse mit eenemael sonder volck zijn/ om dat de
Spaegiaerts op de voozse. maniere alle de inwoonderē gedoot hebbe/ en dat
de Steden/ Vlecken oft plaetsen alleen mette wegen ende mieren blyve/ als
leleens oft heel Spaengien sonder volck waer/ ende dat de wegen en mieren
vande Steden/ Dorpen ende plaetsen uptgestorben zijnde/ leerly waren.

Uwe Majestept en heeft in heel Indien niet een maravedy seker en erfe-
like geduerige rente ofte incomē/ van het is al gelijck of men blade oft stroo
van de eerde op raeyt/ welck alse gerayt zijn/ niet meer en blyben/ en also
in allen het incomē/ dat uwe Majestept in Indien heeft/ onfercker/ ydel
ende verganchelick/ niet om ander oorsaecke/ dan om dat de Spaengiaerts
d' Indianen hebbe/ ende so yse bagelijck dooden ende verminderen/ so volcht
dat uwe Majestepts rechten ende incomē/ oock verloyen gaen en minderē.

Inde twaelfte redene staet.

Het Coninckrijk van Spangien is in groot verijckel van verlore te gaē/
verdestruert ende gerooft te worden/ verduickt en berwoest van ander
vreemden natien. De redene is/ God/ die rechtveerdich/ waerachtich ende
opperste Coninck van al/ seer vergramt is/ om de groote misdade en sonden
die de Spaengiaerts gedaen hebben al het Indien door affligerende/ ver-
duckende/ tyraniserende/ robende en moordende so veel ende sulcken volck
sonder redene en recht binnen so luttel jaren/ verwoestende so veel ende sul-
ke Landē/ welck volck al rebelijke sielen waten/ geschapen ende gemaect na
het beelt Gods ende gelijckenisse vande alderhoochste drieuydicheyt/ alle
Gods

Merckt wel op dese redenen.

Gods Wassale/ en verlost dooz zijn dierbaer blaet/die rekeninge hout/en niet en vergeet e noch geen vā dien/en die Spangren vercoops dooz ee dienerse en instrument om haer te verlichte en te brengē tot zijnder kennisse/en al oft hy hadde wille recompenseren op dese werelt/sonder de eeuwigen loon/gaf haer so groote schatten en natuerlike rijckdomme/ haer openbarende so geluckige/huige ende verre Lande/met oock artificiele/te wizen/de dingeliche spijne vā Gout/Silber en Gesteente/met noch meer ander noyt gesien noch gehoorde gade/van welke sy ondanchbaer zijn geweest/ daer tegens wederom gebende so veel quaets/ende Godt hout deseu regel en maniere van doen/ als hy zijn straffe ende justitie execute ert/ dat hy plach te castijen en te straffen de sonden ober de sondare/by contrarie manieren dan sy ghesondicht hebben.

Dese destrucktien/ overlact/ forste/ onrechtbaerdicheyt/wreetheyt ende moorderijen gedaen ende geperpetreert tegen s d'Indianen/ zijn soo groot/so afsgrifselick/so openbaer ende notoir/ dat de tranen schreuwten/ ende thloet van so veel onnosel menschen dānt tot boben inde opperste hemelen/ ende en houden niet op dooz ende al eer datse van Godt verhoort worden/ ende daer nae neder vallen ende spveven haer ober de gantsche werelt/ende lippen so grooutwelijck/ onmenschetijck/ verbaerlijck ende verschrickelijck inde ooren vande vyeende natien/ alse zijn/ ende by consequentie sal volgen inde herten ende gewissen van allen den genen diet hoozen sullen/ groote schande/ afsgrifselijckheyt/obnatie/ haet ende infamie van de Spaensche natien ende Coningen van Castilien/ waer dooz veel schade mocht comen.

Int eynde vant voorsleyde Tractaet / staet inde protestatie vanden voorschreuen Bisschop/ als volcht.

Dese schade ende verlies welck de Croone van Castilien ende Leon om dese sake is ghecomen/ ende op heel Spaengien sal comen/ in deser manieren verwoestende/ moorderende (soo toch de rest van selfs sal sterben ende vergaen) is so groot/ dat blinden dat sien sullen/ de doobe hoozen/ de stomme roepen/ ende de wijse oordelen/ want ons leven niet lange en can wesen/ Ick roepe dooz ghetuyghen alle de Hierarchien ende Choozen der Enghelen/ alle de Sauten ende Heptighen van dat hemelsche Hof/ alle menschen des werelts/ ende bysonder die leven sullen corte jaren hier na/vande ghetuyghnisse die ick ghebe/ ende ontlastinghe van mijn consciencie die ick doe/ dat so verre zijne Majesteit den Spangiaerts toelaet de voorsleyde dupvelsche ende tyrannische deplinghe/met wat Wetten/ordinantien ende penen datter in versien worden/ alle t'Indien in corte daghen sullen verwoest ende sonder volck zijn/ als nu in het groot Eplandt Spaniola/ ende d'ander Eplanden ende vasse Landen ober vye dupsent mylen weechs/ sonder het voorschreuen Eplant Spaniola ende zijnen bybanck/ende dat om de voorschreuen zonden (so veel als ick inde V. Schijfuere lese) Godt heel Spaengien castijen sal met afsgrifselijche geesselen/ ende mogghelijck teeremael verdestrueren.

FRAN.